

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗಾಗಿ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ

NATIONAL STRATEGY FOR FINANCIAL
INCLUSION

2025-30

ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಾಗಿ
ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ
2025 -30

© ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್

ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿದೆ. ಮೂಲವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಮೂದಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಅನುಮತಿಸಲಾಗುವುದು.

ಈ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನು ಜಾಲತಾಣದಲ್ಲಿ (ವೆಬ್ ಸೈಟ್) <https://www.rbi.org.in> ಕೂಡ ನೋಡಬಹುದು.

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆ(FIDD), ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್,

ಮುಂಬಯಿ- 400 001 ಇವರಿಂದ ಪ್ರಕಟಿತ.

Internal

ಪರಿವಿಡಿ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.....	i
ಸಂಕ್ಷೇಪಗಳ ಪಟ್ಟಿ	iii
ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯೆ.....	vi
ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ (executive) ಸಾರಾಂಶ	xvi

ಅಧ್ಯಾಯಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ I- NSFI 2019-24 ಒಂದು ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ	1
ಅಧ್ಯಾಯ II -ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಸ್ಥಿತಿ.....	5
ಅಧ್ಯಾಯ III- NSFI 2025 -30 ನೋಟ (ವಿಷನ್).....	21
ಅಧ್ಯಾಯ IV- NSFI 2025-30 ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಗುರಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಬಿಂದುಗಳು	30
ಅಧ್ಯಾಯ V- ನಿಗಾ ಇಡುವ ಮತ್ತು ಅಳಿಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.....	60
ಅನುಬಂಧ 1- NSFI 2019 -24 ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಗಳು	69
ಅನುಬಂಧ-2 NSFI 2025-30 ಕಾರ್ಯಬಿಂದುಗಳು, ಭಾಗೀದಾರರು ಮತ್ತು ಸಮಯ ರೇಖೆಗಳು.....	87
ಪರಾಮರ್ಶೆ.....	92

भारतीय रिज़र्व बैंक
RESERVE BANK OF INDIA

www.rbi.org.in

गवर्नर
GOVERNOR

National Strategy for Financial Inclusion (NSFI): 2025-30

Financial inclusion is the cornerstone for equitable economic development. Towards this end, several policy measures have been taken by the Government of India, and financial sector regulators, from time to time. To ensure convergence of actions of all the stakeholders, the National Strategy for Financial Inclusion (NSFI): 2019-2024, launched in January 2020, provided a pathway to accelerate financial inclusion to promote economic wellbeing, prosperity, and sustainable development in the country.

2. As the NSFI:2019-24 has traversed its envisaged period and achieved its objectives, NSFI: 2025-30 leverages the gains made and strives to put in place a strategic vision and action points towards deepening and strengthening of the financial inclusion ecosystem for the wellbeing of people.

3. I am happy at the release of the NSFI: 2025-30 document with its renewed focus on financial inclusion revolving around five strategic objectives named as *Panch Jyoti* and supported by a comprehensive set of 47 action points, across the access, usage, and quality dimensions of financial inclusion. The vision of NSFI: 2025-30 is to strengthen the financial inclusion ecosystem with the synergised efforts of stakeholders for ensuring delivery of equitable, responsible, suitable, and affordable financial services duly supported by livelihood enablers, financial literacy, digital public infrastructure, and customer protection. The timeline of NSFI: 2025-30 is also synchronized with the 2030 UN Agenda for Sustainable Development.

4. The strategy document is the culmination of country-wide consultations held with various stakeholders by the Reserve Bank, as well as collaborative efforts of the Department of Economic Affairs and Department of Financial Services, Ministry of Finance, Government of India, and financial sector regulators, namely, Reserve Bank of India (RBI), Securities and Exchange Board of India (SEBI), Insurance Regulatory

केन्द्रीय कार्यालय भवन, शाहीद भगतसिंह मार्ग, मुंबई - 400 001, भारत
फोन : +91 22 2266 0969 / 2266 1872 / 2266 2644 फैक्स : +91 22 2266 1784 ई-मेल : governor@rbi.org.in
Central Office Building, Shahid Bhagat Singh Marg, Mumbai - 400 001, India
Tel : +91 22 2266 0969 / 2266 1872 / 2266 2644 Fax : +91 22 2266 1784 E-mail : governor@rbi.org.in

हिंदी जातान है, इसका प्रयोग नकाशत

Internal

and Development Authority of India (IRDAI), Pension Fund Regulatory and Development Authority (PFRDA), along with National Bank for Agriculture and Rural Development (NABARD), National Skill Development Corporation (NSDC), and National Centre for Financial Education (NCFE), under the aegis of Technical Group on Financial Inclusion and Financial Literacy (TGFIFL). I compliment all of them for their contribution and support in this important task of nation building.

5. I also thank all the bankers, representatives of micro and small industries, fintech players, academia, think tanks, and community organisations, who participated and provided inputs during country wide stakeholder consultations conducted by our Regional Offices.

6. I commend the Financial Inclusion and Development Department (FIDD), RBI, Central Office, for coordinating the process of formulation of NSFI-2025-30. I am sanguine that the strategy would achieve its intended objectives.

Sanjay Malhotra

December 1, 2025

Mumbai

ಸಂಕ್ಷೇಪಗಳ ಪಟ್ಟಿ

AePS

ಆಧಾರ್ ದಿಂದ ಸಕ್ರಿಯಗೊಂಡ ಪಾವತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

AFA

ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಅಂಶ ಧೃಡೀಕರಣ

ASBA

ತಡೆಹಿಡಿದ ಮೊತ್ತದಿಂದ ಬೆಂಬಲಿತ ಅರ್ಜಿ

AI

ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ

AMFI

ಭಾರತದ ಮ್ಯೂಚುಯಲ್ ಫಂಡ್ ಗಳ ಸಂಘ

APY

ಅಟಲ್ ಪಿಂಚಣಿ ಯೋಜನೆ

ATM

ಸ್ವಯಂ ಚಾಲಿತ ಟೆಲ್ಲರ್ ಯಂತ್ರ

BSBDA

ಮೂಲಭೂತ ಉಳಿತಾಯ ಬ್ಯಾಂಕ್ ರೇವಣಿ ಖಾತೆ

BSDA

ಮೂಲಭೂತ ಸೇವೆಗಳ ಡಿಮ್ಯಾಂಡ್ ಖಾತೆ

BPL

ಬಡತನ ರೇಷಿಂಗಿಂಗ್ ಕೆಳಗೆ

BC

ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ

CBDC

ಕೇಂದ್ರೀಯ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಡಿಜಿಟಲ್ ಕರೆನ್ಸಿ

CGMC

ಕೇಂದ್ರೀಯ ದೂರು ನಿರ್ವಹಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

CFL

ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಕೇಂದ್ರ

CFC FRMS

ನಾಗರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸೈಬರ್ ವಂಚನೆ ವರದಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

CRE

ಸಮುದಾಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

CA

ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಪ್ರತಿನಿಧಿ

CISCE

ಭಾರತೀಯ ಶಾಲಾ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣ ಪರೀಕ್ಷಾ ಪರಿಷತ್ತು

CIC

ಉದರಿ (ಕ್ರೆಡಿಟ್) ಮಾಹಿತಿ ಕಂಪನಿಗಳು

CDD

ಗ್ರಾಹಕ ಸೂಕ್ತ ಎಚ್ಚರಿಕೆ

DBU

ಡಿಜಿಟಲ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಘಟಕ

DPI-RBI

ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ ಸೂಚ್ಯಂಕ -ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್

DPI

ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ

DSS

ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಂಕೇತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

DBT

ನೇರ ಲಾಭ ವರ್ಗಾವಣೆ

E-LMS

ಈ-ಕಲಿಕೆ ನಿರ್ವಹಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ETF

ಎಕ್ಸ್‌ಚೇಂಜ್ ಟ್ರೇಡೆಡ್ ಫಂಡ್

EDDPE

ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಳ ಮತ್ತು ಅಗಲಗೊಳಿಸುವುದು.

FPO

ರೈತರ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಸ್ಥೆ

FACT

ಹಣಕಾಸು ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ಬಳಕೆದಾರರ ತರಬೇತಿ

FETP

ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

FI

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ

FIF

ಹಣಕಾಸು ನಿಧಿ

FI- Index

ಹಣಕಾಸು ಸೂಚ್ಯಂಕ

FLC

ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಕೇಂದ್ರ

FSP

ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು

FSDC-SC

ಹಣಕಾಸು ಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರಿಷತ್ತು-ಉಪ ಸಮಿತಿ

FBC

ನಿಶ್ಚಿತ ಅಂಶಗಳ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ

GCC

ಜನರಲ್ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಕಾರ್ಡ್

GIS

ಭೌಗೋಲಿಕ ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

GPFI

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗಾಗಿ ಜಾಗತಿಕ ಪಾಲುದಾರಿಕೆ

ID

ಗುರುತು ದಾಖಲೆ

IMPS

ತತ್ ಕ್ಷಣ ಪಾವತಿ ಸೇವೆಗಳು

IBA

ಭಾರತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಘ

ITI

ಕೈಗಾರಿಕಾ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ

ICT

ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ

IPO

ಆರಂಭಿಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೀಡಿಕೆ

IRDAI

ಭಾರತೀಯ ವಿಮಾ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ

IGMS

ಏಕೀಕೃತ ದೂರು ನಿರ್ವಹಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

IO

ಆಂತರಿಕ ಲೋಕಪಾಲ

INFC

ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯಜಾಲ (ನೆಟ್ ವರ್ಕ್)

IOBS

ಪರಸ್ಪರ ಸಂವಹನಬಲ್ಲ ನಿಯಂತ್ರಕ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

JSS

ಜನ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥಾನ

JDD

ಜನ ಧನ ದರ್ಶಕ

JLD

ಜಂಟಿ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಗುಂಪು

KCC

ಕಿಸಾನ್ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಕಾರ್ಡ್

KYC

ನಿಮ್ಮ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ

LWE

ಎಡ ಪಂಥಗಳ ಉಗ್ರವಾದ

LEDP

ಜೀವನಾಧಾರ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

MEDP

ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

MGNREGA

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತರಿ

MF-AUM

ಮ್ಯೂಚುಯಲ್ ಫಂಡ್ -ನಿರ್ವಹಣಾ ಆಸ್ತಿಗಳು

MSME

ಕಿರು ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ಉದ್ಯಮಗಳು

MSSP

ಮನಿ ಸ್ಟ್ರಾಟ್ ಶಾಲಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

NABARD

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್

NCFE

ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೇಂದ್ರ

NCRI

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೈಬರ್ ಅಪರಾಧ ವರದಿ ಪೋರ್ಟಲ್

NEFT

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ನಿಧಿ ವರ್ಗಾವಣೆ

NFIR

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಣಕಾಸು ಮಾಹಿತಿ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಿ

NFLAT

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕರತ ನಿರ್ಧರಣಾ ಪರಿಷ್ಕೆ

NGO

ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆ

NIC

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾಹಿತಿ ಕೇಂದ್ರ

NIES BUD

ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಸಣ್ಣ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ

NISM

ಭದ್ರತಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆ

NITI AYOJ

ಭಾರತ ರೂಪಾಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆ-ಆಯೋಗ

NPCI

ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಾವತಿಗಳ ಕಾರ್ಪೊರೇಶನ್

NPS

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಿಂಚಣಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

NRLM

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನಾಧಾರ ಮಿಷನ್

NSDC

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರಿಷತ್ತು

NSQF

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಅರ್ಹತಾ ಚೌಕಟ್ಟು

NSFE

ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ

NSFI

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ

NULM

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಗರ ಜೀವನಾಧಾರ ಮಿಷನ್

NBFC

ಬ್ಯಾಂಕೇತರ ಹಣಕಾಸು ಕಂಪನಿ

NGO

ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆ

NE

ಈಶಾನ್ಯ (ಪೂರ್ವೋತ್ತರ)

OD

ಓವರ್ ಡ್ರಾಫ್ಟ್

OECD

ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ

OTP

ಒಂದು ಸಲದ ಪಾಸ್ ವರ್ಡ್

PIDF

ಪಾವತಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಧಿ

PIN

ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗುರುತು ಸಂಖ್ಯೆ

PSO

ಪಾವತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಂಚಾಲಕ

PFRDA

ಭಾರತೀಯ ಪಿಂಚಣಿ ನಿಧಿ ನಿಯಂತ್ರಣ

ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ

POP

ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಸ್ಥಳಗಳು

PLP

ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಂಡಿಯಾದ ಯೋಜನೆ

PMFBY

ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಫಸಲ್ ಬಿಮಾ ಯೋಜನೆ

PMJDY

ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಜನ ಧನ ಯೋಜನೆ

PMKVY

ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಕೌಶಲ್ಯ ವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆ

PMSBY

ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಸುರಕ್ಷಾ ವಿಮಾ ಯೋಜನೆ

PML

ಹಣ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ನಿರೋಧ (ಪ್ರತಿರೋಧ) PCR

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದರಿ (ಕ್ರೆಡಿಟ್) ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಿ

RTGS

ನೈಜ ಸಮಯದ ಒಟ್ಟು ಇತ್ಯರ್ಥ

RO

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಚೇರಿ

RE

ನಿಯಂತ್ರಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

RS

ನಿಯಂತ್ರಣ ಪರಿಷ್ಕಾ ಪರಿಸರ

RBIH

ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ನವೀನತಾ ಕೇಂದ್ರ

RBI

ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್

RSETI

ಗ್ರಾಮೀಣ ಸ್ವ ಉದ್ಯೋಗ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ

SCORES

ಸೆಬಿ ದೂರು ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

SEBI

ಭಾರತೀಯ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ವಿನಿಮಯ ಮಂಡಳಿ

SMART

ಭದ್ರತಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ತರಬೇತುದಾರ

SHG

ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪು

SRO

ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಕ ಸಂಸ್ಥೆ

SCORM

ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ವಿಷಯ ವಸ್ತು ಪರಾಮರ್ಶೆ ಮಾದರಿ

SMS

ಎಸ್ ಎಂ ಎಸ್-ಕಿರು ಸಂದೇಶ ಸೇವೆ

SF/MF

ಸಣ್ಣ/ಕನಿಷ್ಠ ರೈತ

SIDBI

ಭಾರತೀಯ ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್

SRO-FT

ಸ್ವ ನಿಿಯಂತ್ರಕ ಸಂಸ್ಥೆ -ಫ್ಲೆನ್ ಟೆಕ್ ವಲಯ

SOP

ಪ್ರಮಾಣಿತ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

SLBC

ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಬ್ಯಾಂಕರುಗಳ ಸಮಿತಿ

STPನೇರ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ (ಸ್ಟ್ರೈಟ್ ಥ್ರು ಪ್ರೊಸೆಸಿಂಗ್)

SDG

ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಗುರಿ

SIP

ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಹೂಡಿಕೆ ಯೋಜನೆ

TGFIFL

ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮೇಲಿನ

ತಾಂತ್ರಿಕ ಗುಂಪು

UAP

ಉದ್ಯಮ ಸಹಾಯದ ವೇದಿಕೆ

P2M

ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗೆ

P2P

ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ

ULI

ಏಕೀಕೃತ ಸಾಲ ಕೊಡುವ ಇಂಟರ್ ಫೇಸ್

UPI

ಏಕೀಕೃತ ಪಾವತಿ ಇಂಟರ್ ಫೇಸ್

UT

ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ

UTLBC

ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ ಮಟ್ಟದ ಬ್ಯಾಂಕರುಗಳ ಸಮಿತಿ

UIDAI

ಭಾರತೀಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುರುತು ಪ್ರಾಧಿಕಾರ

UN

ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆ

US\$D

ರಚನಾರಹಿತ ಪೂರಕ ಸೇವಾ ಡೇಟಾ

VCIP

ದೃಶ್ಯ ಆಧಾರಿತ ಗ್ರಾಹಕ ಗುರುತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

2FA

ಎರಡು ಅಂಶಗಳ ಧೃಡೀಕರಣ

ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು

ಆಧಾರ್ ಬಿತ್ತಿದ ಖಾತೆ

ಖಾತೆದಾರನ 12 ಅಂಕಗಳ ಆಧಾರ್ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿದ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆ.

ಆಧಾರದಿಂದ ಸಕ್ರಿಯಗೊಂಡ ಪಾವತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (AePS)

AePS ಎಂಬುದು ಬ್ಯಾಂಕ್ ನಡೆಸುವ ಮಾದರಿ. ಯಾವುದೇ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಮೂಲಕ ಆಧಾರ್ ಧೃಡೀಕರಣ ಬಳಸಿ PoS ಗಳಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ವಹಿವಾಟುಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಇದು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ASBA

ಒಂದು ನೀಡಿಕೆಗಾಗಿ ಹೂಡಿಕೆದಾರನು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಮಾಣಿತ ಕೂಟದ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ (SCSB) ಅರ್ಜಿ ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜಿ ಹಣವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯಲು ಕೊಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರ.

AUM

ಒಂದು ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಹೂಡಿಕೆ ವೃತ್ತಿಪರನು ತನ್ನ ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ಪರವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಒಟ್ಟು ಆಸ್ತಿಗಳ ಮೊತ್ತ.

ಅಟಲ್ ಪಿಂಚಣಿ ಯೋಜನೆ

ಇದೊಂದು ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ವಂತಿಗೆ ಆಧಾರಿತ ಪಿಂಚಣಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಂದಾದಾರನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಕೆಲವು ಪಿಂಚಣಿ ಲಾಭಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಔಟ್ ಲೆಟ್

ಒಂದು ದೇಶೀಯ ಷೆಡ್ಯೂಲ್ಡ್ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕು (DSCB) ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸು ಬ್ಯಾಂಕು (SFB) ಮತ್ತು ಪಾವತಿ ಬ್ಯಾಂಕು (PB) ಗಳಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಔಟ್ ಲೆಟ್ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಸೇವೆ ನೀಡುವ ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ಥಾನದ ಘಟಕವಾಗಿದ್ದು ಇದನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಅಥವಾ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಠೇವಣಿ ಸ್ವೀಕಾರ, ಚೆಕ್ಯುಗಳ ನಗದೀಕರಣ, ನಗದು ಹಿಂಪಡೆತ ಅಥವಾ ಹಣ ಸಾಲ ಕೊಡುವ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ ಕನಿಷ್ಠ 4 ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ, ವಾರದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ 5 ದಿನಗಳ ಕಾಲ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

BSBDA

ಇದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆಯಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಕನಿಷ್ಠ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಶುಲ್ಕವಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತು ಕನಿಷ್ಠ ಶಿಲ್ಕಿನ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು.

ಪರಿವೃತ ತರ್ಕಬದ್ಧತೆ
(Bounded Rationality)

ಈ ಪದವನ್ನು ಹರ್ಬರ್ಟ್ ಏ ಸೈಮನ್ (1957) ರಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. ನಿಜ ನೀವನದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ತರ್ಕಬದ್ಧತೆಗೆ ಇರುವ ಮಿತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಿರ್ಣಯಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ನಡವಳಿಕೆ ಪಕ್ಷಪಾತದ ಅಂಶ ಇರುವುದನ್ನು ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಂತೆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು
(Bundled products)

ಒಟ್ಟಿಗೆ ವಿತರಿಸಲಾಗುವ/ಕಟ್ಟಲಾಗಿರುವ ಆದರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿಯೂ (ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿಯೂ) ದೊರಕುವ ಹಣಕಾಸು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು.

ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ (BC)

ತನ್ನ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಶಾಖೆ/ಏಟಿಎಂ ಇರುವ ಸ್ಥಳಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ನೇಮಿಸಿರುವ ಚಿಲ್ಲರೆ (ರಿಟೇಲ್) ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೇ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು.

ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು
(CFL)

ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಜಾಗೃತಿ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಾರಲು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಜಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಬ್ಲಾಕ್ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ಕೇಂದ್ರಗಳು.

ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಕೆವೈಸಿ (CKYC)
ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಿ

ಇದು ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ಗ್ರಾಹಕರ ಕೆವೈಸಿ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಭಂಡಾರ (ರೆಪೊಸಿಟರಿ). ಕೆವೈಸಿ ಸೂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಕೆವೈಸಿ ದಾಖಲೆಗಳ ಅಂತರ್ಬಳಕೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಇದು ಗ್ರಾಹಕನು ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಸ ಸಂಬಂಧ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿ ಸಲವೂ ಕೆವೈಸಿ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಮತ್ತು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಭಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ನಾಗರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸೈಬರ್
ವಂಚನೆ ವರದಿ ಮತ್ತು
ನಿರ್ವಹಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ(CFCFRMS)

ನಾಗರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸೈಬರ್ ವಂಚನೆ ವರದಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹಣಕಾಸು ಸೈಬರ್ ವಂಚನೆ ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್/ಕ್ರೆಡಿಟ್/ಡೆಬಿಟ್ ಕಾರ್ಡ್ ಗಳ ಬಳಕೆ, ಪಾವತಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು, UPI ಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಆಗುವ ಆರ್ಥಿಕ ನಷ್ಟದ ಕುರಿತು ಕೂಡಲೇ ವರದಿ ಮಾಡಲು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ದೂರುಗಳನ್ನು ಸಹಾಯವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ 1930 ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೈಬರ್ ಅಪರಾಧ ವರದಿ ಪೋರ್ಟಲ್ ನ ಮೂಲಕ ವರದಿ ಮಾಡಬಹುದು.

ಡಾರ್ಕ್ ಪ್ಯಾಟರ್ನ್ ಗಳು

UI/UX (ಬಳಕೆದಾರರ ಇಂಟರ್ ಫೇಸ್ /ಬಳಕೆದಾರರ ಅನುಭವ) ಬಳಸಿ ಮಾಡುವ ಯಾವುದೇ ಆಚರಣೆ ಅಥವಾ ಮೋಸದ ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದನ್ನು ಡಾರ್ಕ್ ಪ್ಯಾಟರ್ನ್ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಕೆದಾರರು ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸದೆ ಇದ್ದ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿಸುವ ಅಥವಾ ಕುತಂತ್ರ: ಗ್ರಾಹಕನ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು, ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ಆಯ್ಕೆ ಸೂಚಿಸುವ ಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿ; ದಾರಿ ತಪ್ಪಿಸುವ ಜಾಹೀರಾತುಗಳು ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯಾಡಳಿತವಲ್ಲದ ವ್ಯಾಪಾರ ಆಚರಣೆಗಳು ಅಥವಾ ಗ್ರಾಹಕ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆ.

ನಕಲೀಕರಣ (Deduplication)

ಒಂದೇ ಮಾಹಿತಿಯ ಹಲವು ಪ್ರತಿಗಳಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನಗತ್ಯ ಡೇಟಾ ವನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಿ ಸುಗಮಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

ಡಿಜಿಟಲ್ ಕೆವೈಸಿ

ಎಲ್ಲಿ ಆಫ್ ಲೈನ್ ದೃಢೀಕರಣ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಗ್ರಾಹಕನ ಆ ಕ್ಷಣದ ಭಾವಚಿತ್ರ ತೆಗೆದು, ಅದನ್ನು ತೆಗೆದ ಸ್ಥಳದ ಅಕ್ಷಾಂಶ ರೇಖಾಂಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಮಾನ್ಯ ದಾಖಲೆಗಳು ಅಥವಾ ಆಧಾರ್ ಅನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಮಾಣ ಪಡೆಯುವುದು.

ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ ಸೂಚ್ಯಂಕ

ದೇಶದ್ಯಾಂತ ಪಾವತಿಗಳ ಡಿಜಿಟಲೈಸೇಷನ್ ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲು ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಒಂದು ಸಂಯುಕ್ತ ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ ಸೂಚ್ಯಂಕದ (DPI) ರಚನೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ (DPI)

ಇದು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುರಿಗಳನ್ನು (ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ) ಸಾಧಿಸಲು ಬಳಸುವ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಇದನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಾಗಿ ರಚಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳ ಒಳಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಖಾಸಗಿ ನವೀನತೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ರೈತರ ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಸ್ಥೆ (FPO)

ಇದು ರೈತರನ್ನು ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಹೊಂದಿದ ಒಂದು ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಸ್ಥೆ(PO). ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಎಂಬುದು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಸರಾಗಿದೆ (ಉದಾ: ಕೃಷಿ, ಕೃಷಿಯೇತರ, ಕುಶಲ ಕರ್ಮಿಗಳ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು).

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಸೂಚ್ಯಂಕ (FI-Index)

ದೇಶದ್ಯಾಂತ ಆಗಿರುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್

ಒಂದು ಸಂಯುಕ್ತ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆ ಸೂಚ್ಯಂಕವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದೆ. ಈ ಸಂಯುಕ್ತ ಸೂಚ್ಯಂಕವನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಹೂಡಿಕೆಗಳು, ವಿಮೆ, ಅಂಚೆ ಮತ್ತು ಪಿಂಚಣಿ ವಲಯ-ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ವಲಯ ನಿಯಂತ್ರಕರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಸೂಚ್ಯಂಕವಾಗಿ ಪರಿಕಲ್ಪಿಸಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ.

ಹಣಕಾಸು ಅರಿವು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ

ಹಣಕಾಸು ಅರಿವು ಎಂಬುದು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಮೇಲ್ನೋಟದ ತಿಳುವಳಿಕೆ, ಆದರೆ ಹಣಕಾಸು ಜ್ಞಾನ ಎಂಬುದು ಸಂಬಂಧಿತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ತರಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಹೆಸರಾಗಿದೆ.

ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು (FLC)

ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತವೆ. ಅವು ರೈತರು, ಕಿರು ಉದ್ಯಮಿದಾರರು, ಸ್ವ ಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳು, ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳು, ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ನಾಗರಿಕರಿಗಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತವೆ.

ಹಣಕಾಸು ಯೋಜನೆ

ಹಣಕಾಸು ಯೋಜನೆ ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಬಳಿ ಇರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಜೀವನದ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಚಿಸಿದ ಮತ್ತು ಸರಿಹೊಂದಿಸಿದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು.

ಫಿನ್ ಟೆಕ್

ಎರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದಗಳಾದ 'ಫೈನಾನ್ಸ್ ' ಮತ್ತು 'ಟೆಕ್ನಾಲಜಿ' ಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ರಚಿಸಿದ ಪದ. ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಹೊಂದಿರುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ನವೀನತೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಫಿನ್ ಟೆಕ್ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ಥಳದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ (FBC Outlet)

FBC Outlet ಎಂಬುದು ಒಂದು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಔಟ್ ಲೆಟ್ ಆಗಿದ್ದು ಇದನ್ನು ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು (BC) ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಲೇವಣಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ, ಚೆಕ್ಗಳನ್ನು ನಗದೀಕರಿಸುವ, ನಗದು ಹಣ ಹಿಂಪಡೆವ ಸೇವೆಗಳು ಅಥವಾ ಹಣ ಸಾಲ ಕೊಡುವ ಸೇವೆಗಳು ದಿನದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ 4 ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ವಾರದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಐದು ದಿನ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ.

ತತ್ ಕ್ಷಣ ಪಾವತಿ ಸೇವೆಗಳು (IMPS)

IMPS ಎಂಬುದು ದಿನದ 24 ಗಂಟೆಗಳೂ ದೊರೆಯುವ ನೈಜ ಸಮಯದ ಪಾವತಿ ಸೇವೆ ಆಗಿದೆ. ಈ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಾವತಿ ನಿಗಮ (NPCI) ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು ಇದರಿಂದ ಗ್ರಾಹಕರು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮೂಲಕ, ಆರ್ ಬಿ ಐ ಯಿಂದ ಅಧಿಕೃತಗೊಂಡ, ಮೊದಲೇ ಪಾವತಿಸಿದ ಪಾವತಿ ಸಾಧನ ನೀಡುವವರ

ಮೂಲಕ, ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಹಣ ವರ್ಗಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು

ಒಬ್ಬ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯು ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ (90 ದಿನಗಳು) ಯಾವುದೇ ವಹಿವಾಟು (ಹಣಕಾಸು/ಹಣಕಾಸೇತರ) ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಲಾಗ್ ಇನ್ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೆ ಆತನನ್ನು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗುವುದು.

ಇಂಡಿಯಾ ಸ್ಟ್ಯಾಕ್

ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳ ಒಂದು ಗುಂಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹೆಸರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೂರು ಪದರಗಳಿವೆ: ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುರುತು (ಆಧಾರ್), ಪೂರಕ ಪಾವತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು (ಯುಪಿಐ, ಆಧಾರ್ ಪಾವತಿ ಸೇತು, ಆಧಾರ್ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾವತಿ ಸೇವೆ) ಮತ್ತು ಡೇಟಾ ವಿನಿಮಯ ಕೇಂದ್ರ (ಡಿಜಿಲಾಕರ್ ಮತ್ತು ಖಾತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹಕ).

ಭಾರತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಘ (IBA)

ಇದು ಭಾರತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಘವಾಗಿದೆ.

ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಖಾತೆಗಳು

ಒಂದು ಉಳಿತಾಯ/ಚಾಲ್ತಿ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ 'ಗ್ರಾಹಕ ಉಂಟು ಮಾಡಿದ' ವಹಿವಾಟುಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಖಾತೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪರಸ್ಪರ ಕಾರ್ಯ ಚಾಲನೆ ಸಾಧ್ಯ (interoperable)

ಪರಸ್ಪರ ಕಾರ್ಯ ಚಾಲನೆ ಸಾಧ್ಯತೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಪಾವತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಇತರ ಪಾವತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಯೋಗದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯತೆ.

ಜನ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥಾನ (JSS)

ಜನ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥಾನ ಯೋಜನೆಯು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆ (ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಸಚಿವಾಲಯ). ಇದರಲ್ಲಿ ಅಶಿಕ್ಷಿತ, ನವ ಸಾಕ್ಷರ , 8ನೇ ತರಗತಿವರೆಗೆ ಓದಿದ ಮತ್ತು 12ನೇ ತರಗತಿವರೆಗೆ ಓದಿ ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು.

ಜನ ಸುರಕ್ಷಾ ಯೋಜನೆಗಳು

ಜನ ಸುರಕ್ಷಾ ಯೋಜನೆಗಳು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತಾ ಯೋಜನೆ (ವಿಮೆ ಮತ್ತು ಪಿಂಚಣಿ) ಗಳಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಜೀವನಜ್ಯೋತಿ ಬಿಮಾ ಯೋಜನೆ(PMJBY), ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಸುರಕ್ಷಾ ಬಿಮಾ ಯೋಜನೆ(PMSBY), (ವಿಮಾ ಯೋಜನೆಗಳು) ಮತ್ತು ಅಟಲ್ ಪಿಂಚಣಿ ಯೋಜನೆ

(ಪಿಂಚಣಿ ಯೋಜನೆ) ಸೇರಿವೆ.

ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳು

ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ರೂ. 2.5 ಕೋಟಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೂಡಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ಮತ್ತು ವಹಿವಾಟು ರೂ. 10 ಕೋಟಿ ಮೀರದ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಿರು ಹಣಕಾಸು

ಯಾವುದೇ ಆಧಾರ ರಹಿತ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಲ /ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯದ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಎಂದರೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯ 3 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಸಾಲವನ್ನು ಕಿರು ಹಣಕಾಸು ಸಾಲ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ (ನಬಾರ್ಡ್)

ಇದು ಭಾರತದ ಶೃಂಗ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್. 1982ರಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೂಲಕ ಸುಸ್ಥಿರ ಮತ್ತು ಸಮನಾದ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.

ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೇಂದ್ರ (NCFE)

ಇದೊಂದು ಕಲಂ 8 ರ (ಲಾಭ ರಹಿತ) ಕಂಪನಿ. ಇದನ್ನು ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ (RBI) ಭಾರತೀಯ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ವಿನಿಮಯ ಮಂಡಳಿ (SEBI)ಭಾರತೀಯ ವಿಮಾನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ (IRDAI) ಮತ್ತು ಪಿಂಚಣಿ ನಿಧಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ (PFRDA) ಸ್ಥಾಪಿಸಿವೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೈಬರ್ ಅಪರಾಧ ವರದಿ ಪೋರ್ಟಲ್ (NCRP)

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಗೃಹ ಸಚಿವಾಲಯವು ಸೈಬರ್ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಮನ್ವಯದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಭಾರತೀಯ ಸೈಬರ್ ಅಪರಾಧ ಸಮನ್ವಯ ಕೇಂದ್ರ (ICCC- I4C) ಎಂಬ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದೆ. NCRP ಯು I4C ಗಳ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ತರಹದ ಸೈಬರ್ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ನೆರವು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಿಂಚಣಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (NPS)

ಇದು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಅಧಿಸೂಚನೆ ಮಾಡಿರುವ ಒಂದು ನಿಗದಿತ ಕೊಡುಗೆ ಸಹಿತ ಪಿಂಚಣಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಅರ್ಹತಾ ಚೌಕಟ್ಟು (NSQF)

NSQF ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾನ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಅಭಿರುಚಿಗಳ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಂತಗಳಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಕಲಿಕೆದಾರರು ಔಪಚಾರಿಕ, ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಅಥವಾ ಔಪಚಾರಿಕವಲ್ಲದ ಯಾವುದೇ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಿತಾಂಶಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ನಿಧಿ
ವರ್ಗಾವಣೆ (NEFT)

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ನಿಧಿ ವರ್ಗಾವಣೆ ಎಂಬುದು
ರಾಷ್ಟ್ರವ್ಯಾಪಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಪಾವತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಭಾರತೀಯ
ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಇದರ ಮಾಲೀಕ ಮತ್ತು ಸಂಚಾಲಕ.

ಉದರಿಗೆ (ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಗೆ) ಹೊಸಬರು

ಉದರಿಗೆ(ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಗೆ) ಹೊಸಬರು ಎಂದರೆ ಈ ಹಿಂದೆ
ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಯಾವುದೇ ಉದರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆಯದ
ಮತ್ತು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಉದರಿ ಸೌಲಭ್ಯ
ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು/ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.

ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಕಿರು
ವ್ಯವಹಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ
ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆ (NIESBUD)

ಇದು ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ
ಸಚಿವಾಲಯದ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು
ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ
ಕೊಡಲು ತರಬೇತಿ, ಸಮಾಲೋಚನೆ, ಸಂಶೋಧನೆ
ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದೆ.

ಸಮರ್ಪಿತವಲ್ಲದ ಬಿಸಿ
ಔಟ್ ಲೆಟ್ ಗಳು

ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸೇವೆಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಇರದ, ಮತ್ತು
ಮೊಬೈಲ್ ರಿಚಾರ್ಜ್, ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ
ಜೊತೆಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸೇವೆಗಳನ್ನೂ
ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ನೀಡುವ ಔಟ್ ಲೆಟ್ ಗಳು/ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಎನ್ ಪಿ ಎಸ್ ಲೈಟ್ -
ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಯೋಜನೆ

ಪಿಂಚಣಿ ನಿಧಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು (PFRDA) ಎನ್ ಪಿ ಎಸ್ ಲೈಟ್ ಎಂಬ
ಒಂದು ಕಡಿಮೆ ಶುಲ್ಕದ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ
ಅನುಕೂಲಸ್ಥರಲ್ಲದ ಗುಂಪುಗಳ ಸೇವೆಗಾಗಿ
ಪರಿಚಯಿಸಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ
ಜೀವನಾಧಾರ ಮಿಷನ್ (NRLM)

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನಾಧಾರ ಮಿಷನ್ ಭಾರತ
ಸರ್ಕಾರದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಚಿವಾಲಯವು
ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಬಡತನ
ನಿವಾರಣೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
ನಿಗಮ (NSDC)

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮವು ಒಂದು ಲಾಭ
ರಹಿತ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನಿಯಮಿತ ಕಂಪನಿ. ಕಂಪನಿ
ಅಧಿನಿಯಮ 1956 ಕಲಂ 25 (ಈಗಿನ ಕಂಪನಿ
ಅಧಿನಿಯಮ,2013 ಕಲಂ 8) ನಿಗಮವಾಗಿದ್ದು ಕೌಶಲ್ಯ
ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಸಚಿವಾಲಯದಲ್ಲಿ
ಖಾಸಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪಾಲುದಾರಿಕೆ (PPP)
ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಕೌಶಲ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು
ಹೆಚ್ಚಿಸುವ, ಬೆಂಬಲಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ
ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಕೌಶಲ್ಯ ವಿಕಾಸ
ಯೋಜನೆ (PMKVY)

ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಕೌಶಲ್ಯ ವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆಯನ್ನು
ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣ
ಪಡೆಯಲು ಯುವ ಜನರಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಪ್ರತಿಫಲ

ನೀಡುವ ಉಚಿತ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು 2015 ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು.

ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯೋಜನೆ (PLP)

ಇದು ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇರೆಬೇರೆ ವಲಯಗಳ ಉದರಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ವಿವರವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಪ್ರತಿ ವಲಯದಲ್ಲೂ ಇರುವ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಆದ್ಯತಾ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಪೂರ್ಣ ಬಳಕೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮಧ್ಯ ಪ್ರವೇಶ (ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ)ವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಧಾನ್ ಮಂತ್ರಿ ಜೀವನಜ್ಯೋತಿ ಬಿಮಾ ಯೋಜನೆ (PMJJBY)

ಇದು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಆರಂಭಿಸಿರುವ ವಿಮಾ ಯೋಜನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 18ರಿಂದ 50 ವರ್ಷದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಜೀವವಿಮೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು PMSBY ಮತ್ತು APY ಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಜನ ಸುರಕ್ಷಾ ಯೋಜನೆಗಳ ಭಾಗವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಧಾನ್ ಮಂತ್ರಿ ಸುರಕ್ಷಾ ಬಿಮಾ ಯೋಜನೆ (PMSBY)

ಇದು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ನೀಡುವ ಅಪಘಾತ ವಿಮೆ. 18ರಿಂದ 70 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅಪಘಾತದಿಂದಾಗುವ ಮರಣ ಮತ್ತು ಅಂಗವೈಕಲ್ಯಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇದು PMJJBY ಮತ್ತು APY ಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಜನ ಸುರಕ್ಷಾ ಯೋಜನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿದೆ.

ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಮತ್ತು ವರ್ಗಾವಣೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು (RTA)

ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ವಹಿವಾಟುಗಳ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಮ್ಯೂಚುಯಲ್ ಫಂಡ್ ಗಳ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ದಾಖಲಿಸುವ ಮತ್ತು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಗಳು ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.

ನಿಯಂತ್ರಣ ಪರಿಷ್ಕಾ ಪರಿಸರ (Regulatory Sandbox)

ಇವು ಅರ್ಹತೆ ಪಡೆದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ನವೀನ ಉತ್ಪನ್ನ ಅಥವಾ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ನಿಯಂತ್ರಿತ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ನೈಜ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ನಿಯಂತ್ರಕರು, ನವೋದ್ಯಮ, ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುವವರು ಮತ್ತು ಅಂತಿಮ ಬಳಕೆದಾರರ ಸಹಯೋಗವಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಸ್ವ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ (R-SETIs)

ನಿರುದ್ಯೋಗದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಗ್ರಾಮೀಣ ಯುವಕರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಉನ್ನತೀಕರಣವನ್ನು ಖಚಿತ ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ

ಸರ್ಕಾರದ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು RSETI ಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (SROs)

ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವೃತ್ತಿ ನಿರತರ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಣತಿಯಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಕರಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಒದಗಿಸುವ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ನೀತಿಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ (SIDBI)

ಭಾರತೀಯ ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಏಪ್ರಿಲ್ 2,1990ರಂದು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿನಿಯಮದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಇದು ಕಿರು, ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ಉದ್ಯಮಗಳ ಉನ್ನತೀಕರಣ, ಹಣಕಾಸು ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸಮನ್ವಯವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಡಿಜಿಟಲ್ ಕೇಂದ್ರ

ಆನ್ ಲೈನ್ ವೇದಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಭಾರತೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕೌಶಲ್ಯ ನೀಡುವ, ಮರು ಕೌಶಲ್ಯ ನೀಡುವ ಮತ್ತು ಕುಶಲತೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕೆಲಸಗಳಿಗಾಗಿ ಈ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿದೆ. ಮತ್ತು ಇದು ಉದ್ಯೋಗದಾತರ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಿಗಳ ನಡುವೆ ಸೇತುವೆಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ.. ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ರಚಿಸುವ/ಬದಲಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಮಿಷನ್

ಭಾರತೀಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಮಿಷನ್ ಇದು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಉಪಕ್ರಮ. ಈ ಮಿಷನ್ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಸಚಿವಾಲಯವು ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಇರುವ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವಿಧ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ/ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಬ್ಯಾಂಕರುಗಳ ಸಮಿತಿ (SLBC)

ಇದನ್ನು ಏಪ್ರಿಲ್ 1977ರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಮಟ್ಟದ ಅಂತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ (ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಸರ್ಕಾರೀ ಇಲಾಖೆಗಳು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ) ವೇದಿಕೆಯಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯದ ಏಕರೂಪದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಮನ್ವಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರಚಿಸಲು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು

ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಗುರಿಗಳು (SDG)

ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಗುರಿಗಳು ಇವು 17 ವಿಶ್ವ ಗುರಿಗಳ ಗುಂಪಾಗಿದ್ದು ಇವುಗಳನ್ನು 2015ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯು ಬಡತನ ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವ, ಗ್ರಹವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ, ಮತ್ತು

2030ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದನ್ನು ಖಚಿತ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕರೆಯೊಂದಿಗೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದೆ.

ಸುಸ್ಥಿರ ಋಣಭಾರ

ಸುಸ್ಥಿರ ಋಣಭಾರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಳತೆ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಸಾಲಗಳ ಮರುಪಾವತಿಯ ಮೊತ್ತವು ಆ ಕುಟುಂಬದ ಮಾಸಿಕ ವರಮಾನದ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗದೇ ಇರುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಶ್ರೇಣಿ V & VI ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಶ್ರೇಣಿ ವರ್ಗೀಕರಣ (2011ರ ಜನಗಣತಿ)
ಶ್ರೇಣಿ V- 5000 ದಿಂದ 9999 ರ ವರೆಗೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇರುವ ಕೇಂದ್ರಗಳು
ಶ್ರೇಣಿ VI- 5000ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇರುವ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಉದ್ಯಮ ಸಹಾಯ ವೇದಿಕೆ

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ MSME ಸಚಿವಾಲಯವು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳ ಆನ್ ಲೈನ್ ನೋಂದಣಿಯನ್ನು ಸಹಾಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿ ಉದ್ಯಮ ನೋಂದಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮ ಸಹಾಯ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ ಪಡೆಯಲು ಅನುವು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಏಕೀಕೃತ ಪಾವತಿ ಇಂಟರ್ ಫೇಸ್ (ಯು ಪಿ ಐ) ಲೈಟ್

ಯು ಪಿ ಐ ಲೈಟ್ ಇದು ಒಂದು ಪಾವತಿ ವಿಧಾನವಾಗಿದ್ದು ಈಗ ಇರುವ ಯು ಪಿ ಐ ಪರಿಸರ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕಡಿಮೆ ಮೌಲ್ಯದ ವಹಿವಾಟುಗಳನ್ನು, ಸಂದಾಯ ಮಾಡುವ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಕೋರ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೈಜ ಸಮಯ ಬಳಸದೆ, ಮಾಡಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರತಿ ವಹಿವಾಟಿಗೆ ರೂ. 1000 ಮಿತಿ, ಒಟ್ಟು ದಿನದ ಗರಿಷ್ಠ ಬಳಕೆ ರೂ.10,000 ಮತ್ತು ಒಂದು ದಿನದ ಗರಿಷ್ಠ ಶಿಲ್ಕು ಒಂದು ಸಲಕ್ಕೆ ರೂ. 5,000 ದೊಂದಿಗೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಯು ಪಿ ಐ ಲೈಟ್ ಎಕ್ಸ್

ಇದು ಯು ಪಿ ಐ ಲೈಟ್ ನಂತೆಯೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇಂಟರ್ ನೆಟ್ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದೆ ಆಫ್ ಲೈನ್ ಪಾವತಿಗಳಿಗೆ ಅನುವು ಮಾಡುತ್ತದೆ-ಆ ಮೂಲಕ ಯು ಪಿ ಐ ಲೈಟ್ ನ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರತಿ ವಹಿವಾಟಿಗೆ ರೂ. 500 ಮಿತಿ, ಒಟ್ಟು ದಿನದ ಗರಿಷ್ಠ ಬಳಕೆ ರೂ.4,000 ಮತ್ತು ಒಂದು ದಿನದ ಗರಿಷ್ಠ ಶಿಲ್ಕು ಒಂದು ಸಲಕ್ಕೆ ರೂ. 2000 ದೊಂದಿಗೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

ರಚನಾರಹಿತ ಪೂರಕ ಸೇವಾ ಡೇಟಾ (USSD)

USSD ಇದೊಂದು ವಿಶ್ವದ ಮೊಬೈಲ್ ಸಂಪರ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ (GSM) ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವಾಗಿದ್ದು ಇದನ್ನು ಪಠ್ಯ ಸಂದೇಶ ಕಲಿಸಲು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದು

*99# -ಇದು ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಾವತಿ ನಿಗಮದ USSD ಆಧಾರಿತ ಮೊಬೈಲ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೇವೆ ಆಗಿದೆ.

ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ ಮಟ್ಟದ ಬ್ಯಾಂಕರುಗಳ ಸಮಿತಿ (UTLBC)

ಇದು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಬ್ಯಾಂಕರುಗಳ ಸಮಿತಿಯ ಹಾಗೆ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ ಮಟ್ಟದ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿದೆ. (ಭಾರತದಲ್ಲಿ 28 ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು 8 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿವೆ).

ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಾರಾಂಶ

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ (2019-24) ವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ನೀತಿಗಳ ಕಾಣ್ಯ(ವಿಷನ್) ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹಣಕಾಸು ವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಭಾಗೀದಾರರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ವಿಶಾಲ ಸಮ್ಮಿಲನದೊಂದಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಲು ಸಹಾಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ, ಸಮೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಗುರಿಯೊಂದಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ, ಆಳಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ವೇಗವರ್ಧಿಸುವ ಕಡೆಗೆ ಗಮನಹರಿಸುತ್ತ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊಂದಿತ್ತು. NSFI 2019-24ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಪ್ರವೇಶ, ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಗುಣದ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಸುಧಾರಣೆ ಕಂಡು ಬಂದವು.

2. ಈ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆ ಮಾಲೀಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯತ್ತ ಹೋಗಿರುವ ಲಾಭಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಆಗಿರುವ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು NSFI 2025-30 ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಮತ್ತು ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಗುಚ್ಚಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಜೊತೆಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ, ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕ ಸುರಕ್ಷತೆ ಕಡೆಗೆ ತಡೆರಹಿತ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಪ್ರವೇಶ ನೀಡುವ ಗುರಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಇದು ಒಂದು ಸಹಜೀವನ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆಗೆ ಒತ್ತುಕೊಡುತ್ತ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಕೊನೆ ಮೈಲಿನವರೆಗೆ ಪ್ರವೇಶ ನೀಡುವ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಧಾರ ಉಪಕ್ರಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಜಿಸಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಸುವ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸುತ್ತದೆ.

3. NSFI 2025-30 ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ. ಅಧ್ಯಾಯ-1, NSFI 2019-24ರ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು NSFI 2019-24ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಸ್ತಂಭ ಗಳು ಮತ್ತು ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಈ ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಆದ ಸಾಧನೆಗಳ ಪ್ರಗತಿಯ ವಿವರವಾದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ನೀಡುತ್ತದೆ.

4. ಅಧ್ಯಾಯ II, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಗಳು/ಕಾರ್ಡ್ ಗಳು, ಬ್ಯಾಂಕ್ ಠೇವಣಿಗಳು, ಉದರಿ (ಕ್ರೆಡಿಟ್), ಮ್ಯೂಚುಯಲ್ ಫಂಡ್ ಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಸ್ತಿಗಳು, ವಿಮೆ/ಪಿಂಚಣಿ ಚಂದಾದಾರರು ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ, ಡಿಜಿಟಲ್ ವಹಿವಾಟುಗಳ ಗಾತ್ರ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯ, ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು ವಿವಿಧ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮಾನದಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯವು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಇರುವ ಕೆಲವು ಪೂರೈಕೆ ಮತ್ತು ಬೇಡಿಕೆಯ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ

ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ನೀತಿ ಪರಿಹಾರಗಳ ಮೂಲಕ NSFI 2025-30ರ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಈ ಅಡಚಣೆಗಳ ನಿವಾರಣೆ ಕಡೆಗೆ ಹೊಂದಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

5. NSFI ದಾಖಲೆ ಅಧ್ಯಾಯ III. ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಆದೇಶವು ಕೇವಲ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಮೀರಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವು ಉಂಟಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ಭದ್ರತೆ, ಹಣಕಾಸು ಸುರಕ್ಷತೆ, ಹಣಕಾಸು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಶಿಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಬಯಸಿದ ಪರಿಣಾಮ ಹೊರಬರುವುದನ್ನು ಖಚಿತ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. NSFI 2025-30ರ ಕಾಣ್ಕೆಯು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿ ಜೀವನಾಧಾರ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವವರು, ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ, ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆಯ ಭಾಗೀದಾರರ ಸಮನ್ವಯದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದಾಗಿ ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ, ಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ಕೈಗೆಟುಕುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವುದಾಗಿದೆ. NSFI 2025-30 ಇದನ್ನು 2030 ರ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಸೂಚಿಯೊಂದಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದಿಸಿದೆ. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ತತ್ವವಾದ - "ಯಾರನ್ನೂ ಹಿಂದೆ ಬಿಡಬೇಡಿ" ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ 2030ರ ವಿಶ್ವದ ಕಾರ್ಯಸೂಚಿ ಆಗಿದ್ದು ಇದು NSFಿಯ ಎಲ್ಲ ಜನರ ಅದರಲ್ಲೂ ದುರ್ಬಲರ, ಮತ್ತು ಉಪೇಕ್ಷಿತ ಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಕಡೆಗಿನ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದುತ್ತವೆ.

6. NSFI 2025-30 ದಾಖಲೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ IV- ದೇಶದ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎತ್ತರಿಸುವ ಕಡೆಗೆ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ 5 (ಪಂಚ-ಜ್ಯೋತಿ) ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ.

I. ಕುಟುಂಬಗಳ ಮತ್ತು ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳ ಹಣಕಾಸು ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸುರಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ, ಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ಕೈಗೆಟುಕುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಗುಚ್ಛಗಳ ಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು.

II. ಮಹಿಳೆಯರ ನೇತೃತ್ವದ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಸಂವೇದಿ ವಿಧಾನ ಬಳಸುವುದು ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬಗಳ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸೇವೆಯ ಕೊರತೆ ಹೊಂದಿರುವ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳ, ಪುಟಿದೇಳುವ ಹಣಕಾಸು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲು ವಿಶೇಷ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು.

III. ಜೀವನಾಧಾರ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಸುವುದು.

IV. ಹಣಕಾಸು ಶಿಸ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಒಂದು ಸಾಧನವಾಗಿ ಬಳಸುವುದು.

V. ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ದೂರು ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆ ಬಲಪಡಿಸುವುದು.

7. ಅಧ್ಯಾಯ V ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವ ನಿಗಾ ಮತ್ತು ಅಳತೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು 3 ಅಳತೆ ಸಂಬಂಧಿತ ಕ್ರಿಯಾಬಿಂದುಗಳು ಸೇರಿ 'ಪಂಚ ಜ್ಯೋತಿ' ಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ 47 ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳ ಮೂಲಕ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬೇಕಾದ ಶಿಫಾರಸುಗಳಿವೆ. ಈ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ಗಮನವು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು

ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕಡೆಗೆ ಇದೆ ಮತ್ತು ನಿಗಾ ಮತ್ತು ಅಳತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಕೊನೆ ಮೈಲು ಪ್ರವೇಶ ಮತ್ತು ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಕಡೆಗೆ ಇದೆ. ಈ ಕ್ರಿಯಾಬಿಂದುಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಯರೇಖೆಗಳನ್ನು NSFI 2025-30ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರ ನಡುವೆ (ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್-RBI, ಭಾರತೀಯ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ವಿನಿಮಯ ಮಂಡಳಿ- SEBI, ಭಾರತೀಯ ವಿಮಾ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ -IRDAI, ಪಿಂಚಣಿ ನಿಧಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ - PFRDAI ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪೂರೈಕೆದಾರರು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ - NABARD, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮ -NSDC ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೇಂದ್ರ NCFE- ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಹಂಚಲಾಗಿದೆ.

8. ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, NSFI 2025-30ಯು ಹಿಂದಿನ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಲಾದ ಲಾಭ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಒಂದು ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಕಾಣ್ಕೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಣಕಾಸು ಸೇವಾಡೆಯ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಲಪಡಿಸುವ ಮತ್ತು ಆಳಗೊಳಿಸುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ - 1

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ (NSFI) 2019-24

ಒಂದು ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವು (NSFI 2019-24) ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ನೀತಿಗಳ ಕಾಣ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹಣಕಾಸು ವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಭಾಗೀದಾರರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ವಿಶಾಲ ಸಮೀಲನದೊಂದಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರೋಪಿಸಲು ಸಹಾಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವು ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ, ಸಮೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ದೇಶದ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಗುರಿಯೊಂದಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಮಾರ್ಗದ ರೂಪರೇಷೆ ನೀಡಿತ್ತು.

2. ಈ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ, ಇತರ ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರು - ಅಂದರೆ ಭಾರತೀಯ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ವಿನಿಮಯ ಮಂಡಳಿ (SEBI) ಭಾರತೀಯ ವಿಮಾ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ (IRDAI) ಪಿಂಚಣಿ ನಿಧಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ (PFRDAI) ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಭಾಗೀದಾರರಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ (NABARD), ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಾವತಿ ನಿಗಮ (NPCI), ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಸಮಾಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಸಲಹೆಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

3. ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಆದ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವತ್ತ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವು ಗಮನಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೇಲೆ ಗಮನವಿಟ್ಟಿರುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ನೀತಿಗಳಿಂದ ಬೆಂಬಲಿತವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರವಾಗಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಬಡ ಜನರ ಪರವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದು ಆದಾಯ ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಬಡತನವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಸಂಭವವಿದ್ದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ. ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳು ಲಭ್ಯವಿರದ ಸಮಾಜದ ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯದ ಮತ್ತು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿತ ಜನರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಆಯ್ಕೆ ಸಿಗದೇ ಅವರು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಆಯ್ಕೆಗಳಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಋಣ, ಬಡತನ, ಹಣಕಾಸು ಸಂಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳ ದೈಹಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ತಡೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಭಾವಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನೀತಿ ನಿರೂಪಕರು ಈ ಕಡೆ ಗಮನ ಹರಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು.

4. ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಬಡತನ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಮತ್ತು ಆದಾಯ ಅಸಮಾನತೆ ನಿರ್ಮೂಲನೆಯ ಮೇಲೆ ಆಗುವ ಬಹು ಮಟ್ಟದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಪುರಾವೆಯನ್ನು NSFI ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದೆ. ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಆರ್ಥಿಕ ಸಶಕ್ತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಮಹಿಳೆಯರ

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಅಗತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಅದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿತು. ಅವರ ಹಣಕಾಸು ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೊಂದುವುದರಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಬಡತನದಿಂದ ಹೊರಬರಲು, ಬಡತನದ ಕೂಪದೊಳಗೆ ಬೀಳುವ ಅಪಾಯವನ್ನು ತಡೆಯಲು ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ವಲಯದಿಂದ ಆಗುವ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬಳಸಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸ್ಥಿರತೆ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಮನಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದನ್ನು NSFI ಆರು ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಕಂಬಗಳು ಮತ್ತು 18 (ಚಿತ್ರ 1.1) ಮೈಲುಗಲ್ಲುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಧಿಸಲು ಬಯಸಿದೆ.

ಚಿತ್ರ 1.1 (NSFI 2019-24 ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಕಂಬಗಳು)

NSFI ಮೈಲುಗಲ್ಲುಗಳ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ಪ್ರಗತಿಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ

5. ಜನವರಿ 2020 ರಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವು ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೆಟುಕುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು ಅಗಲಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಆಳಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಗುರಿ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು ಅಗಲಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ವೇಗವರ್ಧಕದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಕೊನೆ ಮೈಲಿನವರೆಗೆ ವಿತರಣೆಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿ ಕೆಲವು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೇವೆಗಳನ್ನು 500 ಕುಟುಂಬಗಳಿರುವ ಶೇಕಡಾ 99.9 ಗ್ರಾಮ/ ಸಣ್ಣ ಗ್ರಾಮ ಗಳ 5 ಕಿ ಮೀ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಮೈಲು ಸೇವೆಗಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ (BC) ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ಹಲವಾರು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

6. ಪಾವತಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಧಿ (PIDF), ಭಾರತ್ ನೆಟ್ ಯೋಜನೆ, ಹಣಕಾಸು

ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರಲ್ಲಿ ಈ-ಕೆವೈಸಿ ಯ ಅವಕಾಶ ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮತ್ತು ಆಳಗೊಳಿಸುವ ಯೋಜನೆ (EDDPE) ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಳವಡಿಕೆಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸಿದೆ. ಈ ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಪರಿಷ್ಕಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ತಂಡಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಹಣಕಾಸು ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಕೊನೆಯ ಮೈಲು ತಲುಪಲು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಹಣಕಾಸು ನಾವೀನ್ಯತೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ (CFL) ಮೂಲಕ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಬ್ಲಾಕ್ ಗಳಲ್ಲೂ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗವನ್ನು ತಲುಪುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯ ವಿಭಾಗಗಳಿಗಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೇಂದ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ ಸಿದ್ಧ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಘಟಕಗಳ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರು ದೂರು ನಿವಾರಣೆಗೆ ವೆಬ್ ಪೋರ್ಟಲ್ ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ/ಬಲಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಶುಲ್ಕರಹಿತ ಸಹಾಯವಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಾಂಸ್ಥಿಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಹಲವಾರು ಗಮನಾರ್ಹ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

7. ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಈ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸಿದೆ. ಮಾರ್ಚ್ 2019ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಔಟ್ಲೆಟ್ ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 5.92 ಲಕ್ಷ ದಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ 2024¹ ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ 15.98 ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಮಾರ್ಚ್ 2019ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇದ್ದ ಮೂಲಭೂತ ಉಳಿತಾಯ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಠೇವಣಿ ಖಾತೆ (BSBDA)ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 57.42 ಕೋಟಿಗಳಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ 2024². ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ 70.59 ಕೋಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ವಿಮೆ ಮತ್ತು ಪಿಂಚಣಿ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾತಿಯು ಈ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ತೋರಿಸಿದ್ದು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಜೀವನ ಜ್ಯೋತಿ ಬಿಮಾ ಯೋಜನೆ (PMJJBY)ಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಚ್ 2019ಕ್ಕೆ 5.30 ಕೋಟಿ ಇದ್ದುದು ಮಾರ್ಚ್ 2024³ ಕ್ಕೆ 16 ಕೋಟಿಗಳಿಗೆ ಏರಿತು. ವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದರ ಶೇಕಡಾ 25 ಆಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ, ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಸುರಕ್ಷಾ ಯೋಜನೆಯು (PMSBY) ಅದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 13.52 ಕೋಟಿಯಿಂದ 33.78 ಕೋಟಿಗೆ⁴ ಏರಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದರ ಶೇಕಡಾ 20ರಷ್ಟಿದೆ. ಅಟಲ್ ಪಿಂಚಣಿ ಯೋಜನೆ (APY)ಯ ಒಟ್ಟು ಚಂದಾದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ 97 ಲಕ್ಷದಿಂದ 555 ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಏರಿ ಶೇಕಡಾ 42 ರ ವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದಾಖಲಿಸಿದೆ.

8. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಎರಡು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳನ್ನು 2021 ರಲ್ಲಿ ಪಾವತಿಗಳ ಡಿಜಿಟಲೈಸೇಷನ್ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಕ್ರಮವಾಗಿ -ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ ಸೂಚ್ಯಂಕ (DPI) ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಸೂಚ್ಯಂಕ (FI-Index) ಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಮಾರ್ಚ್ 2019 ರಲ್ಲಿ 153.47 ಇದ್ದ DPI ಮಾರ್ಚ್ 2024 ಕ್ಕೆ 445.50 ಆಗಿತ್ತು.

¹ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಯೋಜನೆ (FIP) ಮಾಸಿಕ ವರದಿ

² ಅದೇ

³ <https://dfs.dashboard.nic.in>

⁴ ಅದೇ

ಸೂಚ್ಯಂಕ 2019 ರಲ್ಲಿ 49.9 ಇದ್ದು 2024 ರಲ್ಲಿ 64.2 ಆಗಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶದ ಉಪ ಸೂಚ್ಯಂಕ 2019 ರಲ್ಲಿ 67.5 ಇದ್ದು 2024 ರಲ್ಲಿ 79.3 ಆಗಿತ್ತು. ಬಳಕೆಯ ಉಪ ಸೂಚ್ಯಂಕ 2019 ರಲ್ಲಿ 38.7 ಇದ್ದು 2024 ರಲ್ಲಿ 55.5 ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಉಪ ಸೂಚ್ಯಂಕ 2019 ರಲ್ಲಿ 52.6 ಇದ್ದು 2024 ರಲ್ಲಿ 65.8 ಆಗಿತ್ತು.

9. NSFI ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉದ್ದೇಶಗಳು/ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ಪ್ರಗತಿಯ ಕಿರು ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಅನುಬಂಧ- 1 ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ -II

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿ

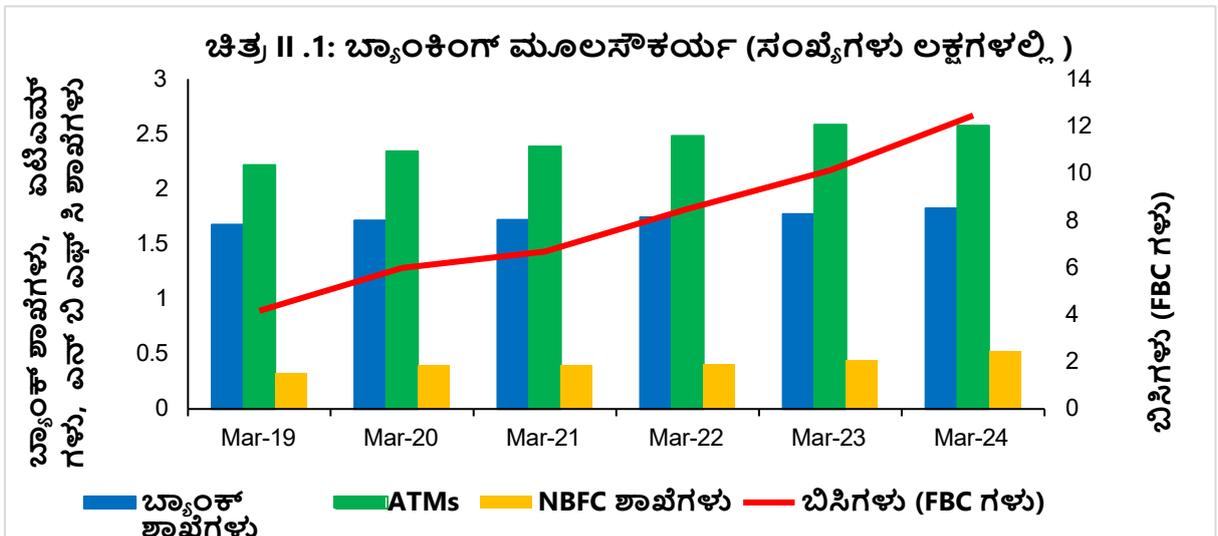
ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆ: ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು - 2019-24

NSFI 2019-24 ರ ಐದು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪ್ರವೇಶ, ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಪ್ರಗತಿ ಕಂಡಿತು. NSFI 2025-30 ರ ಕಡೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುವಾಗ NSFI 2019-24 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆದ ಪ್ರಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಯಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ನೋಟ ಹರಿಸಬಹುದು.

2. ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳಾದ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ, ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಗಳ/ ಕಾರ್ಡ್ ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಬ್ಯಾಂಕ್ ಠೇವಣಿಗಳು, ಉದರಿ (ಕ್ರೆಡಿಟ್) ಮತ್ತು ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಗಳ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಆಸ್ತಿಗಳು, ವಿಮೆ/ ಪಿಂಚಣಿ ಚಂದಾದಾರರು, ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲಿಸುವ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ, ಡಿಜಿಟಲ್ ವಹಿವಾಟುಗಳ ಗಾತ್ರ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯ, ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಪಾಲಿಗ್ರಾಫಿಕ್ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆ ಸೂಚ್ಯಂಕ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಗಳನ್ನು⁵ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ಯಾರಾಗ್ರಾಫ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದೆ.

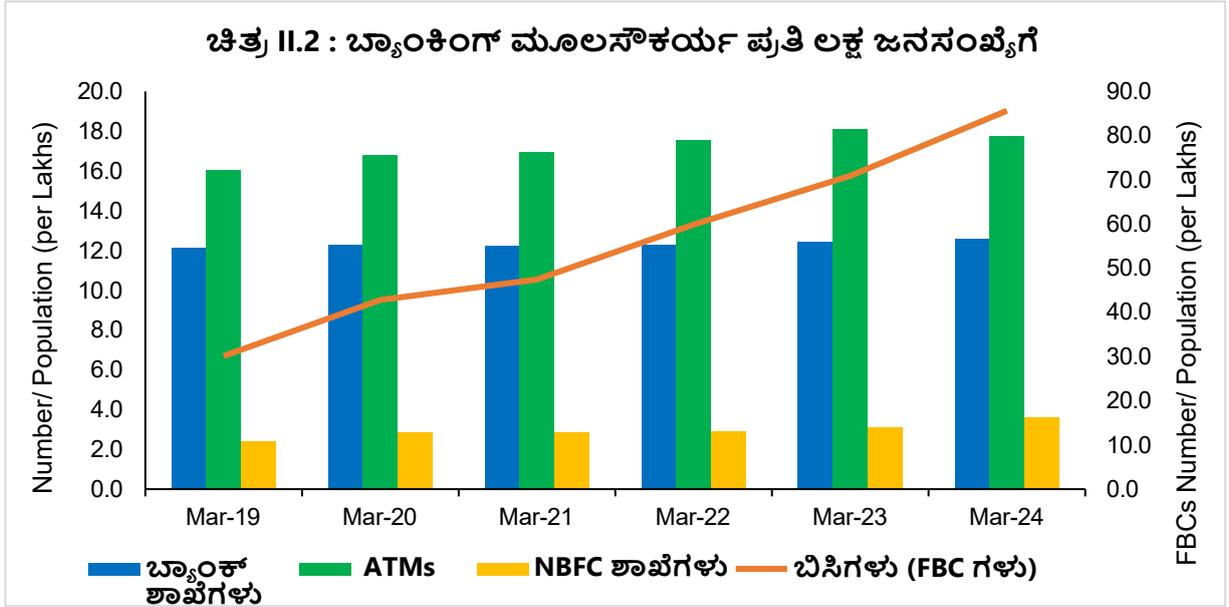
ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ

3. ಬ್ಯಾಂಕ್ ಶಾಖೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ಟೆಲ್ಲರ್ ಯಂತ್ರಗಳು (ATMs), ಬ್ಯಾಂಕೇತರ ಶಾಖೆಗಳು, ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ಥಳದ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಇವುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರ II.1 ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದೆ. ಈ ಚಿತ್ರ ಶಾಖೆಗಳ ಮತ್ತು ATM ಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ಆದರೆ ಸ್ಥಿರ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ, ಜೊತೆಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ಥಳದ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ (FBCs) ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪ್ರ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯದ ಕೊನೆ ಮೈಲು ತಲುಪುವಲ್ಲಿ FBCಗಳು ಗಮನಾರ್ಹ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿವೆ.

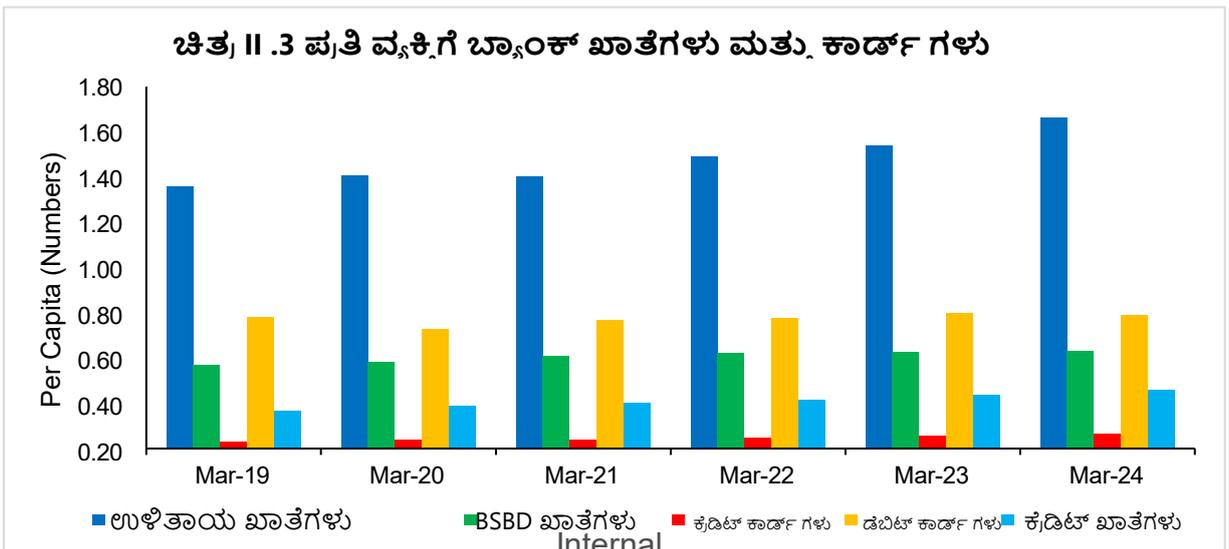
ಬ್ಯಾಂಕ್ ಶಾಖೆಗಳು, ಏಟಿಎಮ್ ಗಳು, ಎನ್ ಬಿ ಎಫ್ ಸಿ ಶಾಖೆಗಳು, ಬಿಸಿಗಳು (FBC ಗಳು)

4. ಪ್ರತಿ ಲಕ್ಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಇರುವ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಈ ಪ್ರಗತಿಯು 2019 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಲಕ್ಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಇದ್ದ 30.1 FBCಗಳು, ಈಗ ಪ್ರತಿ ಲಕ್ಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ 85.6 FBCಗಳು ಇರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ, ಬ್ಯಾಂಕ್ ಶಾಖೆಗಳ ಮತ್ತು ATM ಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರತಿ ಲಕ್ಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಸರಾಸರಿಯಾಗಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಆಗಿ 12.5 ರ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಇದೆ ಮತ್ತು ಸರಾಸರಿ ಲಕ್ಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ 17 ರಿಂದ 18 ATM ಗಳು ಇವೆ. (ಚಿತ್ರ II.2)

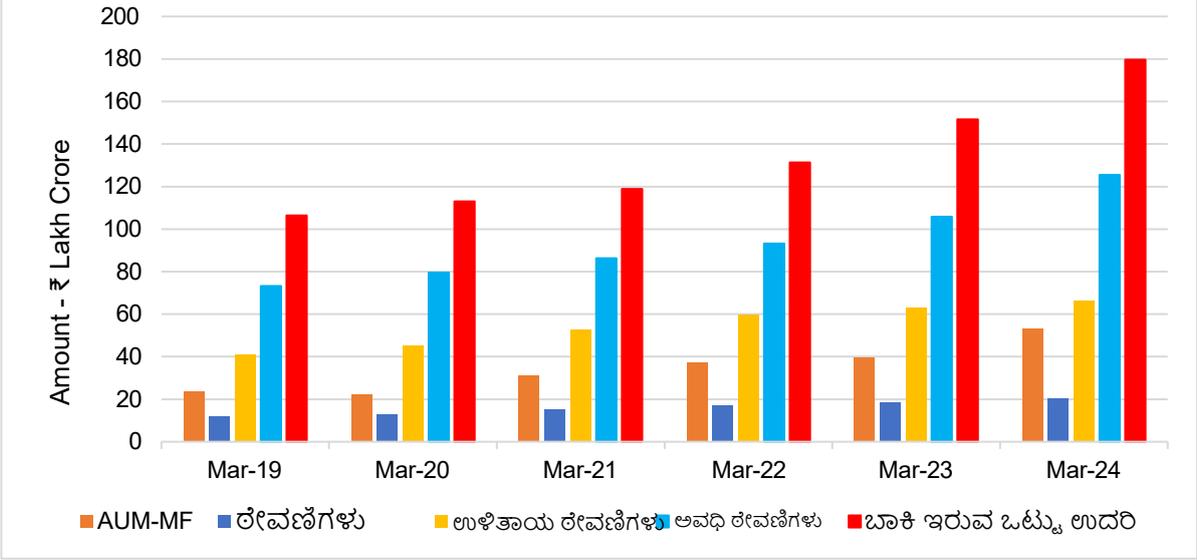

ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯದ ಬಳಕೆ

5. ಚಿತ್ರ II.3 ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಗಳ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಡ್ ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಆಸ್ತಿಗಳ (AUMs)ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಠೇವಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಉದರಿ (ಕ್ರೆಡಿಟ್) ಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಳೆದ ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯದ ಬಳಕೆಯ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರ II.4 ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.

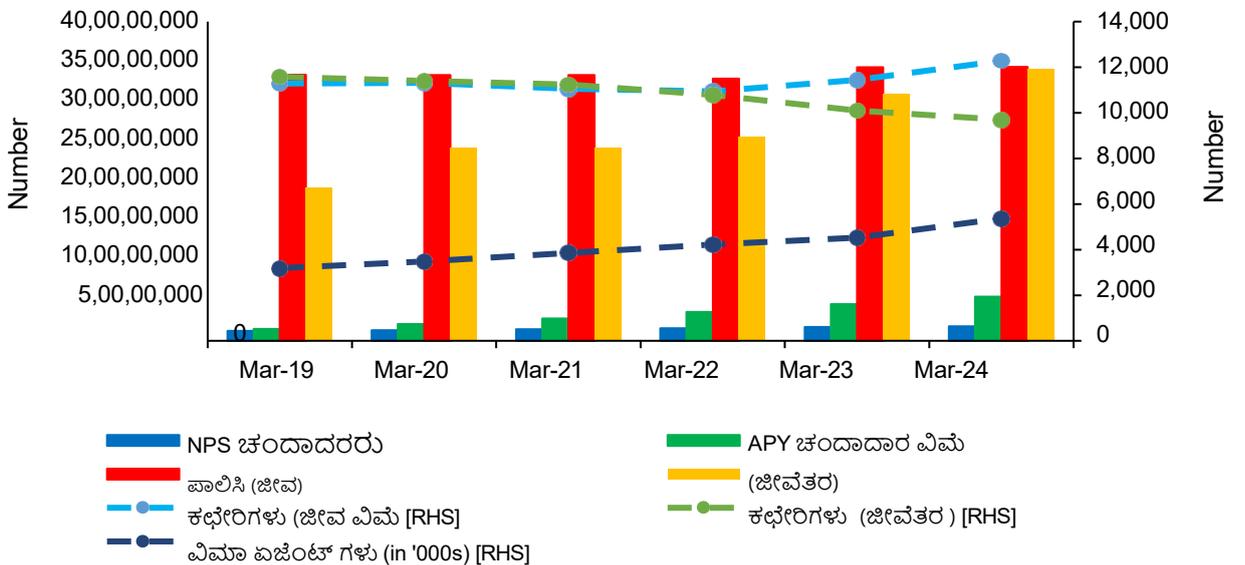
ಚಿತ್ರ II .4: ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್ -AUM, ಬ್ಯಾಂಕ್ ಠೇವಣಿಗಳು

6. ಎರಡೂ ಚಿತ್ರಗಳು (II .3, II.4) ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಹೆಚ್ಚಿಗುರುತುಗಳ ಕ್ರಮವಾದ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಸ್ಥಿರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಯಾವುದೇ ಮಾನದಂಡಗಳು ಋಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ, MF-AUMಗಳೂ ಕೂಡ ಚಾಲ್ತಿ ಠೇವಣಿಗಳ ಹೆಚ್ಚಳದ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ಥಿರವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿವೆ.

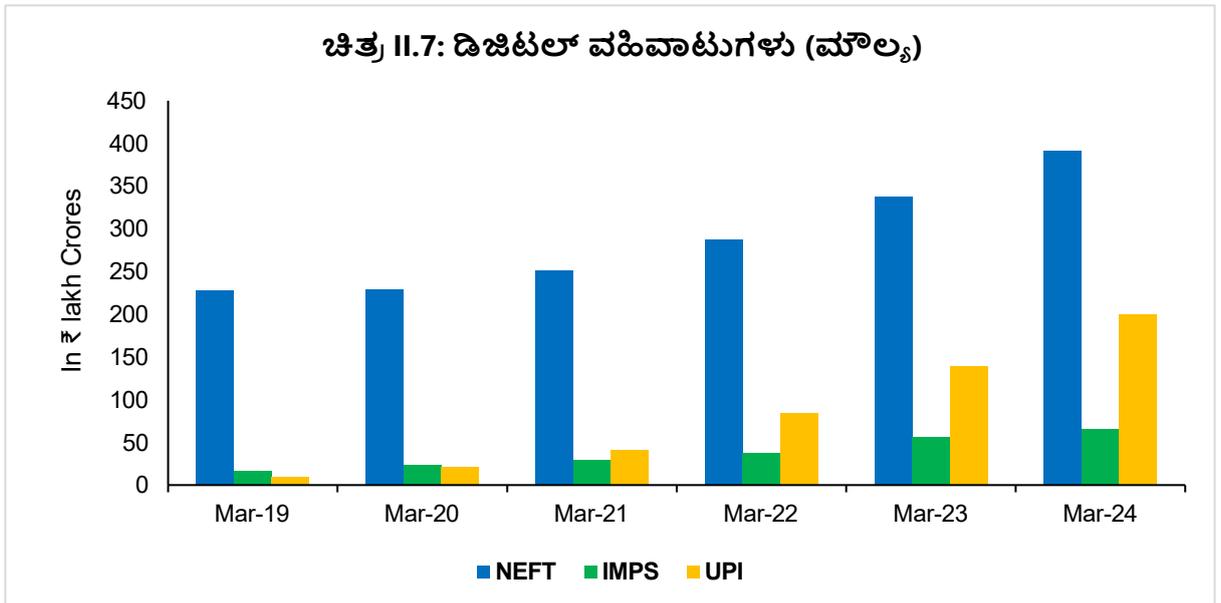
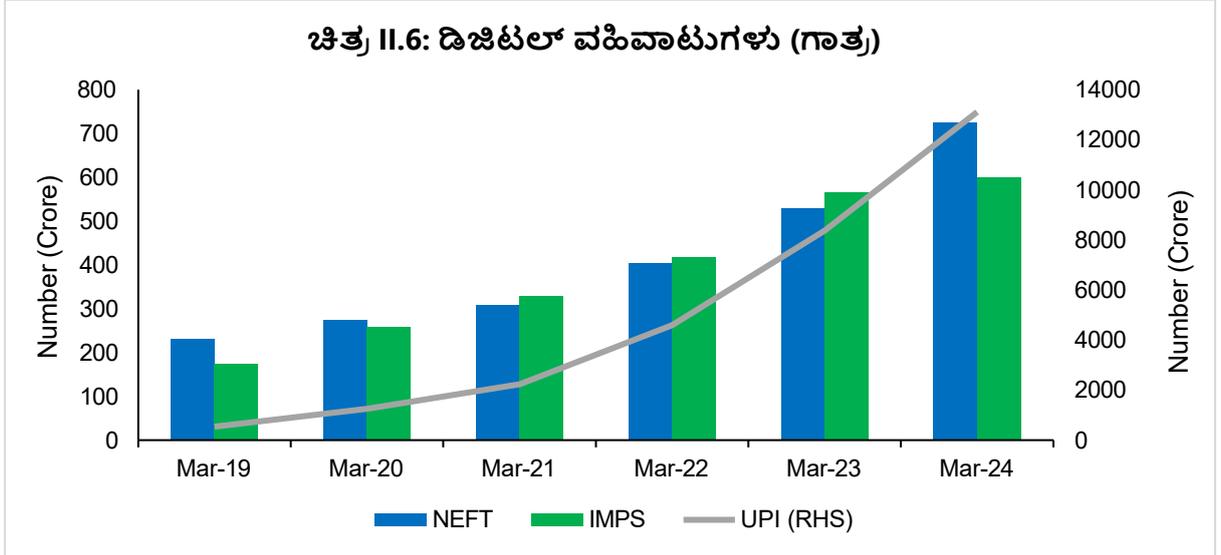
7. ಚಿತ್ರ II.5 ರಲ್ಲಿ ವಿಮಾ /ಪಿಂಚಣಿ (APY) ಚಂದಾದರರ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಅನುಗುಣವಾದ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯದ (ಕಚೇರಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು) ಬಳಕೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಆಯಾಮವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಮಾನದಂಡಗಳು, ಕಚೇರಿಯನ್ನು (ಜೀವವಿಮೆಯೇತರ) ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿವೆ ಮತ್ತು ಅಟಲ್ ಪಿಂಚಣಿ ಯೋಜನೆಯ ಚಂದಾದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಪ್ರಗತಿ ಇದೆ.

ಚಿತ್ರ II.5 : ವಿಮೆ/ಪಿಂಚಣಿ ಚಂದಾದಾರರು ಮತ್ತು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ

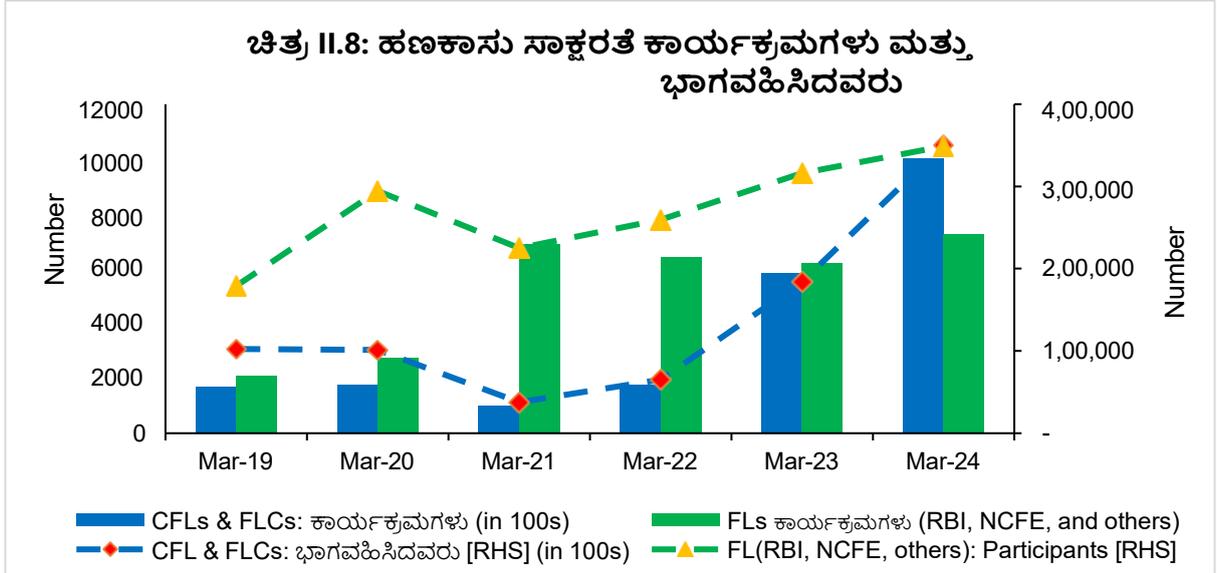
ಡಿಜಿಟಲ್ ವಹಿವಾಟುಗಳು ಮತ್ತು ಬಳಕೆ

8. ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯದ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಡಿಜಿಟಲ್ ವಹಿವಾಟುಗಳು ತಮ್ಮ ಗಾತ್ರ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯ ಎರಡರಿಂದಲೂ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅಗಲಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಆಳಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಗಮನಾರ್ಹ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿವೆ (ಚಿತ್ರ II.6 ಮತ್ತು II.7). ಏಕೀಕೃತ ಪಾವತಿ ಇಂಟರ್ ಫೇಸ್ (UPI) ನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಡಿಜಿಟಲ್ ವಹಿವಾಟುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿದೆ. ಚಿಲ್ಲರೆ ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಆಗಿದ್ದು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ನಿಧಿ ವರ್ಗಾವಣೆ (NEFT), ತತ್ ಕ್ಷಣ ಪಾವತಿ ಸೇವೆಗಳು (IMPS) ಮತ್ತು ಯು ಪಿ ಐ ಗಳು 2023-24 ರಲ್ಲಿ 13,000 ಕೋಟಿ ವಹಿವಾಟುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಆದರೆ, NEFT ಯು ಮೌಲ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಹಿವಾಟು ಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದೆ.

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟ - ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ

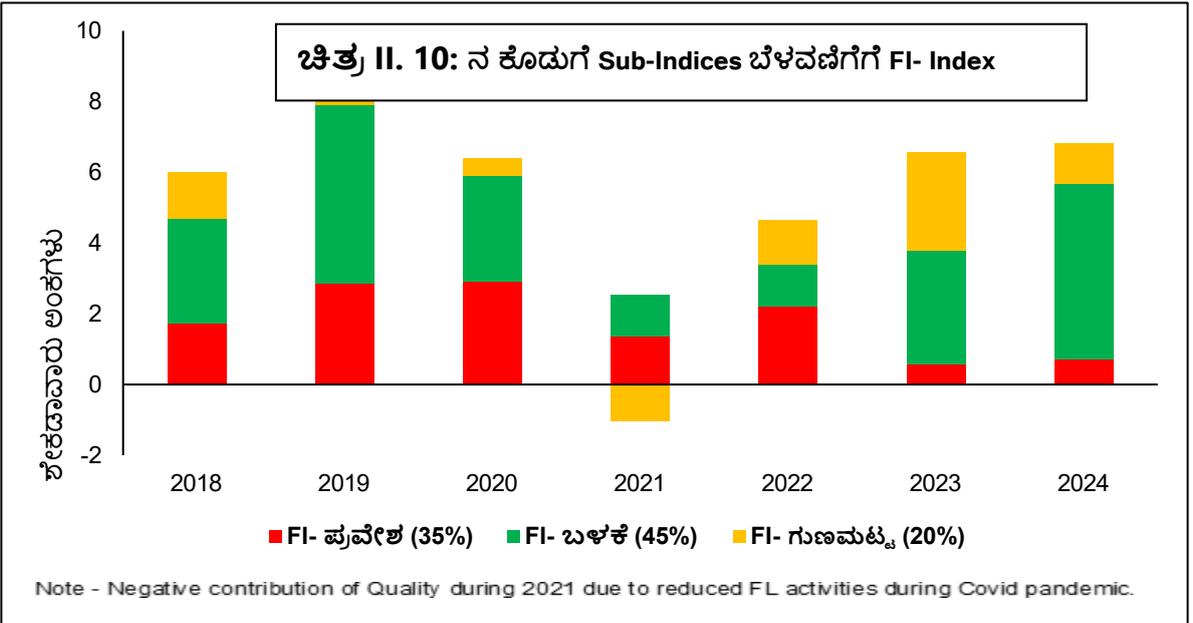
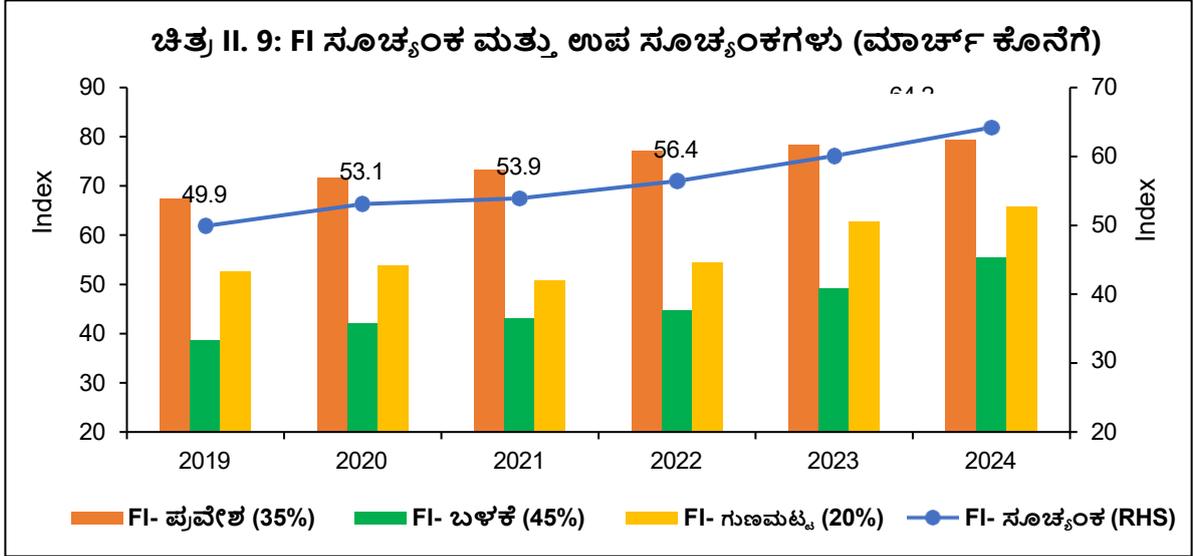
9. ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಅದು 2019-24 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರಗತಿ ತೋರಿಸಿದೆ. ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು (CFL) ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆಗಾಗಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು (FLC) ನಡೆಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು (ಕೋವಿಡ್ -19 ರ ಅವಧಿಯನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ) , ಅದರಲ್ಲೂ ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು 3.5 ಕೋಟಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚಿತ್ರ II.8 ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಆರ್ ಬಿ ಐ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಛೇರಿಗಳು, ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೇಂದ್ರ (NCFE) ಮತ್ತು ಇತರ ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರು ನಡೆಸಿದ ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಪ್ರಗತಿ-ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ (FI -ಸೂಚ್ಯಂಕ)

10. ಚಿತ್ರ II.9 FI ಸೂಚ್ಯಂಕದ ಮತ್ತು ಅದರ ಉಪ- ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳ (ಪ್ರವೇಶ, ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟ) ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. FI ಸೂಚ್ಯಂಕಕ್ಕೆ ಅವುಗಳ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರ II.10 ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದೆ. ಸೂಚ್ಯಂಕವೂ ಕಳೆದ ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ಉಪ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳಲ್ಲೂ ಸುಧಾರಣೆ ಆಗಿದೆ. 2024 ರ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೂಚ್ಯಂಕದ ಬಹುಪಾಲು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಬಳಕೆ ಉಪ ಸೂಚ್ಯಂಕದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದು ಇದು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಆಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಗುಣಮಟ್ಟದ ಉಪ ಸೂಚ್ಯಂಕದಲ್ಲಿ 2021 ರಲ್ಲಿ ಇಳಿಕೆಗೆ ಕೋವಿಡ್ 19 ರ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಹಾಕಲಾಗಿದ್ದು

ನಿರ್ಬಂಧಗಳಿಂದಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ನಡೆಸಿದ್ದು ಕಾರಣವಾಯಿತು.

11. ಮೇಲಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು ವಿವಿಧ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಮಾನದಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚಿಸಿರುವಂತೆ ಆಗಿರುವ ಗಣನೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಕೋವಿಡ್ 19 ರ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ NSFI ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿತು. (Box II.1) ಆದರೂ, ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯವು ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಕಾರಿಯಾಗಿರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ತಳ ಮಟ್ಟದ ಜಾರಿಗೆ ಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹಣಕಾಸು

ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಈಗಿರುವ ಮತ್ತು ಆರಂಭಿಕ ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಪೂರೈಕೆ ಅಡತಡೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ನೀತಿ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬೇಕು. NSFI 2025-30 ರ ಶಿಫಾರಸುಗಳು ಮತ್ತು ವಿಧಾನಗಳು ಈ ರಚನೆ ಮತ್ತು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಬಾಕ್ಸ್ II.1 ಕೋವಿಡ್ 19 ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪಾತ್ರ

ಕೋವಿಡ್ 19 ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕವು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಜಾಗತಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ತಂದಿತು ಮತ್ತು ಜೀವ ಮತ್ತು ಜೀವನೋಪಾಯ ಗಳಿಗೆ ನಷ್ಟ ಉಂಟು ಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದ ಮತ್ತು ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕದಿಂದ ಬಂದ ಸಂಕಟಗಳಿಂದ ಜನರನ್ನು ಪಾರು ಮಾಡಲು ಸರ್ಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ನೀತಿ ನಿರೂಪಕರು ಸೂಕ್ತ ಪರಿಹಾರ, ಪುನರ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜನ ಪ್ಯಾಕೇಜ್ ಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು, ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಭಾಗೀದಾರರು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕೊನೆ ಮೈಲು ರೀಚ್ ಅನ್ನು ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ವಹಿವಾಟುಗಳ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವ ಮತ್ತು ಅಳಗೊಳಿಸುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲೂ ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯವನ್ನು (DPI)⁷ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನವೀನ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಲು ಹಲವಾರು ಕ್ರಮ ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಕೋವಿಡ್ 19 ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕದ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು 2020-21 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಗರಿಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಯೋಜನೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ 54 ಸಚಿವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ 319 ಸರ್ಕಾರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ರೂ. 5.53 ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿ ಗಳನ್ನು⁸ ಸುಲಭವಾಗಿ ಡಿಜಿಟಲ್ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ DPI ಬಳಸಿ ವಿತರಣೆ ಮಾಡಿತು.

ಜನರ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ದೇಶದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಅಂತಹ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸುವಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಮಾದರಿಯು ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಜೀವ ರೇಖೆಯಾಗಿ ಹೊರಬಂದಿತು. ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ICT-ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಔಟ್ಲೆಟ್ ಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಸಿದ ವಹಿವಾಟುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 2020-21⁹ ರಲ್ಲಿ ರೂ. 2.25 ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿ ಗಳ 94 ಕೋಟಿ ವಹಿವಾಟುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಹೆಚ್ಚಳ ಕಂಡಿತು.

ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತ ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಡಿಜಿಟಲ್ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಪಾಯಿಂಟ್ ಆಫ್ ಸೇಲ್ ಟರ್ಮಿನಲ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕರಹಿತ ವಿಧಾನದ ಕಾರ್ಡ್ ವಹಿವಾಟುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವಹಿವಾಟಿಗೆ ಇದ್ದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಅಂಶ ದೃಢೀಕರಣ ದ ಮಿತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು. ಅಲ್ಲದೆ, ಆರ್

ಬಿ ಐ ಸಣ್ಣ ಸಾಲಗಾರರಿಗೆ ಇದ್ದ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಗ್ರಾಹಕ ಅವಧಿ ಸಾಲದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು ಆರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ (ಮಾರ್ಚ್ 1,2020 ರಿಂದ ಆಗಸ್ಟ್ 31,2020) ನೀಡಿತು, ನಗದು ಉದರಿ/ ಓವರ್ ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಗೆ ಬಡ್ಡಿ ಆರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುಂದೂಡಿಕೆ, ದುಡಿಯುವ ಬಂಡವಾಳದ ಹಣಕಾಸು ಸುಲಭವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, MSME ಗಳಿಗೆ, ಸಣ್ಣ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲದ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ಆದ್ಯತಾ ವಲಯದ ಸಾಲ ನೀಡಿಕೆಗೆ ಹಲವಾರು ಸಡಿಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು.

ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕದಿಂದಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ದೈಹಿಕ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಲು ಹಲವಾರು ಅಡೆತಡೆಗಳು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಚೇರಿ ಗಳು ಜನರಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಬೆಳೆಸಲು ಹಲವಾರು ನವನವೀನ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು - ಸಮುದಾಯ ರೇಡಿಯೋ ವಾಹಿನಿಗಳು, ಸ್ಥಳೀಯ ಟಿವಿ ವಾಹಿನಿಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಎಫ್ ಎಂ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆ/ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡುಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡವು. ಭಾರತೀಯ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ವಿನಿಮಯ ಮಂಡಳಿಯು, ತನ್ನ ಕಡೆಯಿಂದ, ದೇಶಾದ್ಯಂತ ವರ್ಚುವಲ್ (virtual) ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ಜಾಗೃತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಡಿಪೋಸಿಟರಿಗಳು ಮತ್ತು ಸೆಬಿ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ತರಬೇತಿದಾರರ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಭಾಗೀದಾರರನ್ನು ಹೂಡಿಕೆದಾರರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿತು.

7 DPI, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬೆಂಬಲಿತವಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಖಾಸಗಿ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಪರಸ್ಪರ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯ, ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಡಿಜಿಟಲ್ ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ವರ್ಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲವು. ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ, DPI ಗಳು ಹಣಕಾಸು ವಲಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಡಿಜಿಟಲ್ ID, ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿಗಳು ಮತ್ತು ಡಾಟಾ ವಿನಿಮಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. (G-20 GPFI ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಂಕ್ 2023) ಭಾರತದ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ DPI ಯು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ID (ಆಧಾರ್), ಶೀಘ್ರ ಪಾವತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (UPI) ಮತ್ತು ಡಾಟಾ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ (ಖಾತೆ ಸಂಗ್ರಾಹಕರು) ಇವುಗಳ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಪದರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಡಿಜಿಟಲ್ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿದೆ .

8 ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ-ನಿನ್ನೆ, ಇಂದು ಮತ್ತು ನಾಳೆ ಕುರಿತು ಗವರ್ನರ್ ಅವರ ಜುಲೈ 15,2021 ರ ಭಾಷಣದ ಆಯ್ಕೆ ಭಾಗ

9 https://m.rbi.org.in/Scripts/BS_ViewBulletin.aspx?ld=20366 – FY 2020-21.

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಪೂರೈಕೆ ಮತ್ತು ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದ ತೊಡಕುಗಳು

12. ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳು, ಪ್ರವೇಶ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮೊದಲಾದ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪೂರೈಕೆ ಭಾಗದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಪ್ರವೇಶ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಭೌತಿಕ ಅಥವಾ ಡಿಜಿಟಲ್ ಇಂಟರ್ ಫೇಸ್ ಗಳು, ಸೂಕ್ತ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು -ಇವುಗಳ ಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಪೂರೈಕೆಯ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯವು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಅಗತ್ಯ ಹೌದಾದರೂ ಅದೇ ಒಂದು ಸಾಕಾದ ಷರತ್ತು ಅಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಬೇಡಿಕೆ ಕೂಡ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ ರೂಪಿಸುವಾಗ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಪೂರೈಕೆಯ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳಿಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಮನ ನೀಡಬೇಕು.

13. ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪೂರೈಕೆ ಭಾಗದ ಸವಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಮೈಲಿನ ತಲುಪುವಿಕೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ, ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದ ಸವಾಲುಗಳು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಆಯಾಮಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗುತ್ತವೆ.

14. ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಬೇಡಿಕೆಯು ಎದುರಿಸುವ ಮೊದಲ ಸವಾಲುಗಳ ಜೋಡಿ ಎಂದರೆ ಮಾಹಿತಿಯ ಅಸಮತೆ, ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಲಭ್ಯತೆ, ವೆಚ್ಚ ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗದ ಕುರಿತು ಇರುವ ಸರಿಯಾದ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಬರುತ್ತವೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಅನುಭವದ ಅಂಶಗಳು, ಪರಿವೃತ್ತ ತರ್ಕಬದ್ಧತೆ (bounded rationality) ಮತ್ತು ಹಠಾತ್ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಮೊದಲಾದ ನಡವಳಿಕೆ ಅಂಶಗಳು ಕೂಡ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ವರ್ಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ತಗ್ಗಿಸುವಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದ ನಡವಳಿಕೆ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಗ್ರಹಿಸಿದ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ನಂಬಿಕೆ ಇವು ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ನಿರ್ಧಾರದ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ. ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ತಮಗೆ ಲಾಭಕರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಜನರು ನಂಬಿದರೆ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿ ಕೈಗೆಟಕುವಂತೆ ಲಭ್ಯವಾದರೆ ಅವರು ಪ್ರವೇಶ ಬಯಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದ ತೊಡಕು ಹಣಕಾಸು ನಿರ್ಬಂಧಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಜನರನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ದೂರ ಎಳೆಯಬಹುದು ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ಬಳಕೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಣಕಾಸು

ಸೇವೆಗಳ ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಅವಕಾಶ ವಂಚಿತ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ, ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ದೂರು ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳು ಬೀರುವ ಪರಿಣಾಮ ಇರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಬಿರುಕುಗಳು, ವಿವಿಧ ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಅದಕ್ಷ ಅಥವಾ ಮುರಿದ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ಹಣ ಒದಗಿಸುವ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಪ್ರವೇಶದ ಬಿರುಕುಗಳು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದ ಮೇಲೆ ತಣ್ಣೀರು ಎರಚಬಹುದು.

15. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ, ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಎಲ್ಲ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲೂ ಬಹು ಭಾಗೀದಾರರ ಕೊಡುಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ನೀತಿಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರವೇಶ ಬಿಂದುಗಳ ಸುಲಭ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕಸ್ತ ಲಭ್ಯತೆ, ಸೇವೆಗಳ ಕನಿಷ್ಠ ವೆಚ್ಚ, ಸೂಕ್ತ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು, ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಯ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಸರಣ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ದೂರು ನಿವಾರಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇವುಗಳ ಪೂರೈಕೆ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದರ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಹರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಕಡೆಯ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಪೂರೈಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವವರನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಕಡೆಗೂ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕು.

16. ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವು (NSFI: 2019-24) ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಮಾನದಂಡಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಇಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿತು. ನೀತಿ ನಿರೂಪಕರು ಮತ್ತು ಭಾಗೀದಾರರಿಗೆ ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ಸಮನ್ವಯದ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಸವಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಕುರಿತು ಅಗತ್ಯ ಒಳ ನೋಟ ಕೊಡುವುದರ, ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುವವರ (ಪೂರೈಕೆ ಭಾಗ) ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಗ್ರಾಹಕರ (ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದ ಒಳ ನೋಟ) ಜನರ ದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಒಳನೋಟ ಪಡೆಯುವುದರ ಆಗತ್ಯದ ಬಗೆಗೂ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿತು. ಅದರಂತೆ, ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ತಳ ಮಟ್ಟದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಕೆ ಮತ್ತು ಬೇಡಿಕೆ ಆಯಾಮಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿತು. ಈ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಪೂರೈಕೆ ಮತ್ತು ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಕೆಳಕಂಡ ತೊಡಕುಗಳಿವೆ ಎಂಬ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದೆ.

ಪೂರೈಕೆ ಭಾಗದ ತೊಡಕುಗಳು-ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಂದ ಕೊನೆಯ ಮೈಲು ತಲುಪುವಿಕೆ

17. ಪೂರೈಕೆ ಭಾಗದ ತೊಡಕುಗಳು, ಅದರಲ್ಲೂ ಕೊನೆ ಮೈಲು ಪ್ರವೇಶದ ಕೋನದಿಂದ, ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ನೀಡುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂದು

ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಜನವರಿ- ಮಾರ್ಚ್ 2024 ರಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಕುರಿತು ಬ್ಯಾಂಕು ತನ್ನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಚೇರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿತು. ಈ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 63 ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಶೇಕಡಾ 23 ಅರೆ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಶೇಕಡಾ 14 ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು. 31 ರಾಜ್ಯಗಳು/ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ 154 ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯು 13274 ಬಿಸಿ ಔಟ್ ಲೆಟ್ ಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲೂ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೊಡಲಾಗಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಳಕಂಡ ಕೆಳವಳಗಳು ಕಂಡು ಬಂದಿವೆ ಮತ್ತು ಸರಿಪಡಿಸುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಎ. ಬಿ ಸಿ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸಮರ್ಪಿತವಲ್ಲದ ಔಟ್ ಲೆಟ್ ಗಳು ಇರುವುದು ಕಳವಳದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆ ಅವರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವ್ಯವಹಾರ ಅಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ, ಅದರಲ್ಲೂ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಬಿಸಿ ಗಳು ಏಕಮಾತ್ರ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾರ್ಗ ಆಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಔಟ್ ಲೆಟ್ ಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪ್ರವೇಶ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟ ತೆಳ್ಳಗಾಗುವುದು. ಬಿ ಸಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಬಿ. ಹಣ ರವಾನೆ ಮತ್ತು ನಗದು ತೆಗೆಯುವ/ಹಾಕುವ ಸೇವೆಗಳು ಬಿಸಿ ಔಟ್ ಲೆಟ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ನೀಡಿದ ಸೇವೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಬಿಸಿ ಗಳು ಉಳಿತಾಯ, ಆವರ್ತನ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಿತ ಠೇವಣಿ ಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ, ಕೆಲವೇ ಆಯ್ದು ಬಿ ಸಿ ಔಟ್ ಲೆಟ್ ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮೆ, ಕಿರು ಪಿಂಚಣಿ, ಸಾಲಗಳು, ಓವರ್ ಡ್ರಾಫ್ಟ್ , ಕಿಸಾನ್ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಕಾರ್ಡ್, ಜನರಲ್ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಕಾರ್ಡ್ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಬಿಸಿ ಔಟ್ ಲೆಟ್ ಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿತ ಆದ ಔಟ್ ಲೆಟ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆಗಳ ಏಕರೂಪದ ಲಭ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಸಿ. ಸರಿಯಾದ ಫಲಕಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕು ಸೇರಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬಿ ಸಿ ಗಳು ನೀಡುವ ಸೇವೆಗಳ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ನಿಗದಿತ ಕನಿಷ್ಠ ಮಾನದಂಡವಿಲ್ಲದೆ ಬಿ ಸಿ ಗಳು ನೀಡುವ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣದ ಕೊರತೆ ಇತ್ತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕರ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ವಿತರಣೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಲೂರುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು.

ಡಿ. ಬಿಸಿಗಳ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಗಮನಾರ್ಹ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಪ್ರಿಯವಾದ¹⁰ ಮತ್ತು/ಅಥವಾ ಮುಚ್ಚಿದ ಬಿಸಿ ಔಟ್ ಲೆಟ್ ಗಳಿಂದ ಬಾಧಿತವಾಗಿತ್ತು. ಬಿಸಿ ಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಶಾಖೆಗಳಿರುವಲ್ಲಿ ಇರಲು ಬಯಸುವುದರಿಂದ ಹಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಸಿ ಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ತಿರುಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು ಮತ್ತು ಇದರಿಂದಾಗಿ ಜನರಿಗೆ ಸಮನಾದ ಪ್ರವೇಶ ದೊರೆಯದೆ ಮತ್ತು ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭ ಪ್ರವೇಶದ ಕೊರತೆ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು.

ಈ. ಬಿಸಿಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಪ್ರಿಯತೆ, ಸೇವೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರಾಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ನೀತಿಬಾಹಿರ ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟಿಲ್ಲದ ಮತ್ತು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಿಗದ ಸಂಭಾವನೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಎಂಬುದು ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಸಂಭಾವನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿರದೆ ಇರುವುದು ಒಂದು ನಿರ್ಬಂಧ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಿಸಿಗಳು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದರು.

ಎಫ್. ಹಲವಾರು ಬಿಸಿ ಔಟ್ ಲೆಟ್ ಗಳು/ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಗ್ರಾಹಕ ಸೇವೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ನಿರ್ವಾತ ಉಂಟಾಯಿತು. ಬಿಸಿಗಳು ಮಾಡುವ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಜವಾಬ್ದಾರಾದ್ದರಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಲ್ಲ.

ಜಿ. ಬಹುಪಾಲು ಬಿಸಿಗಳು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಸುವ ಶುಲ್ಕದ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷೆ ತೋರಿಸಿತು. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ವಹಿವಾಟುಗಳ ಒಳಗೇ ಕೆಲವು ಶುಲ್ಕಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿರುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಬಿಸಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಮೊದಲೇ ವಿಧಿಸುವ ಅನಧಿಕೃತ ಶುಲ್ಕಗಳ/ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಶುಲ್ಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಳವಳ ಇದೆ.

ಎಚ್. ಬಿಸಿ ಗಳು ನೀಡುವ ಸೇವೆಯ ಎಲ್ಲ ವಹಿವಾಟುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣಿತ ಕಡ್ಡಾಯ ವಹಿವಾಟು ಪುಷ್ಟೀಕರಣ ಎಸ್‌ಎಮ್‌ಎಸ್ (sms) (ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ) ಅಥವಾ ಧ್ವನಿ ಆಧಾರಿತ ಪುಷ್ಟೀಕರಣ (ಧ್ವನಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ) ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಬಿಸಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ನೀಡುವ ಸೇವೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ನಂಬಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ.

¹⁰ 90 ದಿನಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಹಣಕಾಸಿನ/ಹಣಕಾಸೇತರ ವಹಿವಾಟು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಲಾಗ್ ಇನ್ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಬಿಸಿ ಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಪ್ರಿಯ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. (- IBA ತನ್ನ ಸದಸ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ ದಿನಾಂಕ ಡಿಸೆಂಬರ್ 5, 2024 ರ ಪತ್ರ - IBA/PSBT/L/2024/110.

ಐ. ಹಲವು ಬಿಸಿ ಔಟ್ ಲೆಟ್ ಗಳು ದೂರು ಪರಿಹಾರ ನಿವಾರಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಮೂಲ ಶಾಖೆ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಲೋಕಪಾಲರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಬಿಸಿ ಔಟ್ ಲೆಟ್ ಗಳು ನೀಡುವ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಜೆ. ಸಂಪರ್ಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ತೊಂದರೆಗಳು, ಸೀಮಿತ ಪರಸ್ಪರ ಮಾತಾಡುವಿಕೆ ಮತ್ತು ವಹಿವಾಟು ವಿಭಜನೆಯಂತಹ ನೀತಿಬಾಹಿರ ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಂದಾಗಿ ಕೊನೆ ಮೈಲಿನ ಸೇವೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವೂ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿದೆ.

ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದ ತೊಡಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸವಾಲುಗಳು -

18. ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿರ್ದರಿಸಲು ಮಾರ್ಚ್-ಏಪ್ರಿಲ್ 2024 ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶದ 34 ರಾಜ್ಯ/ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ¹¹ ಹಂಚಿದ್ದ ಒಟ್ಟು 9147 ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ ಜನರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡಿದವರ ಸರಾಸರಿ ವಯಸ್ಸು 32 ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದವು, ಮತ್ತು ಸರಾಸರಿ ಆದಾಯ ರೂ.1.60 ಲಕ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಈ ಸಮೀಕ್ಷೆಯೂ ಒಂದು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರತಿನಿಧಿಕವಾದ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಬೇಡಿಕೆ ಕಡೆಯ ತಳ ಮಟ್ಟದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನೆರವಾಯಿತು. ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಮುಖ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಸಾರಾಂಶವು ಹೀಗಿದೆ .

19. ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ -

(ಎ) ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಯ ಮಾಲೀಕತ್ವವು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿದ್ದು (ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 96 ಜನರು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆ ಹೊಂದಿದ್ದರು) ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದ ಮುಖ್ಯ ತೊಡಕು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆ ಹೊಂದಿದ್ದವರಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಠೇವಣಿ ಇಡಲು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಇರಲಿಲ್ಲ-ಇದು ಕೆಳ ಆದಾಯದ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ನಿಯಮಿತವಾದ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಪೋಷಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಆದಾಯ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದ ತೊಡಕಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

¹¹ಮಣಿಪುರ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ ಲಕ್ಷದ್ವೀಪ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ

(ಬಿ) ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯದ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಆದಾಯದ ಹೊರತಾಗಿ, ನಗದಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ, ಜ್ಞಾನದ ಕೊರತೆ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಖಾತೆ ಹೊಂದಿರುವುದು ಇವುಗಳು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಯ ಮಾಲೀಕತ್ವ ಹೊಂದದೆ ಇರುವಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ತೊಡಕುಗಳಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದವು. BSBDA ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶೂನ್ಯ ಶಿಲ್ಕು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ರೇವಣಿ ವಿಮೆ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಕಡಿಮೆ ಆಗಿತ್ತು. ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣ ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಅರಿವಿನ ಮಟ್ಟವು ಕಡಿಮೆ ಆಗಿರಲು ಅನಕ್ಷರತೆ ಅಥವಾ ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯವು ತೊಡಕುಗಳಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದವು.

(ಸಿ) ನಿಯಮಿತ ರೇವಣಿಯ ಮೂಲ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಬಳಸದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡಿದ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಕಂಡಿತು ಮತ್ತು ಅರೆ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಂಡಿತು. ಅರೆ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಶುಲ್ಕಗಳು/ ವೆಚ್ಚಗಳು ಮುಖ್ಯ ತೊಡಕು ಆಗಿರುವುದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಜನರ ನಂಬಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದುದು ಕಂಡಿತು. ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಬಲಪಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಜನರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಟ್ಟವು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಕಡಿಮೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿದ ಜನರು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಣ ಉಳಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಉಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

(ಡಿ) ಬಿಸಿ ಔಟ್ಲೆಟ್ ಗಳ ಬಳಕೆಯೂ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ/ಅರೆ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ಪುರುಷ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆದಾರರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆದಾರರಲ್ಲಿ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆದಾಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೇರಿದಂತೆ ಶಾಖೆ ಅಥವಾ ಬಿಸಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಹಿವಾಟು ನಡೆಸುವ ಆದ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಡಿಜಿಟಲ್ ವಹಿವಾಟುಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚುವುದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ತೋರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ, ಏಟಿಎಮ್ ಗಳಲ್ಲಿ ವಹಿವಾಟುಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಥವಾ ಆದಾಯದ ಮಟ್ಟವು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಪ್ರವೇಶ ಬಿಂದುಗಳ ಮತ್ತು ವಹಿವಾಟು ತುಗಳ ಮಾರ್ಗದ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದ ನಿರ್ಧಾರಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ.

(ಈ) ಡಿಜಿಟಲ್ ವಹಿವಾಟುಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆಯೂ ಲಿಂಗ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆದಾಯದ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಪುರುಷ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆದಾರರು ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಆದಾಯದ ಗುಂಪುಗಳ ಜನರು ಡಿಜಿಟಲ್ ವಹಿವಾಟುಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಕೇವಲ ಸ್ಮಾರ್ಟ್ ಫೋನ್ ಇದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಡಿಜಿಟಲ್ ವಹಿವಾಟುಗಳಿಗೆ ಜನರು ಬದಲಾಗಲಿಲ್ಲ,

ಏಕೆಂದರೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆದಾರರು ಸಂಪರ್ಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಸಂಕೀರ್ಣ ಇಂಟರ್ ಫೇಸ್ ಗಳು, ಭಾಷೆಯ ತೊಡಕು ಮತ್ತು OTP/PIN ಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಬಗ್ಗೆ ಕಳವಳದಿಂದಾಗಿ ಡಿಜಿಟಲ್ ವಹಿವಾಟುಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕಿದರು.

20. ಉದರಿ (ಕ್ರೆಡಿಟ್) ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಪ್ರವೇಶ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ-

(ಎ) ಕುಟುಂಬಗಳ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಲಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾಲಗಳು ಮತ್ತು ಗೃಹ ಸಾಲಗಳು ಬೇಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಮೊದಲ ಮೂರು ಉದರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಶೇಕಡಾ 50 ರಷ್ಟು ಆಕಾಂಕ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಉದರಿ ಆಗತ್ಯಗಳ ಪೂರೈಕೆಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದರು. ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಶಾಖೆಗಳ ಅಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಆಧಾರವಾಗಿ ಕೊಡಲು ಏನೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಇವುಗಳನ್ನು ಸಾಲ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇರಲು ಅದೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮೂರು ತೊಡಕುಗಳಾಗಿ ತೋರಿಸಲಾಯಿತು. ಆಸಕ್ತಿಕರ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಸಾಲದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ವೆಚ್ಚ (ಬಡ್ಡಿ ದರ) ವನ್ನು ತೊಡಕಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ್ದು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ.

(ಬಿ) ಸುಮಾರು ಶೇಕಡಾ 16 ರಷ್ಟು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆದಾರರು ಕಡಿಮೆ ಗಾತ್ರದ ಸಾಲಗಳಿಗಾಗಿ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಉದರಿ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದರು- ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾಲ ದೊರಕುವ ಸುಲಭ ವಿಧಾನ, ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ದೊರಕುವುದು ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿರುವುದು- ಇವು ಜನರು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಸಾಲ ಪಡೆಯಲು ಮೂಲವಾಗಿ ಬಳಸಲು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು.

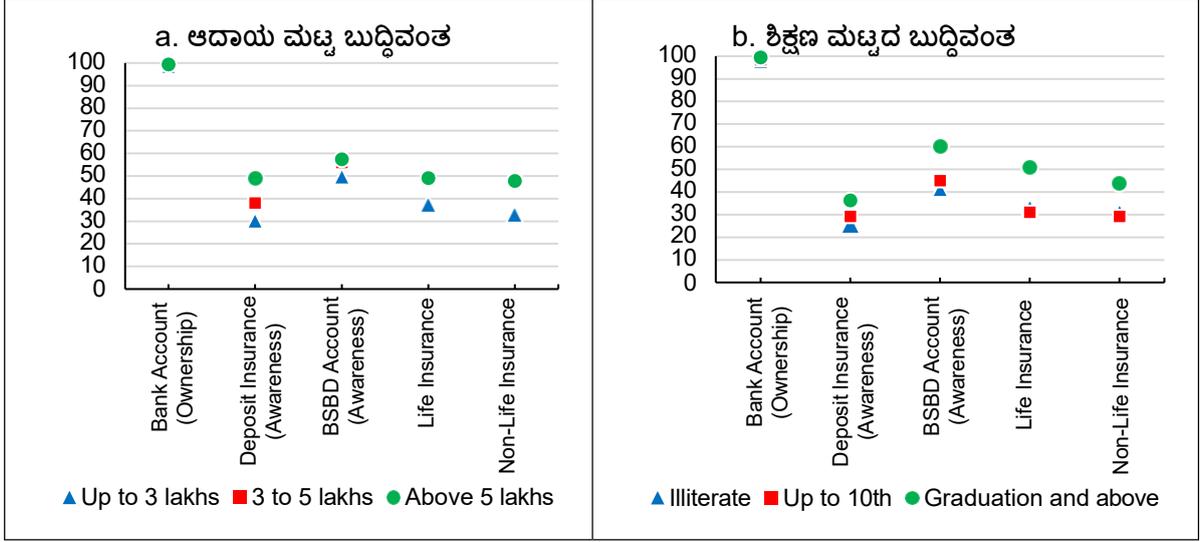
21. ವಿಮೆ ಮತ್ತು ಪಿಂಚಣಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಪ್ರವೇಶ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ-

(ಎ) ವಿಮೆ ಮತ್ತು ಪಿಂಚಣಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುವಲ್ಲಿ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಟ್ಟಗಳು ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದವು. (ಚಿತ್ರ II .11)

(ಬಿ) ಜೀವವಿಮೆ ಪ್ರವೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆದಾರರು ಪುರುಷ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆದಾರರಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದರು, ಆದರೆ ಇತರ ವಿಮೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ಇದ್ದರು- ಇದು ಬಹುಶಃ ಮಹಿಳೆಯರು ಆಸ್ತಿ ಮಾಲೀಕತ್ವ ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು.

(ಸಿ) ಯಾವುದೇ ವಿಮೆ/ಪಿಂಚಣಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೊಂದಿರದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆದಾರರಲ್ಲಿ ವಿಮೆ ಮತ್ತು ಪಿಂಚಣಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವಿನ ಕೊರತೆ ಆಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, PMSBY, PMJJBY, ಮತ್ತು APYಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಸುಮಾರಾಗಿ 30 ರಿಂದ 35 % ಇತ್ತು. ಆದರೆ, ವಿಮೆ ಕ್ಲೈಮ್ ನ ಫಲಾನುಭವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವವರು ಅದನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು.

ಚಿತ್ರ II. 11: ಆರ್ಥಿಕ ಸೇವೆಗಳ ಮೇಲೆ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಣಾಮ

22. ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ: ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ, ಗ್ರಾಹಕ ಸೇವೆ ಮತ್ತು ದೂರು ಪರಿಹಾರ

(ಎ) ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ವಹಿವಾಟುಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ಕಾಯಬೇಕಾಗಿ ಬರುವುದು ಮತ್ತು ದೂರು ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕನ ಮೇಲೆ ಭಾರ, ಗ್ರಾಹಕನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯ ತೊಡಕುಗಳು ಎಂದು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲಾಯಿತು. ಬಿಸಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ದೂರುಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ -ಇದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಲ್ಲ.

(ಬಿ) ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆದಾರರು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸೇವೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೇವಾ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೂ, ಅದು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಗಮನ ಮತ್ತು ಸಂವೇದನೆ ಬಗ್ಗೆ ಕಡಿಮೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ದೂರು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಬಗ್ಗೆ ಕಡಿಮೆ ಅರಿವು ಇದ್ದುದನ್ನು ತೋರಿಸಿತು. ಗ್ರಾಹಕರ ತೃಪ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅದರ ಕೆಳಗಿನ ಮಾನದಂಡಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೆ ಮಾಡದೆ ಇರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು.

23. NSFI: 2025-30 ಹಿಂದಿನ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಲಾಭ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಕಾಣ್ಕೆ ಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಪೂರೈಕೆ ಭಾಗದ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪರಿಷರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಆಳ ಮತ್ತು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ - III
NSFI (2025-30)ರ ವಿಷನ್
ಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಉಪಕ್ರಮಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿತಾಯ, ಪಾವತಿ, ಹೂಡಿಕೆ, ಉದರಿ (ಕ್ರೆಡಿಟ್), ಹಣ ರವಾನೆ, ವಿಮೆ ಮತ್ತು ಪಿಂಚಣಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೆಟುಕುವ, ಸುಲಭ, ನಂಬಿಕಸ್ಥ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯೋಚಿತ ಪ್ರವೇಶಗಳನ್ನು ಇದುವರೆಗೆ ಸಮಾಜದ ಹೊರತಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಅಂಚಿಗೆ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಪೂರೈಕೆ ಮಾಡುವ ಉಪಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ವಿಷಯವು ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ಒಳಗೆ ಬರುವುದು ಹೌದಾದರೂ, ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ನೀತಿಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೂರಗಾಮಿ ಮತ್ತು ಧನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ 17 ಗುರಿಗಳಲ್ಲಿ(SDGs)¹² ಎಂಟು ಬಾರಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಯ ಮೇಲೆ SDG-1, ಹಸಿವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವುದು, ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು, ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ SDG -2, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಮೇಲೆ SDG -3, ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಸಶಕ್ತೀಕರಣ ಸಾಧಿಸುವುದರ ಮೇಲೆ SDG-5, ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುವುದರ ಮೇಲೆ SDG -8, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ನಾವೀನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡುವುದರ ಮೇಲೆ SDG -9, ಅಸಮಾನತೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೇಲೆ SDG-10 ಮತ್ತು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದರ ಮೇಲೆ SDG -17 ಸೇರಿವೆ. (ಟೇಬಲ್ III.1)

2. ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯು ಒಂದು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಯಾಣವಾಗಿದ್ದು ಇದು ಇದುವರೆಗೆ ಹೊರತಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾದರೂ ಅದರ ಆದೇಶವು ಅದನ್ನೂ ದಾಟಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಜನರ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಸುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಸೇರಿದೆ. ಜನರಿಗೆ ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣ ಬೇಕು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಅವರು ಉದ್ಯೋಗ/ಜೀವನೋಪಾಯಗಳಿಂದ ನಿಯಮಿತ ಆದಾಯ/ನಗದಿನ ಹರಿವು ಪಡೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ದಿಂದ ಮತ್ತು ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಒಂದು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾದ ಉತ್ತೇಜನದಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬಳಕೆಗೆ ಇದು ಆಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

¹² The 17 Goals – Sustainable Development; <https://sdgs.un.org/goals>

3. ಬಳಕೆಯ ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಜನರ ಮುಂದುವರೆದ ನಂಬಿಕೆ, ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಸೂಕ್ತತೆ, ಭದ್ರ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ, ಒಂದು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ/ಶೀಘ್ರ ದೂರು ನಿವಾರಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಕೇಳುವವರಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಒಂದು ಧನಾತ್ಮಕ ಗ್ರಹಿಕೆ ಇವುಗಳು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಇವುಗಳು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ.

4. ಮೇಲಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಗುರಿಗಳ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಯು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಸಾಧನೆಗೆ ಒಂದು ಸಾಧನವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ III.1 : ನಿರ್ದಿಷ್ಟ SDG ಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಗುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ನೀತಿಗಳ ಪಾತ್ರ

SDG 1: ಬಡತನ ಇಳಿಸುವಿಕೆ

ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ನೀಡಿಕೆ/ ಜೀವನಾನಾಧಾರ ಅವಕಾಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ನೀಡುವುದರಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯು ಜೀವನ ಪೋಷಣೆ, ಸಮರ್ಪಕತೆ ಮತ್ತು ಆದಾಯದ ಸುರಕ್ಷತೆ ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಬಡತನ ಇಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

SDG 2: ಹಸಿವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವುದು

ಒಂದು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಉದರಿ ಆಧಾರಿತ ಹೂಡಿಕೆಗಳಿಂದ ಸುಸ್ಥಿರ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕೃಷಿ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವುದರಿಂದ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಹಸಿವು ಕಡಿಮೆ ಆಗಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

SDG 3: ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗಕ್ಷೇಮ

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯು ತನ್ನ ಹಲವು ಮುಖಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಆಯಾಮಗಳಿಂದ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವವರ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲರ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ.

SDG 5: ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ

ಲಿಂಗ ಸಂವೇದಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ನೀತಿಗಳು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಬಲರಾಗಿ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಅವರ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನೂ ಸುಧಾರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಲಿಂಗ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

SDG 8: ಸಭ್ಯ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯು ತನ್ನ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಅಗತ್ಯವಾದ ಹಣಕಾಸು ಒದಗಿಸುವುದು, ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಮೂಲಕ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ.

SDG 9: ಕೈಗಾರಿಕೆ, ನಾವೀನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ನೀತಿಗಳು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲೂ ಕಿರು ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ನಾವೀನ್ಯತೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಉದರಿ ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ಕೈಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತವೆ.

SDG 10: ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ನೀತಿಗಳು ಬಡವರ, ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವವರ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದವರನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತುವ ತಮ್ಮ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗಮನದಿಂದ ಮತ್ತು ಕೊನೆ ಮೈಲು ಸೇವೆಯಿಂದ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

SDG 17: ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬೇಕಾದ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಉಳಿತಾಯ/ಹೂಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ಬಳಕೆಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಜನರ ಒಟ್ಟಾರೆ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಮೂಲಕ ವಿಶಾಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ

5. ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಮೇಲಿನ ಸಮಿತಿಯು (ಅಧ್ಯಕ್ಷರು: ಡಾ. ಸಿ. ರಂಗರಾಜನ್ ,ಆರ್ ಬಿ ಐ, 2008) ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು " ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ, ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳು ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯದ ಗುಂಪುಗಳಂತಹ ದುರ್ಬಲ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಕೈಗೆಟಕುವ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಕಷ್ಟು ಉದರಿ (ಕ್ರೆಡಿಟ್)ಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವುದು" ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದೆ.

6. ಅಲ್ಲದೆ, ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಮಧ್ಯಮ ಅವಧಿಯ ಮಾರ್ಗ ಸಮಿತಿಯು (ಅಧ್ಯಕ್ಷರು: ಶ್ರೀ ದೀಪಕ್ ಮೊಹಾಂತಿ, ಆರ್ ಬಿ ಐ, 2015) ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು " ಉಳಿತಾಯ, ಹಣ ರವಾನೆ, ಉದರಿ (ಕ್ರೆಡಿಟ್), ಸರ್ಕಾರ ಬೆಂಬಲಿತ ವಿಮೆ ಮತ್ತು ಪಿಂಚಣಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು

ಇವುಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಮತ್ತು ಅಂಚಿನ ರೈತರಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯದ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಕಷ್ಟು ಸುರಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಒಂದು ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಸುಲಭ ಪ್ರವೇಶ ಕೊಡುವುದು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಗದು ವರ್ಗಾವಣೆಗಳ ಪೂರಕ ಸೇವೆಗಳ ಮೂಲಕ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಬಳಸಿ ವೆಚ್ಚ ತಗ್ಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ವಿತರಣೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

7. ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ, ಸಮೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕ ಸುರಕ್ಷತೆ ಜೊತೆಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು ಆಳಗೊಳಿಸುವ, ಅಗಲಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ವೇಗ ವರ್ಧಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು NSFI (2019-24) ಹೊಂದಿತ್ತು.

8. ಈ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾ ಮತ್ತು ಕಳೆದ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಗಳ ಮಾಲೀಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದು, ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆದ ಧೃಢವಾದ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಲಾಭವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಸಹಜೀವನ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಗಮನವನ್ನು ಎತ್ತರಿಸುವುದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಭಾಗೀದಾರರ ಏಕೀಕೃತ ಮತ್ತು ತಡೆರಹಿತ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿ, ಒಂದು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿ ಜನರ ಅವಕಾಶಗಳ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಮತ್ತು ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಲಾಭಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮತ್ತು ಕೊನೆ ಮೈಲು ಸೇವೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಸಾಮೀಪ್ಯ ಸುಧಾರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

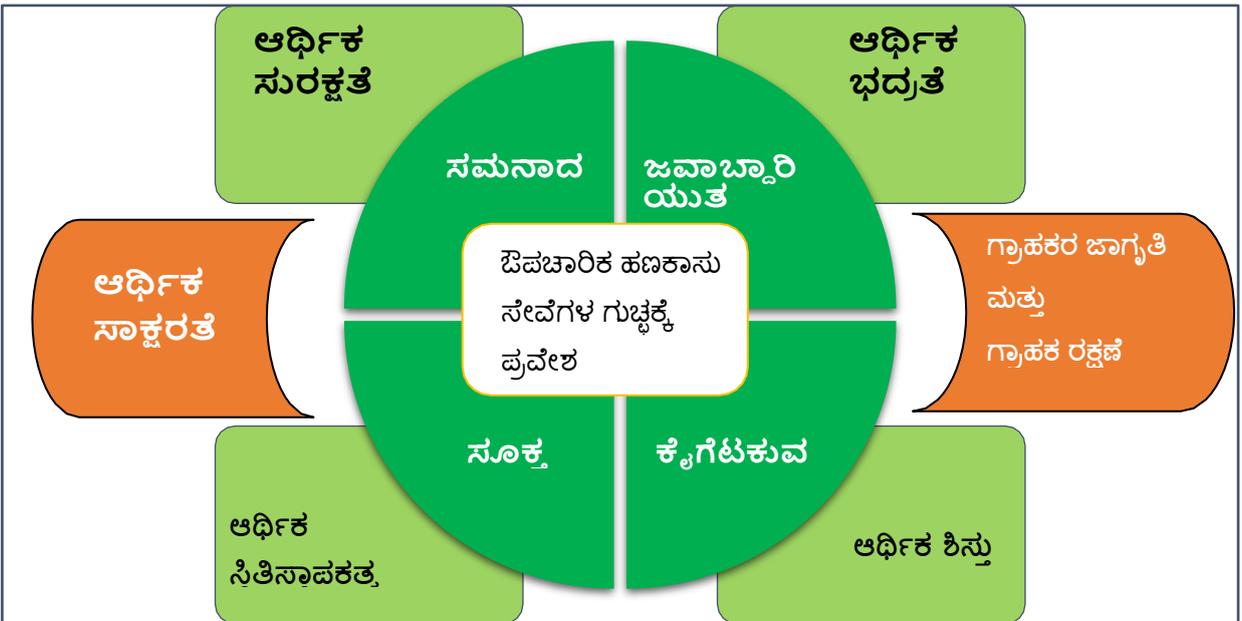
9. ಜೀವನಾಧಾರ ಬೆಂಬಲ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಂಪರ್ಕಗಳು, ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಏಕೀಕೃತವಾದ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ನೀತಿಗಳು ಜನರ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಸುಧಾರಿತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಿದರೆ, ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯು ಹಣಕಾಸು ಸುರಕ್ಷತೆ, ಹಣಕಾಸು ಭದ್ರತೆ, ಹಣಕಾಸು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಶಿಸ್ತು- ಈ ರೀತಿಯ ಚೌಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲದು ಮತ್ತು ಜನರ ಒಟ್ಟಾರೆ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಬಲ್ಲದು.

10. ಆದ್ದರಿಂದ NSFI 2025-30 ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. **ಚಿತ್ರ III.1** ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಘಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಗಳ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಉದ್ದೇಶವು ಸಮನಾದ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ, ಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ಕೈಗೆಟುಕುವ ದರದಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯ, ಪಾವತಿಗಳು, ಹಣ ರವಾನೆ, ಹೂಡಿಕೆಗಳು, ವಿಮೆ, ಮತ್ತು ಪಿಂಚಣಿ ಸೇವೆಗಳ ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಒಂದು ಗುಚ್ಚಕ್ಕೆ ಸಮಾಜೋ-ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಭೌಗೋಳಿಕ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ನೀಡುವುದು ಜೊತೆಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ, ಬಲವಾದ ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುವುದಾಗಿದೆ.

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯು, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಎಲ್ಲ ಭಾಗೀದಾರರ ಸಹಯೋಗದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ (ಕುಟುಂಬಗಳು) ಮತ್ತು ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸುರಕ್ಷತೆ, ಹಣಕಾಸು ಭದ್ರತೆ, ಹಣಕಾಸು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಶಿಸ್ತು-ಇವುಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುತ್ತವೆ.

ಚಿತ್ರ III.1: ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ: ಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಫಲಿತಾಂಶಗಳು

11. ವಿವರಣೆ ಕೊಡುವುದಾದರೆ, ಮೇಲಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಒಂದು ಗುಚ್ಚಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶದ ಕುರಿತು ಬಳಸಿದ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೀಗಿದೆ:

ಎ) ಸಮನಾದ - ಪ್ರವೇಶದ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯವು ಎಲ್ಲ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಏಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ ಇರಬೇಕು.

ಬಿ) ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ:- ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವವರು ತಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು/ಸೇವೆಗಳು ಗ್ರಾಹಕರ ಮುಕ್ತ ಆಯ್ಕೆ, ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನದ ಸೂಕ್ತತೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಕೃಚಳಕ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ, ವರ್ತನೆಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಣಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಅನುಭವ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸಿ) ಸೂಕ್ತ- ಹಣಕಾಸು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು ಗ್ರಾಹಕರ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಅವರ ಹಣಕಾಸು ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಸರಿಹೊಂದುವಂತೆ ಇರಬೇಕು. ತಮಗೆ ಯಾವುದು ಉತ್ತಮವೋ ಅದನ್ನು ಅರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಜನರಿಗೆ ಭಿನ್ನ/ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದಂತಹ ಸೇವೆಗಳು ಲಭ್ಯವಿರಬೇಕು.

ಡಿ) ಕೈಗೆಟುಕುವ - ಮೂಲ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು (ಮೂಲ ವಹಿವಾಟು ಖಾತೆ, ಮೂಲ ಉಳಿತಾಯ ಮತ್ತು ಹೂಡಿಕೆ ಖಾತೆ, ಸಣ್ಣ ಮೊತ್ತದ ಹಣ ರವಾನೆಗಳು, ಸಣ್ಣ ಮೊತ್ತದ ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ) ಉಚಿತವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಉಳಿದ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವಾಗ ಸೇವೆಗಳ ಕನಿಷ್ಠ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೈಗೆಟುಕುವಂತೆ ಇಡಬೇಕು.

12. ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಹಣಕಾಸು ಸುರಕ್ಷತೆ, ಭದ್ರತೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತು ಈ ಚತುರ್ಭುಜವು ಟೀಬಲ್ 111.1 ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಲಂಗರುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ.

ಟೀಬಲ್ III .1: ಹಣಕಾಸು ಸುರಕ್ಷತೆ, ಭದ್ರತೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತು ಇವುಗಳ ಚತುರ್ಭುಜ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಲಂಗರುಗಳು		
ಆಯಾಮ	ಲಂಗರುಗಳು	ಲಂಗರುಗಳ ಮೇಲೆ ವಿವರಗಳು
ಹಣಕಾಸು ಸುರಕ್ಷತೆ - "ದೈನಂದಿನ ವಹಿವಾಟು ಗಳನ್ನು ನಯವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು "	ಸೂಕ್ತ ಪ್ರವೇಶ	-ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ, ಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ಕೈಗೆಟುಕುವ ಹಣಕಾಸು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು. -ಶೀಘ್ರ, ಸರಳ ಮತ್ತು ದಕ್ಷ ದೂರು ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ -ವೇತನ/ಕೂಲಿ ಅಥವಾ ವೇತನೇತರ ಜೀವನಾಧಾರದ ಮೂಲಕ ನಿಯಮಿತ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಆದಾಯ - ಜೀವನಾಧಾರದ ಮೂಲ ಆಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು (ದೈನಂದಿನ ಮೂಲಭೂತ ಆಗತ್ಯಗಳಾದ ಆಹಾರ, ಆಶ್ರಯ, ಶಿಕ್ಷಣ,

		ಪ್ರವಾಸ ಇತ್ಯಾದಿ ಕುಟುಂಬದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ)
ಹಣಕಾಸು ಭದ್ರತೆ " ಯಾವುದೇ ಆಕಸ್ಮಿಕವನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ "	ಜೀವನಾಧಾರ ಬೆಂಬಲ ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ	-ನಿಯಮಿತ ಉಳಿತಾಯ- ದ್ರವ್ಯತೆ (ಕನಿಷ್ಠ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಸರಾಸರಿ ಕುಟುಂಬ ವೆಚ್ಚ) ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಾವಧಿ (ಭೌತಿಕ/ಹಣಕಾಸು ಆಸ್ತಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ)
		-ಯಾವುದೇ ಪಿಂಚಣಿ ಯೋಜನೆಗೆ ಮುಂದುವರೆದ ಚಂದಾದಾರಿಕೆ (ನಿವೃತ್ತಿ ಪಿಂಚಣಿ/ಅಟಲ್ ಪಿಂಚಣಿ ಯೋಜನೆ/ ಇತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆ ಪಿಂಚಣಿಗಳು) - ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಘಟನಾ ಪೂರ್ವ ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಠೇವಣಿ ವಿಮೆ
ಹಣಕಾಸು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ "ಹಣಕಾಸು ಹಿನ್ನಡೆಗಳಿಂದ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ "	ವಿಮಾ ರಕ್ಷಣೆ. ಉದರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು	- ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹ ಮತ್ತು ಸಹನೀಯ ವೆಚ್ಚದ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯದೆ ವಿಮಾ ರಕ್ಷಣೆ-ಜೀವ ರಕ್ಷಣೆ, ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ, ಆಸ್ತಿ ರಕ್ಷಣೆ (ವಾಹನಗಳು/ಆಸ್ತಿ/ಯಂತ್ರಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ) - ಹೆಚ್ಚಿನ ಋಣ ಭಾರವಿಲ್ಲದೆ ಅಥವಾ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ನಷ್ಟ ಮಾಡದೆ ಜೀವ ಹಾನಿ /ಜೀವನಾಧಾರ ಹಾನಿ/ಆಸ್ತಿಗಳಿಗೆ ಹಾನಿಯಂತಹ ಹಠಾತ್ ಕಷ್ಟಕರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ/ ಹಣಕಾಸು ಹಿನ್ನಡೆ ಯಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ನ್ಯಾಯಯುತ ತುರ್ತು ಉದರಿ.
ಹಣಕಾಸು ಶಿಸ್ತು "ಒಂದು ಸ್ಥಿರ ಹಣಕಾಸು ಭವಿಷ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ನಡವಳಿಕೆ"	ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣ ಅನುಭವಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆ	-ಹಣಕಾಸು ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸ -ವಿಧವಿಧವಾದ ಹೂಡಿಕೆಗಳು - ಉಳಿತಾಯ/ಹೂಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚುವುದು -ಸುಸ್ಥಿರ ಋಣಭಾರ-ಬಾಕಿ ಇರುವ ಸಾಲಗಳಿಗೆ ತಿಂಗಳ ಮರೂಪವತಿ ಕುಟುಂಬದ ತಿಂಗಳ ಆದಾಯದ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇರದೆ ಇರುವುದು. -ವಾಸ್ತವಿಕ ಗುರಿ ನಿರ್ಧಾರ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆ -ಹಣಕಾಸು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಮರಥ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ಖರ್ಚುಗಳಿಗೆ/ಜೀವನ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ (ಶಿಕ್ಷಣ/ ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆ, ನಿವೃತ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ)ಯೋಜನೆ ಮಾಡುವುದು.

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

13. ಮೊದಲೇ ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ, ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಗಳು ಪ್ರಭಾವಕಾರಿಯಾಗಿರಲು, ಒಂದು ಏಕೀಕೃತ ಮತ್ತು ಭಾಗೀದಾರರ ಸಹಜೀವನದ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಖಚಿತಪಡಿಸಲು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಧಾನ ಅಗತ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ (FI) ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಗುರಿಗಳನ್ನು ತಡೆರಹಿತ ವಾಗಿ ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗಬಹುದು.

14. ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂಬುದು ಹಣಕಾಸು ಚತುರ್ಭುಜದ -ಸುರಕ್ಷತೆ, ಭದ್ರತೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಜೊತೆಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರ/ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿದ ಭಾಗೀದಾರರ ಸಹಜೀವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಭಾಗೀಧಾರರಾದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, NABARD, SIDBI ಮೊದಲಾದ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು, ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರು, ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು/ ಐ ಬಿ ಎ, ಫಿನ್ ಟೆಕ್ ಕಂಪನಿ ಗಳು ಸೇರಿ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರು, ಸಮುದಾಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು, NCFE, ಜೀವನಾಧಾರ ಅವಕಾಶಗಳ ಪೂರೈಕೆದಾರರು¹³ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಕೊಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇವರುಗಳ ತಡೆರಹಿತ ಮತ್ತು ಸಹಜೀವನದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಿಕೆ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ನೀತಿಗಳ ಪ್ರಭಾವಕಾರಿ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

¹³ಜೀವನಾಧಾರ ಅವಕಾಶಗಳ ಪೂರೈಕೆದಾರರು ಎಂದರೆ ಕುಶಲತೆ ಇಲ್ಲದ, ಅರೆ ಕುಶಲ ಮತ್ತು ಕುಶಲ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಸಂಬಳ ಆಧಾರಿತ ನೌಕರಿ ಮತ್ತು ಸ್ವ ಉದ್ಯೋಗದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸೇವೆಗಳ ಸಂಗ್ರಾಹಕರು, NRLM , NULM ಇತ್ಯಾದಿ.

ಚಿತ್ರ III.2 ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

NSFI (2025-30)ರ ವಿಷನ್

15. ಮೇಲಿನ ಚರ್ಚೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ, NSFI (2025-30)ರ ವಿಷನ್ ಹೀಗಿದೆ.

ಜೀವನಾಧಾರ ಕೊಡುವವರು, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ, ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ಬಲವಾದ ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಬೆಂಬಲಿತವಾದ ಸಮನಾದ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ, ಸೂಕ್ತ, ಮತ್ತು ಕೈಗೆಟುಕುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಾಗೀದಾರರ ಸಂಯೋಜಿತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಕಡೆಗೆ ಬಲಪಡಿಸುವುದು.

16. ಈಗಿನ 2025-30 ರ ಅವಧಿಯ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯ ತಂತ್ರದ (NSFI: 2025-30) ಪುನರಾವರ್ತನೆಯು ಭಾಗೀದಾರರ ನಡುವೆ ನಡೆಸಿದ ವ್ಯಾಪಕ ಸಮಾಲೋಚನೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವು NSFI 2019-24 ರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಆಳಗೊಳಿಸುವುದು, ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಸಂಯೋಜಿಸುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ - IV

NSFI (2025-30) ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ ಬಿಂದುಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ III ರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ, ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವು (NSFI) ಹಣಕಾಸು ಪರಿಸರದ ಭಾಗೀದಾರರ ಏಕೀಕೃತ, ತಡೆರಹಿತ ಮತ್ತು ಸಂಯೋಜಿತ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಹಣಕಾಸು ನೀತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು - ಸಮನಾದ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಮತ್ತು ಕೈಗೆಟುಕುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ, ಸದೃಢ ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಕುಶಲತೆ/ಜೀವನಾಧಾರಿತ ಅವಕಾಶಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಗೆ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತದೆ.

2. NSFI: 2025-30 ರ ಕಾರ್ಯಾವಧಿಯು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯ 2015 ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ನಲ್ಲಿ 193 ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಮತ್ತು ಜನವರಿ 1, 2016 ರಿಂದ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯಸೂಚಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಯೋಜಿತವಾಗಿದೆ. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ತತ್ವವಾದ : "ಯಾರನ್ನೂ ಹಿಂದೆ ಬಿಡಬೇಡ" ಮತ್ತು ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು 2030 ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದು ಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಗುರಿಯೊಂದಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

3. ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಗುರಿಗಳ ಜಾಗತಿಕ ಸಾಧನೆಗೆ ಭಾರತದ ಕೊಡುಗೆಯು ಬಹಳ ಮಹತ್ವದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಬದಲಾವಣೆಯ ಕಾರ್ಯಸೂಚಿಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಗುರಿಗಳ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದು ಕೇವಲ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಗಮನ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದರೆ ಸಾಲದು , ಗಮನ ಒಂದು ನ್ಯಾಯಯುತ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಸಮನಾದ ಸಮಾಜದ ಮತ್ತು ಒಂದು ಸುರಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಸಮೃದ್ಧ ಗ್ರಹದ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. NSFI ಯ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಧಾನವು, ಅಧ್ಯಾಯ -III ರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ, ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಗುರಿಗಳ ತತ್ವದೊಂದಿಗೆ, ಯಾರನ್ನೂ ಹಿಂದೆ ಬಿಡಬಾರದು ಎಂಬ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಾರ್ಯಸೂಚಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಭಾಗೀದಾರರ ಸಮನ್ವಯದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಧಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರ ಕಡೆ-ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದುರ್ಬಲರು ಮತ್ತು ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಬಯಸುವುದು - ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

NSFI ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಉದ್ದೇಶಗಳು - ಪಂಚ ಜ್ಯೋತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎತ್ತರಿಸುವುದು ¹⁴

4. ಅಧ್ಯಾಯ -III ರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ, ಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಗುರಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಹಣಕಾಸು ಸುರಕ್ಷತೆ, ಭದ್ರತೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತು ಇವುಗಳ ಚತುರ್ಭುಜವು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಎಂದು ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. 2019-24 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿದ ತೊಡಕುಗಳು ಮತ್ತು ಗಳಿಸಿದ ಲಾಭಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಕಲಿತುಕೊಂಡು NSFI 2025-30 ಕೆಳಕಂಡ ಐದು ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಮತ್ತು ಸಮನ್ವಿತ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು(ಪಂಚ-ಜ್ಯೋತಿ) ದೇಶದ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎತ್ತರಿಸಲು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ.

I. ಕುಟುಂಬಗಳ ಮತ್ತು ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳ ಹಣಕಾಸು ಸುರಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಭದ್ರತೆಯು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಸಮನಾದ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ, ಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ಕೈಗೆಟುಕುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಗುಚ್ಛದ ಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು.

II. ಮಹಿಳೆಯರ ನಾಯಕತ್ವದ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಲಿಂಗ ಸಂವೇದಿ ವಿಧಾನದ ಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬಗಳ, ಅದರಲ್ಲೂ ಸೇವೆ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ಭಾಗಗಳ, ಹಣಕಾಸು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ ಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು.

III. ಜೀವನಾಧಾರ, ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸುವುದು.

IV. ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹಣಕಾಸು ಶಿಸ್ತಿನ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಒಂದು ಉಪಕರಣವಾಗಿ ಬಳಸುವುದು.

V. ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ದೂರು ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು.

5. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಗೆ ಟೇಬಲ್ IV.1 ಮತ್ತು IV.2 ಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಯ -II ರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ ಮೇಲಿನ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಕಾರ್ಯಬಿಂದುಗಳ ಜೊತೆಗೆ

14. ಪಂಚ ಜ್ಯೋತಿಯು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಎತ್ತರಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹೋಲಿಕೆಯು ಐದು ಬೇರೆಬೇರೆ ಬತ್ತಿಗಳಿರುವ ಆದರೆ ಸಮನ್ವಯದ ಒಂದೇ ಮೂಲದಿಂದ ಬೆಳಕು ಪಡೆದ ಒಂದು ದೀಪದಿಂದ ಬಂದಿದೆ.

ತೊಡಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಭಾಗೀದಾರರ ಕ್ರಮಾನುಗತ ಕಾರ್ಯ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಟೇಬಲ್ IV.3 ರಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಆಯಾಮಗಳ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ(dimension wise) ಕಾರ್ಯಬಿಂದುಗಳ ವಿತರಣೆಯ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಶಿಫಾರಸುಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ ಬಿಂದುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಉದ್ದೇಶಗಳ ವಿವರವಾದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

1. ಕುಟುಂಬಗಳ ಮತ್ತು ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳ ಹಣಕಾಸು ಸುರಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಭದ್ರತೆಯು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಸಮನಾದ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ, ಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ಕೈಗೆಟುಕುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಗುಚ್ಛದ ಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು.

NSFI :2019-24 ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ, ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಕೊನೆ ಮೈಲು ವಿತರಣೆಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟು, ಗುರುತಿಸಲಾದ 1.21 ಲಕ್ಷ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪೈಕಿ, 500 ಕುಟುಂಬಗಳಿರುವ ಹಳ್ಳಿ/ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಶೇಕಡಾ 99.9 ರಷ್ಟು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ 5 ಕಿ ಮೀ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಪ್ರವೇಶ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಕೊನೆ ಮೈಲು ಪ್ರವೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಬಿ ಸಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ಹಲವಾರು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಆದರೆ, ಒಂದು ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದಿಂದ ಕೊನೆ ಮೈಲಿನಲ್ಲಿ ಗುಣಮಟ್ಟ, ಸ್ಥಿರತೆ, ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ವೈಶಾಲ್ಯ ಇವುಗಳು ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ಭೌಗೋಳಿಕ ದೂರ, ಕಡಿಮೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯದ ಅಡಚಣೆಯಿಂದ (ಸಂಪರ್ಕ, ವಿದ್ಯುತ್, ರಸ್ತೆ ಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದ) ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು, ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಧಾರಣೆ ಆಗತ್ಯವಾಯಿತು.

ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯದ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಡಿಜಿಟಲ್ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳು ಖಾತೆ ಮಾಲೀಕತ್ವ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಲಾಭಗಳ ವರ್ಗಾವಣೆ, ಶೀಘ್ರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷ ಹಣ ರವಾನೆಗಳು/ಪಾವತಿಗಳು, ಉದರಿ (ಕ್ರೆಡಿಟ್)ಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮೊದಲಾಗಿ ಹಲವಾರು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಉಪಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಗಮನಾರ್ಹ ಪ್ರಚೋದನೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. DPI ಯು ಒಂದು ಪರಸ್ಪರ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧ್ಯವಾದ, ಮುಕ್ತ, ಮತ್ತು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಬೆಂಬಲಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು ಇದು ಜನರ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಡಿಜಿಟಲ್ ID, ಪರಸ್ಪರ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಪಾವತಿಗಳು, ಒಂದು ಡಿಜಿಟಲ್ ಪರಿಚಯ ಪತ್ರದ ಲೆಡ್ಜರ್, ಮತ್ತು ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವ ಚೌಕಟ್ಟು ಇವುಗಳಿಗೆ

ದಿ ಇಂಡಿಯಾ ಸ್ಟ್ಯಾಕ್ (The India Stack) ನಿರ್ದೇಶನವಾಗಿದೆ. ಗಳಿಸಿರುವ ಲಾಭವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವಿಶಾಲ ಶ್ರೇಣಿಯ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಡಿಜಿಟಲ್ ಹೆಜ್ಜೆಗುರುತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಶಿಫಾರಸು:

ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಕಾರ್ಯಜಾಲವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಮಾನತೆ, ಸಾಮೀಪ್ಯ, ಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ಕೊನೆ ಮೈಲು ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸುರಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕೊನೆ ಮೈಲಿನಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಮೂಲಕ ವಿತರಿಸುವುದನ್ನು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಕಾರ್ಯ ಬಿಂದುಗಳು:

1. ಸಮಾನತೆ, ಸಾಮೀಪ್ಯ, ಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ಕೊನೆ ಮೈಲು ಪ್ರವೇಶದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು

ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ, ಸಾಮೀಪ್ಯ, ಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ಕೊನೆ ಮೈಲು ಪ್ರವೇಶದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಸುಧಾರಣೆ ತರಲು ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಔಟ್ಲೆಟ್ -ಶಾಖೆ/ಡಿಜಿಟಲ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಘಟಕ (DBU) /ನಿಶ್ಚಿತ ಬಿಸಿಯ ಕೇಂದ್ರದ ಔಟ್ಲೆಟ್¹⁵ ಪ್ರತಿ ಕಂದಾಯ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲೂ¹⁶ ಇರುವುದನ್ನು ಖಚಿತ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳು ದೇಶದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ನ್ಯಾಯಯುತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಮನಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಔಟ್ಲೆಟ್ ಗಳು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ, ಅವುಗಳು ಹಲವು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಕನಿಷ್ಠ ಜೋಡಿಯನ್ನು- ಠೇವಣಿಗಳು, ಹಿಂಪಡೆತಗಳು, ಹಣ ರವಾನೆ, ಖಾತೆ ತೆರೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಸೇವೆ ಕೊಡುವುದು, ಜನ ಸುರಕ್ಷಾ ಯೋಜನೆಗಳು, ಸಾಲದ ಅರ್ಜಿಗಳು, ಪಿಂಚಣಿ ಯೋಜನೆಗಳು

¹⁵ವಾರದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ 5 ದಿನ ಪ್ರತಿ ದಿನ ಕನಿಷ್ಠ 4 ಗಂಟೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು

¹⁶ಕಂದಾಯ ಕೇಂದ್ರ ಎಂದರೆ ಸಂಬಂಧಿತ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮತ್ತು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಒಂದು ಕಂದಾಯ ಘಟಕ (ಕೇವಲ ಸ್ಥಳ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ) ಅಂದರೆ ಒಂದು ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮ/ನಗರ/ಪಟ್ಟಣ/ಮುನ್ಸಿಪಾಲಿಟಿ/ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಇತ್ಯಾದಿ. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಂದಾಯ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ, ಅರೆ ಪಟ್ಟಣ, ಪಟ್ಟಣ ಅಥವಾ ಮಹಾನಗರ ಎಂದು ಹೀಗೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ:

- I. ಗ್ರಾಮೀಣ: ಜನಸಂಖ್ಯೆ 10,000 ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ
- II. ಅರೆ ಪಟ್ಟಣ: 10,000 ಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು 1 ಲಕ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ
- III. ನಗರ: 1 ಲಕ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು 1 ಒ ಲಕ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ
- IV. ಮಹಾನಗರ : 10 ಲಕ್ಷ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು

ಮೂಲ: ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳು-
https://www.rbi.org.in/scripts/bs_viewcontent.aspx?Id=2035#:~:text=Census%202011%20in%20proforma%20,which%20the%20branch%20is%20situated

ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ಇದು ಉದ್ದೇಶಿತ ಹಳ್ಳಿಗಳ/ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪೈಕಿ 500 ಕುಟುಂಬಗಳಿರುವ ಶೇಕಡಾ 99.9 ರಷ್ಟು ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ 5 ಕಿ. ಮೀ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ 'ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಪ್ರವೇಶ'ದ ಯಾವುದಾದರೂ ರೂಪದ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಗಮನಾರ್ಹ ಮೌಲ್ಯ ವರ್ಧನೆ ಆಗಬಹುದು. ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ/ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಮಟ್ಟದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯು ಒಂದು ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಗುರಿಗಳನ್ನು, ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಲು, ಸೂಕ್ತ ಮಧ್ಯಮ ಅವಧಿಯ ಗುರಿಗಳೊಂದಿಗೆ, ಹಂಚಬೇಕು.

2. ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಬಿಸಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಈಶಾನ್ಯದ / ಗುಡ್ಡಗಾಡು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಶಾಖೆಗಳ ಕೊರತೆಯೊಂದಿಗೆ¹⁷, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೇವೆಗಳು ಬಿಸಿ ಔಟ್ಲೆಟ್ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಭೂ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಾಗಿ FBC ಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈಶಾನ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಿರುಚಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ 165 FBC ಗಳಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಗಳಿಗೆ 379 FBC ಗಳಿವೆ.¹⁸ ತಿರುಚಿಕೊಂಡ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಸಾಂದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರವೇಶ ಬಿಂದುಗಳ ವಿರಳ ಲಭ್ಯತೆಯು ಬಿಸಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಹಿವಾಟುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿತವಾಗಿದೆ. ಬಿಸಿಗಳ ಸಂಭಾವನೆಯು ವಹಿವಾಟುಗಳ ಗಾತ್ರದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾದುದರಿಂದ ವಿರಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಕಠಿಣ ಭೂ ಪ್ರದೇಶದಿಂದಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತೆ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಫಲಿತಾಂಶದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದರಿಂದ ಬಿಸಿ ವ್ಯವಹಾರದ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ, ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆ ಮೈಲು ಪ್ರವೇಶದ ಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರತೆ ಸುಧಾರಿಸಲು ಈಗ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ನಿಧಿ (FIF) ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ರಾಜ್ಯಗಳು/ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ (ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ, ಲಡಾಕ್ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಾಖಂಡ) ಶ್ರೇಣಿ V ಮತ್ತು ಶ್ರೇಣಿ VI ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳ ಯೋಜನೆಯನ್ನು

17 ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಚದರ ಕಿ ಮೀಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಬ್ಯಾಂಕು ಶಾಖೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 51 ಆದರೆ ಅದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ 18 ಆಗಿದೆ. ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಚದರ ಕಿಮೀಗೆ 30 ಬ್ಯಾಂಕು ಶಾಖೆಗಳಿವೆ. (ಮೂಲ-DBIE (ಮಾರ್ಚ್ 24)/ಜನಗಣತಿ 2011 ಡಾಟಾ

18 ಮಾರ್ಚ್ 2024 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ

ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಶ್ರೇಣಿ VI ರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲ ನಿಶ್ಚಿತ ಬಿಂದು ಬಿಸಿಗಳಿಗೂ¹⁹ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು.

3. ಬಿಸಿಗಳ ವೇತನ ರಚನೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು.

ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಕೊನೆ ಮೈಲಿನ ವಿತರಣೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರತೆ ಖಚಿತಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಸಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ ಮತ್ತು ಸಮಂಜಸ ವೇತನ ರಚನೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಮತ್ತು ಈಗಿರುವ ವಿಭಿನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ ವೇತನ ರಚನೆಯನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಘದ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಬಹುದು.

4. ಬಿಸಿಗಳ ಸೇವೆಗಳ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು.

(ಎ) FBC ಗಳು²⁰ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಸೇವೆಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವರ ಗಳಿಕೆಯ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಲು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಿಸಿ ಗಳ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚುವರಿ/ಮೌಲ್ಯವರ್ಧಿತ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವವರು ಒಂದು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಪಾರದರ್ಶಕ ಸಾಧನೆ ಮಾನದಂಡದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು.

(ಬಿ) ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಿಸಿಗಳ ಕಾರ್ಯಜಾಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು - ಮೂಲಭೂತ ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್, ಪಿಂಚಣಿ ಮತ್ತು ವಿಮೆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಸೇವೆಗಳು- ಇವುಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಅಗತ್ಯ ಮಾನದಂಡಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

5. ಬಿಸಿ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಿಯನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸುವುದು

ಈಗ ಇರುವ ಐಬಿಎ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಿಸಿ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಿಯು ಬಿಸಿಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಇಡಲು ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಕೊನೆ ಮೈಲು ಸಾಮೀಪ್ಯ ವನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಲು ಒಂದು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರ ಡಾಟಾ ಸೆಟ್ ಅನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಡಾಟಾ ಅಪ್ ಡೇಟ್ (update) ಮಾಡುವಿಕೆ, ಸ್ಥಳದ ನಕಾಶೆ ರಚನೆ, ಅನಗತ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ನಿರ್ಮೂಲನೆ, ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣ

19 ವಾರದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ 5 ದಿನಗಳು ಪ್ರತಿ ದಿನ ಕನಿಷ್ಠ 4 ಗಂಟೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

20 ಅದೇ

ಸ್ಥಿತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಐ ಬಿ ಎ ರೆಜಿಸ್ಟ್ರಿ, ಪೋರ್ಟಲ್ ಅನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಲಗೊಳಿಸಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಇದು ಪೋರ್ಟಲ್ ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

6. ಡಿಜಿಟಲ್ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು

(ಎ) ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿಲಿಯನ್ ಬಳಕೆದಾರರನ್ನು ತಲುಪುವುದು

ಡಿಸೆಂಬರ್ 2024 ²¹ ರ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ UPI ಸುಮಾರು 16.7 ಬಿಲಿಯನ್ ವಹಿವಾಟುಗಳನ್ನು ದಾಖಲು ಮಾಡಿದೆ. ಜೂನ್ 2024 ²² ರಲ್ಲಿ 424 ಮಿಲಿಯನ್ ವಿಶಿಷ್ಟ UPI ಬಳಕೆದಾರರು ಇದ್ದರು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, UPI ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿಗಳ ಬಳಕೆಯು ದೇಶದ ಬಹುಪಾಲು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತಲುಪುವಂತೆ ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಡಿಸೆಂಬರ್ 2029 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿಲಿಯನ್ ಬಳಕೆದಾರರನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಗುರಿಯು ಅಂತಹ ಪಾವತಿ ವಿಧಾನಗಳ ತಲುಪುವಿಕೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಆಗಬಹುದು.

ಬಿ) ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆಳಗೊಳಿಸುವುದು (EDDPE)

ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆಳಗೊಳಿಸುವ (EDDPE) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಗುರುತಿಸಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಅರ್ಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಕನಿಷ್ಠ ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿಗಳ ಒಂದು ವಿಧಾನವನ್ನು- ಡೆಬಿಟ್/ರುಪೇ ಕಾರ್ಡ್ ಗಳು, ನೆಟ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಮೊಬೈಲ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, UPI, USSD, AEPS ಇತ್ಯಾದಿ- ಕೊಡುವ ಗುರಿ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಈಗ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ, EDDPE -(i) ಮಾರ್ಚ್ 2026 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ 80% ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ 100% ಪ್ರಸಾರ ಮತ್ತು (ii)ಎಲ್ಲ ಗುರುತಿಸಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಮಾರ್ಚ್ 2027 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ 100% ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

ಸಿ) ಗುರಿಪಡಿಸಿದ ಉದರಿ ಹರಿವು ಮತ್ತು ಪ್ರವೇಶ ವಿಸ್ತರಣೆ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಿಸಬಹುದಾದ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಡಿಜಿಟಲ್ ಕರೆನ್ಸಿ, (CBDC)

ಕೇಂದ್ರೀಯ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಡಿಜಿಟಲ್ ಕರೆನ್ಸಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಿಸಬಹುದಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ಅದನ್ನು ಅಂತಿಮ ಬಳಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಲು ನೆರವಾಗಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, CBDC ಬಳಸಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ನೀಡುವ ಕೃಷಿ ಸಾಲವು ಕೇವಲ ಇನ್ಪುಟ್ (input)

21 ಪಾವತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸೂಚಕಗಳು-ಡಿಸೆಂಬರ್ 2024 <https://www.rbi.org.in/Scripts/PSIUserView.aspx?Id=43>

22. ಕರೆನ್ಸಿ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಮೇಲಿನ ವರದಿ 2023-24- ಡಾಟಾ ಜೂನ್ 2024 ರಂತೆ

ಅಂಗಡಿಗಳ ಔಟ್ಲೆಟ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಬಹುದು. ಅದೇ ರೀತಿ, MSME ಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಿಸಬಹುದಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದಿಂದ ನಿಧಿಗಳ ಅಡ್ಡ ಬಳಕೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿ ಗರಿಷ್ಠ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಬಹುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಸತತವಾಗಿ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಂತಿಮ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಬಹುದು

ಅದರಂತೆ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಿಸಬಹುದಾದ (programmable) CBDC ಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಕಡಿಮೆ ಸೇವೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವ ಭಾಗಗಳಾದ ಗುತ್ತಿಗೆ ರೈತರು, ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಿಸಬಹುದಾದ CBDCಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆ ಸಾಲಗಾರರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಉದರಿ ಹರಿವು ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ನಿಯಮಿತ ಅಥವಾ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಆಫ್ ಲೈನ್ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕತೆ ಬಳಸಿ CBDC ಯ ಪ್ರವೇಶವು ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು.

(ಡಿ) ಏಕೀಕೃತ ಸಾಲ ಕೊಡುವ ಇಂಟರ್ ಫೇಸ್(ಅಂತರ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನ) (ULI) :

ಡಿಜಿಟಲೈಸೇಷನ್ನಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಶೀಘ್ರ ಪ್ರಗತಿಯಿಂದಾಗಿ ಭಾರತವು ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯವನ್ನು (DPI) ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದೆ ಇದರಿಂದಾಗಿ ಡಿಜಿಟಲ್ ಗುರುತು, ಪಾವತಿಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಹಣಕಾಸು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸೇತರ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲತೆ, ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ದಕ್ಷತೆ ಎಲ್ಲ ನಾಗರಿಕರಿಗೂ ಸಿಗುವಂತಾಗಿದೆ. ಸಾಲ ನೀಡುವವರಿಗೆ ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾಲ ವಿತರಿಸಲು ಬೇಕಾಗುವ ಹಣಕಾಸು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸೇತರ ಡಾಟಾ ದೊರೆಯುವ ವಿವಿಧ ಮೂಲಗಳು ಇರಬಹುದಾದರೂ, ಅದು ಹಲವು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಸಾಲ ನೀಡುವವರು ತಮ್ಮ ಉದರಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಡಾಟಾ ಮೂಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗುವುದು ಅದನ್ನು ಭಾರೀ ತೊಡಕಿನ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಘರ್ಷಣೆ ರಹಿತ ಉದರಿಯ ವಿತರಣೆಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಾಲನೀಡುವವರು ಮತ್ತು ಡಾಟಾ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಬೇರೆಬೇರೆ ಸಾಲ ಪ್ರಯಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಗತ್ಯ ಡಿಜಿಟಲ್ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತಡೆರಹಿತವಾಗಿ ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ULI ಅನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

(ಈ) ಎಲ್ಲ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮತ್ತು ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಗಳನ್ನು ಜನಸುರಕ್ಷಾ ಪೋರ್ಟಲ್ ಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅಟಲ್ ಪಿಂಚಣಿ ಯೋಜನೆ (APY)ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.

ಜನ ಸುರಕ್ಷಾ ಪೋರ್ಟಲ್ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಪರಿಚಯಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತಾ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಸುರಕ್ಷಾ ಬೀಮಾ ಯೋಜನೆ (PMSBY) ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಜೀವನ ಜ್ಯೋತಿ ಬೀಮಾ ಯೋಜನೆ (PMJJBY)ಗಳಿಗೆ ನೋಂದಣಿ ಮತ್ತು ಕ್ಲೈಮ್(claim) ಗಳಿಗೆ ಆದಿಯಿಂದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗಿನ ಒಂದು ಪೋರ್ಟಲ್ ಆಗಿದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ, ಚಂದಾದಾರರಿಗೆ ನೋಂದಣಿ, ಪಾಲಿಸಿಯ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಗಳ ನೀಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಕ್ಲೈಮ್ ಗಳ ಸಂಸ್ಕರಣೆಯ ಒಂದು ತಡೆರಹಿತ ಡಿಜಿಟಲ್ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ನೀಡಲು ಎಲ್ಲ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮತ್ತು ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಗಳನ್ನು ಜನಸುರಕ್ಷಾ ಪೋರ್ಟಲ್ ಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪೋರ್ಟಲ್ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿದ ವಹಿವಾಟುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಿತ ದಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಪಾರದರ್ಶಕತೆಯಿಂದ ನಂಬಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ವಲಯ ನಿಯಂತ್ರಕರು ಮತ್ತು FSP ಗಳು APY ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಅದರ ವಿತರಣಾ ಜಾಲವನ್ನು ಬಳಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಲು ಸಂಘಟಿತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

(ಎಫ್) ಸರಳ ಡಿಜಿಟಲ್ ಇಂಟರ್‌ಫೇಸ್ ಮತ್ತು ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯ ಬಳಕೆ

ಸಂಕೀರ್ಣ ಮತ್ತು ಗೊಂದಲಗೊಳಿಸುವ ಡಿಜಿಟಲ್ ಇಂಟರ್‌ಫೇಸ್ ಗಳು ಭಾಷೆಯ ತಡೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿ ಗ್ರಾಹಕರ ನ್ಯಾಯಯುತ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಅಡ್ಡಿ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೆ ತಡೆ ಉಂಟು ಮಾಡಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪೂರೈಕೆದಾರರು ಡಿಜಿಟಲ್ ವಹಿವಾಟುಗಳ ಇಂಟರ್ ಫೇಸ್ ಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ಡಿಜಿಟಲ್ ವಾಹಿನಿಗಳ ಇಂಟರ್‌ಫೇಸ್ ಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಸರಳಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ಇದಕ್ಕೆ, ಭಾಷಣಿಯಂತಹ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ಭಾಷಾ ಅನುವಾದ ವೇದಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬಳಕೆದಾರರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪೂರೈಕೆದಾರರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಬೆಳೆಸಬಹುದು.

7. ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರಿತ ಗಮನ ಲಭ್ಯ

ಹೊಸದಾಗಿ ಉದರಿ ಪಡೆಯುವ ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ 'ಉದ್ಯಮ ಸಹಾಯ ವೇದಿಕೆ'ಯಿಂದ ಸೇರಿಕೊಂಡ ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ, ಉದರಿಗೆ ಅವರ ಬಳಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಇಲ್ಲದ

ಹಣಕಾಸು ದಾಖಲೆಗಳು/ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಇರುವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪೂರೈಕೆದಾರರು ಡಿಜಿಟಲ್ ಉದರಿ ವೇದಿಕೆಗಳು, ಸರಳಗೊಳಿಸಿದ ಅರ್ಜಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ವ್ಯವಹಾರ ಯೋಜನೆ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಉದರಿ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬದಲಿ ಡಾಟಾ ಮತ್ತು ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಮರು ಪಾವತಿ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ನವೀನ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬಹುದು.

8. ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಾತ್ರ

ಫಿನ್ ಟೆಕ್ ವಲಯದ (SRO-FT), ಕಿರು ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ಮತ್ತು ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮ ಸದಸ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ, ಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ಕೈಗೆಟುಕುವ ಹಣಕಾಸು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು/ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ನೀತಿಗಳ ಅಳವಡಿಕೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ತಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರ ನಡವಳಿಕೆ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕು.

II. ಮಹಿಳೆಯರ ನಾಯಕತ್ವದ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಲಿಂಗ ಸಂವೇದಿ ವಿಧಾನದ ಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬಗಳ, ಅದರಲ್ಲೂ ಸೇವೆ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ವಿಭಾಗಗಳ, ಹಣಕಾಸು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು.

ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪೂರೈಕೆದಾರರು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ದಾಪುಗಾಲು ಹಾಕಿವೆ. ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ನಾಯಕತ್ವದ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಣೆ ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಲಾಭ ಪಡೆಯಲು ಲಿಂಗ ಸಂವೇದಿ ವಿಧಾನದ ಅಳವಡಿಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದಿಂದ ಕಂಡು ಬಂದ ಒಂದು ತಡೆಯು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭೌಗೋಳಿಕ/ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ತರಗಳಿಂದ ಬಂದ ಜನರು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ನೀತಿಗಳು ಪ್ರಭಾವಕಾರಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಹಕನಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದಂತೆ ಅಂತಿಮ ಬಳಕೆದಾರರ ಅಗತ್ಯಗಳು

ಮತ್ತು ಆದ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಹೊಂದಿಸುವುದು ಮತ್ತು ವಿತರಿಸುವ ಭಿನ್ನವಾದ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ಶಿಫಾರಸು:

ಮಹಿಳೆಯರ ನಾಯಕತ್ವದ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಿತ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗಾಗಿ ವಿಸ್ತರಣಾ ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಒಂದು ಲಿಂಗ ಸಂವೇದಿ ವಿಧಾನದ ಅಳವಡಿಕೆಯನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ವಿತರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಸೇವೆ ಪಡೆಯುವ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ವಿಭಾಗಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಭಿನ್ನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದೆ.

ಕಾರ್ಯ ಬಿಂದುಗಳು:

1. ಮಹಿಳಾ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಪಾಲನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು

ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹಿಳೆಯರ ಬಳಕೆದಾರರಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ದಾಟಿ, ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಸೌಕರ್ಯ ಒದಗಿಸುವವರಾಗಿ ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಮಧ್ಯಮ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈಗಿರುವ ಸುಮಾರು 15% ²³ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಅವರ ಪಾಲನ್ನು ಕನಿಷ್ಠ 30%ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವ ಗುರಿ ಹೊಂದಬೇಕು. ರಾಜ್ಯ/ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ ಮಟ್ಟದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಮಿತಿಯು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ನಿಯೋಜಿಸುವ ಮೂಲಕ ಡಿಸೆಂಬರ್ 2028 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆ ಮೈಲಿಗಲ್ಲನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸದಸ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಾವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸ್ವಯಂ ಕಾರ್ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು.

2. ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಸೇವೆಗಳಿಗಾಗಿ ದುರ್ಬಲ/ಕಡಿಮೆ ಸೇವೆ ಪಡೆಯುವ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.

ದುರ್ಬಲ/ಕಡಿಮೆ ಸೇವೆ ಪಡೆಯುವ ವಿಭಾಗಗಳಿಗಾಗಿ ಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲು, ಅಂತಹ ಗ್ರಾಹಕರೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ

²³ ಏಪ್ರಿಲ್ 22, 2025 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ- IBA ಬಿಸಿ ರೆಜಿಸ್ಟ್ರಿ, ಪೋರ್ಟಲ್

ಒಂದು ಸೂಕ್ತ ರಚನೆಯನ್ನು/ಗುರುತನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬೇಕು. ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರು ನಿಖರವಾದ ಮತ್ತು ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಅಂಶಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಒಂದು ಗುರುತು ರಚನೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕು.²⁴

3. ದುರ್ಬಲ ವಿಭಾಗಗಳಿಗಾಗಿ ವಿಭಿನ್ನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ವಿತರಣಾ ಮಾರ್ಗ ಗಳು

(ಎ) ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಸೇವೆ ಸಿಗುವ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ವಿಭಾಗಗಳಿಗೆ ಉತ್ಪನ್ನ ಸೂಕ್ತತೆ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸೂಕ್ತತೆ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಹರಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು ಅಂತಹ ವಿಭಾಗಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕದಾದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಒಂದು ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು (ಮೂಲಭೂತ ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು, ವಿಪತ್ತು ವಿಮೆ ಮೊದಲಾದವು) ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರು ಅಂತಹ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

(ಬಿ) ಜನರ ಹಣಕಾಸು ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ಹೂಡಿಕೆ, ಪಿಂಚಣಿ, ಮತ್ತು ವಿಮೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬಹುದು. (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಜೀವ, ಆರೋಗ್ಯ, ಅಪಘಾತ, ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುವ ಒಂದೇ ವಿಮಾ ಪಾಲಿಸಿ).

(ಸಿ) ಜನರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ಸುಲಭ ದಾಖಲೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರ ವಿತರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಮತ್ತು ತುರ್ತು ಉದರಿ ಆಗತ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಮೂಲ/ಅನಧಿಕೃತ ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾಲ ಕೊಡುವವರ ಬಳಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ ಉದರಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಗಾತ್ರದ ಸಾಲಗಳಿಗೆ, ಆರಂಭಿಸಬೇಕು.

24 ವಿವರಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಕೆಲವು ವಯಸ್ಸಿನ ಗುಂಪುಗಳ ಜನರು (ಯುವ ವಯಸ್ಕರು ಮತ್ತು ಮಹಾ ವರಿಷ್ಠ ನಾಗರಿಕರು), ಕಡಿಮೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಜನರು, ವಿಕಲಾಂಗರು, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ವಲಸಿಗರು ಮೊದಲಾದ ವರ್ಗೀಯ ಅಂಶಗಳು, ಜೀವ, ಜೀವನಾಧಾರ, ನಷ್ಟಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ/ದೈಹಿಕ ವಿಪತ್ತುಗಳು, ಅಧಿಕ ಋಣಭಾರದ ಸಂದರ್ಭ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಜನರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ವಗಳು/ಮಾನದಂಡಗಳು ಎಂದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಇವುಗಳನ್ನು ಆ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಅವರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ವಹಿವಾಟುಗಳು ಮತ್ತು ವಿತರಣೆಗಾಗಿ

(ಡಿ) ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ ಮತ್ತು ಸುಲಭ ತುರ್ತು ಉದರಿ ಅವಕಾಶಗಳಿಗಾಗಿ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಲಪಡಿಸಲು, ಒಂದು ಸಮಂಜಸವಾದ ಬಡ್ಡಿ ದರದಲ್ಲಿದ್ದೊರೆಯುವ ಓವರ್ ಡ್ರಾಫ್ಟ್ (ಮೀರಳೆತ)²⁵ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಆಧಾರ್ ಬಿತ್ತಿದ BSBD ಖಾತೆಗಳಿಗೆ, ಆ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಕನಿಷ್ಠ ಆರು ತಿಂಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ನಂತರ, ಪೂರ್ವ ನಿಯೋಜಿತ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು (ಪುನರಾವರ್ತನೆ ತಪ್ಪಿಸಲು).

III. ಜೀವನಾಧಾರ, ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸುವುದು.

ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಬೇಡಿಕೆ ಕಡೆಯ ಒಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಮೂಲಭೂತ ಜೀವನಾಧಾರ ಮಾಡಲು ಆಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕೊಡುವ ಜೀವನ ಪೋಷಣೆ, ನಿಯಮಿತ ಮತ್ತು ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಆದಾಯ. ಹಣಕಾಸು ಭದ್ರತೆಯ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳು ಮೂಲಭೂತ ಆದಾಯದ ಸಾಕಾಗುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಂಶ. ಇದು, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಉದ್ಯೋಗ, ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆಯ ಕಸುಬು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಂಪರ್ಕ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದು, ಇದಕ್ಕೆ ಜೀವನಾಧಾರ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ವರ್ಧಿಸುವ ಅವಕಾಶಗಳು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಜೀವನಾಧಾರ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಾಗಿ ಜೀವನಾಂಶ ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯದ ಅಳಗೊಳಿಸುವಿಕೆಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಲು ಏಕೀಕೃತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಅಗತ್ಯ. ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳ ಸ್ವಭಾವ ಹೇಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಉದ್ಯೋಗ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಂಪರ್ಕ, ಸೂಕ್ತ ಧನ ಪೂರೈಕೆ, ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ಕೈ ಹಿಡಿಯುವಿಕೆಗಾಗಿ ವಿವಿಧ ಭಾಗೀದಾರರ ನಡುವೆ ಅಂತರಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಸಮನ್ವಯತೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ.

25. ಉದಾಹರಣೆಗೆ PMJDY ಕಾರ್ಡ್ ಹೊಂದಿರುವವರಿಗೆ ರೂ.10,000 ದ ವರೆಗಿನ ಓವರ್ ಡ್ರಾಫ್ಟ್ (ಮೀರಳೆತ ಸೌಲಭ್ಯ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. (<https://www.pmjdy.gov.in/scheme>)

ಶಿಫಾರಸು:

ಸ್ಕಿಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಡಿಜಿಟಲ್ ಹಬ್ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಧಾರ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತು ಉದರಿ /ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಂಪರ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬಿರುಕುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಲು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ/ಭೌಗೋಳಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಉದ್ಯೋಗವಕಾಶವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದಾಯ ಗಳಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬೆಳೆಸುವುದು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪ್ರಭಾವಕಾರಿ ಪ್ರವೇಶ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡುವುದು.

ಕಾರ್ಯ ಬಿಂದುಗಳು:

1. ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿಗಾಗಿ ವಿಷಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ವಿತರಣೆ

(ಎ) NSDC, ತನಗೆ ಇರುವ ಕೊನೆ ಮೈಲು ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಗಾಗಿ ಕೌಶಲ್ಯ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವೇಗವರ್ಧನೆ ಮಾಡುವ ಆದೇಶವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಭಾರತ ಮಿಷನ್ (skill India mission) ನ ಜ್ಞಾನ ಪಾಲುದಾರನಾಗಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವಿಕೆಗಾಗಿ ವಿಷಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಧಾರ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ನೋಡಲ್ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದು. ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಹೊಸ ವಿಷಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಥವಾ/ಮತ್ತು ಈಗಿರುವ ವಿಷಯದ ಅಪ್ಪೇಶನ್ ಅನ್ನು NCFE ಯೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

(ಬಿ) ಉದ್ಯೋಗ ಪಡೆಯುವ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಎಲ್ಲ ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಅರ್ಹತಾ ಚೌಕಟ್ಟು (NSQF) ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು NSDC ಯು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಬಹುದು. ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಪಠ್ಯವು ಎಲ್ಲ ಅನುಸೂಚಿತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ skill india digital hub ನಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಲಭ್ಯವಿರಬೇಕು.

(ಸಿ) NSDC ಯು ಎಲ್ಲ ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ (RSETI ಗಳು, JSS, PMKVY , NISEBUD , ಸ್ಕಿಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಐಟಿಐಗಳು, ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಪರ ಕಾಲೇಜುಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ) ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯ ಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಸ್ಕಿಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಡಿಜಿಟಲ್ ಹಬ್ ನಲ್ಲಿ ಡಾಟಾ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ನಾಯಕತ್ವ ವಹಿಸಬೇಕು.

SDG -2030 (SDG -5)ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಎಲ್ಲ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಧಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಒಂದು ಲಿಂಗ ಸಂವೇದಿ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದು.

2. ಡಾಟಾ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ವರದಿ ಮಾಡುವುದು

ವಿವಿಧ ಕೌಶಲ್ಯ ನೀಡುವ/ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು ನಡೆಸಿದ ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಬಗೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥದ ಕುರಿತಾದ ನಿಯಮಿತ ಕಾಲದ ವರದಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು NSDC ಯು ಸ್ಕಿಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಹಬ್ ಅನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಬೇರೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾದ NRLM ಮತ್ತು NULM ಗಳಂತಹ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಇತ್ಯರ್ಥ ಉಪಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ನೀಡುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಕೇಂದ್ರಿತ ತರಬೇತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಾರತದ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಧಾರ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಡಾಟಾ ಪಡೆಯಲು ಡಾಟಾ ಬೇಸ್ ನಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಜನೆ ಗೊಳಿಸಬಹುದು.

3. ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಹಣ ಒದಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಬೆಂಬಲ.

(ಎ) NSDC , ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಕೌಶಲ್ಯ ಸಾಲ ಯೋಜನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು, ಭಾಗವಹಿಸುವ ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಸೇರಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಹಣಕಾಸು ಬೆಂಬಲದೊಂದಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು.

(ಬಿ) ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯ/ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸಂಯೋಜಿತ ಯೋಜನೆಯು (PLP) ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ (RSETI ಗಳು, PMKVY, JSS ಇತ್ಯಾದಿ) ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ, ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ಉದರಿ ಬೆಂಬಲಕ್ಕಾಗಿ ಸೂಕ್ತ ಹಂಚಿಕೆ ಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉದರಿ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಒದಗಿಸಬೇಕು.

4. ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು

ಒಂದು ಸಂರಚಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವಿವಿಧ ಭಾಗೀದಾರರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಸಮುದಾಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ (CRE ಗಳು) ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಂಬಿಕಸ್ತ ಸಹಾಯಿತ ಮಧ್ಯ ಸ್ತರದ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಬೇಕು. CRE ಎಂದರೆ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟು ಜೀವನಾಧಾರ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕೌಶಲ್ಯದ ಒಳಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಹಕಾರಿಗಳು, ಟ್ರಸ್ಟ್ ಗಳು/ಸಂಘಗಳು, ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮೊದಲಾದವು.

CRE ಗಳ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಉದರಿ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ/ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯ ಉಂಟು ಮಾಡುವುದು. ಅದು ಒಂದು ನಂಬಿಕಸ್ತ ಸಹಾಯಿತ ಮಧ್ಯ ಸ್ತರವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಿ ಕೆಳಕಂಡ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು.

ಎ. ತರಬೇತಿಯ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು- CRE ಗಳು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳ, ಪೂರ್ಣ ಉದ್ಯೋಗ ಇಲ್ಲದವರ, ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟವರ, ಮತ್ತು ಇತರರ ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿಯ ಆಗತ್ಯಗಳ ಡಾಟಾ ವನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷೆ ಅಥವಾ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಗುರುತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮೂಲಕ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಿ. ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ - CRE ಗಳು ಸಂಬಂಧಿತ ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಭಾವೀ ಉದ್ಯೋಗದಾತರು ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

ಸಿ. CRE ಗಳು ಪ್ರದೇಶದ ತರಬೇತಿ ಆಗತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಚಿತ್ರಣ ರಚಿಸಬೇಕು. (mapping)

ಡಿ. ತರಬೇತಿ ಮುಗಿದ ನಂತರ ತರಬೇತಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕೈ ಹಿಡಿಯುವುದು ಮತ್ತು ಅವರ ಉದ್ಯೋಗ/ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆಗೆ ಬೆಂಬಲ ಮತ್ತು ಹಣ ಒದಗಿಸುವುದು.

CRE ಗಳು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳ ನಂಬಿಕೆ ಗಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಿರುತ್ತವೆ. CRE ಗಳು ಸಮುದಾಯದೊಂದಿಗೆ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಕಡೆ ಕೌಶಲ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವನಾಧಾರ ನೀಡುವವರು/ಉದ್ಯೋಗದಾತರು ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಆಕಾಂಕ್ಷಿತರು, ಇವರ ನಡುವೆ ಸೇತುವೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಪರಿಸರ

ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಮಾಹಿತಿ ಅಸಮತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಮುಂದಿನ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ ಸಂಪರ್ಕಗಳ ವಿಶಾಲ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮೂಲಕ CRE ಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ನಡೆಸಬಹುದು. ಪ್ರಯೋಗದ ಹಂತದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು.

IV. ಹಣಕಾಸು ಶಿಸ್ತನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಬಳಸುವುದು

ಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಹಣಕಾಸು ಶಿಸ್ತು ಅವರ ಹಣಕಾಸು ನಡವಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ, ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅರಿವು, ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಆಯ್ಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಹೊರನೋಟ, ಅಧೀನತೆ, ಪ್ರಭಾವ ಇತ್ಯಾದಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಶಿಸ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜನ್ಮಜಾತ ಅರಿವಿನ ಗುಣದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಶಿಸ್ತು ಗುರುತು ಹಚ್ಚಬಹುದಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ- ಅ) ಹಣಕಾಸು ಜ್ಞಾನ, ಬಿ) ಸುಸ್ಥಿರ ಋಣಭಾರ, ಸಿ) ವಾಸ್ತವಿಕ ಗುರಿ ನಿರ್ಧಾರ, ಡಿ) ಹಣಕಾಸು ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಈ) ಉಳಿತಾಯ/ಹೂಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯೀಕರಣ (diversification) ಮೊದಲಾದ ಕಲಿಯಬಹುದಾದ ನಡವಳಿಕೆ ಆಗಬಹುದು. ಅದರಂತೆ, ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮೇಲಿನ ಗುರುತುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಬಳಸಬಹುದು.

ಶಿಫಾರಸು:

ಹಣಕಾಸು ಶಿಸ್ತನ್ನು ಮೂಲತಃ ಒಂದು ಕಲಿತ ನಡವಳಿಕೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣ/ಸಾಕ್ಷರತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಶಿಸ್ತನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಕಡೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದರಂತೆ, ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣ/ಸಾಕ್ಷರತೆ ಉಪಕ್ರಮಗಳು ಕೆಳಕಂಡ ಮೂರು ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಗಮನ ಇಡಬೇಕು.

ಎ) ವಿಶಾಲ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಜಾಗೃತಿಯ ಆಚೆಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಹೆಚ್ಚಿದ ಮತ್ತು ಸುರಕ್ಷಿತ ಬಳಕೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ಭಿನ್ನ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ವಿಭಿನ್ನ ವಿತರಣೆ ಮಾದರಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆಧಾರಿತ ಹಣಕಾಸು ಜ್ಞಾನ²⁶ ವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು.

ಬಿ) ಸಮರ್ಥನೀಯ ಋಣಭಾರವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಋಣಭಾರದ ವಿರುದ್ಧ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಡುವುದು, ಹೊಸ ಸಾಲ ಮಾಡಿ ಸಾಲಗಳ ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡುವುದರ ಮತ್ತು ಆದಾಯದ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ²⁷ ಮರುಪಾವತಿ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಅಪಾಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನ ಕೊಡುವುದು.

ಸಿ) ವಾಸ್ತವಿಕ ಹಣಕಾಸು ಗುರಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಕುಟುಂಬಗಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ಯೋಜನೆ ಮಾಡುವುದು ಜೊತೆಗೆ ಉಳಿತಾಯ/ಹೂಡಿಕೆಗಳನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯೀಕರಣಗೊಳಿಸುವುದನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಒತ್ತು ನೀಡುವುದು. (ಪುಟ 37)

ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು:

1. ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆಳಗೊಳಿಸುವುದು.

ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಕೇಂದ್ರಗಳಂತಹ (CFL ಮತ್ತು FLC) ಪ್ರಸರಣ ಮಾರ್ಗಗಳ ನಿರಂತರ ನೀತಿಯ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮೂಲಕ ಸುಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವುದು ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ವಿಷಯ ಅಪ್ ಡೇಟ್ ಮಾಡುವಿಕೆಯಂತಹ ಪೂರಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಬೇಕು.

2. ಗುರಿ ಹೊಂದಿದ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಉಪಕ್ರಮಗಳು

ಎ) ಭಿನ್ನ ವಿಷಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಿತ ವಿತರಣೆ ಮಾರ್ಗಗಳು ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಸರಣವನ್ನು ಗುರಿಯಾದ ವಿಭಾಗಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಮಾಡಬಹುದು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ವಿಸ್ತರಣೆ ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು. ಅದರಂತೆ, ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೇಂದ್ರವು (NCFE) ಒಂದು ಸೂಕ್ತ ವಿತರಣಾ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಗುರಿಯಾದ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ವಿಷಯವನ್ನು ಪರಿಕಲ್ಪಿಸಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ವೃದ್ಧರು, ವಲಸಿಗರು, ಅಶಕ್ತರು, ಮತ್ತು ಇದೇ ರೀತಿಯ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸ್ಥಿರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಒದಗಿಸಲು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಬಹುದು.

26 ಅರಿವು ಎಂಬುದು ವಿಶಾಲ ಪರಿಕಲ್ಪನಾತ್ಮಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ ಆದರೆ ಜ್ಞಾನ ಎಂಬುದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದಾದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.

27 ಪ್ಯಾರಾ 5.2 (ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಮರುಪಾವತಿ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಿತಿ)- ಮಾಸ್ಟರ್ ನಿರ್ದೇಶನಗಳು -ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ (ಕಿರು ಹಣಕಾಸು ಸಾಲಗಳಿಗೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಚೌಕಟ್ಟು) ನಿರ್ದೇಶನಗಳು, 2022.

(ಬಿ) ಈಗಿರುವ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಕೇಂದ್ರಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜೊತೆಗೆ, ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಶಾಲೆಗಳು, ಕಾಲೇಜ್ ಗಳು, ರೈತ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (FPOs), ಸಮುದಾಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂದರ್ಭಿಕಗೊಳಿಸಿದ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ವಿಷಯಗಳ ಪ್ರಸರಣಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದು.

3. ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು

ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಡಿಜಿಟಲ್ ಹೆಜ್ಜೆಗುರುತುಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಜನರ ಡಿಜಿಟಲ್ ಕೌಶಲ್ಯದ upgrading ಅಗತ್ಯವಿದೆ, ಜನರಿಗೆ ಅನುಭವ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾಧನಗಳು ಮತ್ತು ಅಪ್ಲಿಕೇಷನ್ ಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸೌಕರ್ಯ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಅವರನ್ನು ವಂಚನೆಗೆ ಬಲಿ ಮಾಡಬಹುದು ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು ಜನರಿಗೆ ವಂಚನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ವಹಿವಾಟುಗಳ ಸುರಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆ ಕುರಿತಾಗಿ ಜನರ ಕಳವಳವನ್ನು ಜನರ ದೂರ ಮಾಡಲು ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಮತ್ತು ನವೀನ ಪ್ರಚಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬಹುದು.

4. ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಪ್ರಸ್ತುತತೆ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಸರಣ

NCFE ಯು ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಕೇಂದ್ರಗಳ (CFL ಮತ್ತು FLCಗಳು) ಮತ್ತು ಇತರ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಸರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸೂಕ್ತ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬಹುದು-

(ಎ) ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಥಿರ ಋಣಭಾರವನ್ನು ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಋಣಭಾರದ ವಿರುದ್ಧ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು.

(ಬಿ) ವಾಸ್ತವಿಕ ಹಣಕಾಸು ಗುರಿಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು, ಹಣಕಾಸು ಯೋಜನೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ಉಳಿತಾಯ/ಹೂಡಿಕೆಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು.

5. ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ

(ಎ) ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲು NCFE ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು (ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸೀಮಿತ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು) ನಡೆಸಬಹುದು.

(ಬಿ) ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ncfе ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ/ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿ ಜಾಗೃತಿ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಬಹುದು.

6. ಸಾಮಾನ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸಂಬಂಧಿತ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ (AI) ಮತ್ತು ಯಂತ್ರ ಕಲಿಕೆ (ML) ಆಧರಿಸಿದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು.

ಗ್ರಾಹಕರು ವದಂತಿಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗದಂತೆ ತಡೆಯಲು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ/ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶೀಘ್ರ, ಸರಿಯಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣೀಕೃತ ಮಾಹಿತಿಯ ಲಭ್ಯತೆ ಆಗತ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ, ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದೆ:

(ಎ) ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಮತ್ತು ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮ ವಿಸ್ತರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿ ಒದಗಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣೀಕೃತ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.

(ಬಿ) ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ದೂರು ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಭಾವಕಾರಿ ಮತ್ತು ಆಕರ್ಷಕ ವಿಷಯದ ಸರಿಯಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮ ಪ್ರಚಾರ ವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು.

V. ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ದೂರು ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು.

ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆಯು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವಾಗಿದ್ದು, ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಬಳಕೆ ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ. ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುವವರು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಹಿತವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಧೃಢವಾದ ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ಕ್ರಮಗಳು ಆಗತ್ಯವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆಯ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕ್ರಮಗಳು ಆಗತ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಶಿಫಾರಸು:

ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳ ಜನರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸಲು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳು/ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಆಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ವಿತರಣೆಗಾಗಿ ಡಿಜಿಟಲ್/ಫಿನ್ ಟೆಕ್ (fintech) ವೇದಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ

ಬೇಡಿಕೆಯು ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆಯ ಪರಿಣಾಮಕತ್ವದ (effectiveness) ಮೇಲೆಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಯು ಸುಲಭ, ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹ, ನಂಬಿಕಸ್ತ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಕಾರಿ ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ದೂರು ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಬೆಂಬಲ ಪಡೆದಿರಬೇಕು.

ಕಾರ್ಯ ಬಿಂದುಗಳು:

1. ದೂರು ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು-ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು

(ಎ) ಸುಲಭ ಪರಿಹಾರಗಳು:

ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜನರ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು, ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು (FSPs) ಗ್ರಾಹಕರ ಸಮಯ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಲು ತಮ್ಮ ದೂರು ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಈಗಿರುವ ದೂರು ಪರಿಹಾರ ಪೋರ್ಟಲ್ ಗಳು ಮತ್ತು ಸಹಾಯವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಗ್ರಾಹಕನು ಉದ್ವಾದ ಮತ್ತು ಸಾಲುಗಳ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೇವಲ ಒಂದು ಕರೆ ಸೇವಾ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ತಪ್ಪಿದ (missed) ಕರೆ ಕೊಡುವಂತಹ ಸರಳ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಬೇಕು. ಅಂತಹ ತಪ್ಪಿದ ಕರೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುವವರಿಂದ ಒಂದು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಮರು ಕರೆ ಬಂದು ದೂರನ್ನು ದಾಖಲು ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವೀಕೃತಿ ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಪ್ಪೇಟ್ ಗಳನ್ನು ಎಸ್‌ಎಮ್‌ಎಸ್ ಮೂಲಕ ಗೊತ್ತಾದ ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕು. ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು (FSPs) ದೂರುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲು ಮಾಡಲು ಬೆಂಬಲ ಕೊಡುವ ಸರಳ ಅಪ್ (app) ಗಳನ್ನು/ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬಹುದು.

(ಬಿ) ಸೈಬರ್ ವಂಚನೆ ದೂರುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ನಾಗರಿಕ ಸೈಬರ್ ವಂಚನೆಗಳ ವರದಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (CFCFRMS)ಯ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬಳಕೆ

ಹಣಕಾಸು ವಂಚನೆಯ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಅಪಾಯ/ಬೆದರಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು, ನಾಗರಿಕ ಸೈಬರ್ ವಂಚನೆಗಳ ವರದಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ(CFCFRMS) ಎಂಬ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಏಕೀಕೃತ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಭಾಗೀದಾರರು-ಕಾನೂನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳು, ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುವವರು ಇತ್ಯಾದಿ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಅಮಾಯಕ ನಾಗರಿಕರಿಂದ ಅಪಹರಿಸಿದ ಹಣದ ಹರಿವು

ವಂಚಕರಿಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಶೀಘ್ರ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಧಾರಿತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಖಚಿತ ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. CFCFRMS ದೂರುಗಳನ್ನು ಸಹಾಯವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ 1930 ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೈಬರ್ ಅಪರಾಧ ವರದಿ ಪೋರ್ಟಲ್ (NCRP) ಮೂಲಕ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ.

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು CFCFRMS ನಲ್ಲಿ ದೂರಿನ ಟಿಕೆಟ್ ಎತ್ತಿದ ಕೂಡಲೇ ದೂರಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾದ ಹಣದ ಹರಿವು ನೈಜ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವ/ನಿರ್ಬಂಧಿಸುವ ಒಂದು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ದೊರಕುವಂತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು.

(ಸಿ) ಮಂಡಳಿ ಅನುಮೋದಿತ ಗ್ರಾಹಕ ಕುಂದುಕೊರತೆ ಪರಿಹಾರ ನೀತಿ

ಎಲ್ಲ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುವವರು ಒಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿದ ಮಂಡಳಿ ಅನುಮೋದಿತ ಗ್ರಾಹಕ ಕುಂದುಕೊರತೆ ಪರಿಹಾರ ನೀತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದನ್ನು, ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರ ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವಂತೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಗ್ರಾಹಕ ಇಂಟರ್ ಫೇಸ್ ಬಿಂದುಗಳಲ್ಲಿ/ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ದೂರು ದಾಖಲಿಸಲು ಒಂದು ನೇರ ಕೊಂಡಿ (link) ಅನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯು ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಲಭ್ಯ ಆಗುವಂತೆ ಮತ್ತು ಸಮಯ ರೇಖೆ ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರದ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಾಹಕ ಮಂಡಲಿಯು ನಿಗಾ ಇಡಬೇಕು.

2. ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು

(ಎ) ಪಾವತಿ ವಂಚನೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ವೇದಿಕೆ
ಡಿಜಿಟಲ್ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಂಚನೆಗಳ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಹಲವು ವಂಚನೆಗಳು ಸಂಶಯಪಡದ ಬಲಿಪಶುಗಳಿಗೆ ಪಾವತಿ ಮಾಡುವಂತೆ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಋಜುವಾತುಗಳನ್ನು (credentials) ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದರಿಂದ, ಅಂತಹ ವಂಚನೆಗಳಿಂದ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಈಗ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಮಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಪಾವತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ನಡುವೆ ನೆಟ್ ವರ್ಕ್ ಮಟ್ಟದ ಗುಪ್ತವಾರ್ತೆ ಮತ್ತು ನಿಜ ಸಮಯದ ಡಾಟಾ ಹಂಚಿಕೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಅದರಂತೆ, ಪಾವತಿ ವಂಚನೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಮುಂದುವರೆದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿನ್ಯಾಸಪಡಿಸಿದ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ವೇದಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಡಿಸೆಂಬರ್ 2026 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

(ಬಿ) ಡಾರ್ಕ್ ಪ್ಯಾಟರ್ನ್ ಗಳ ವಿರುದ್ಧ ರಕ್ಷಣೆ

ಗ್ರಾಹಕರ ಆಯ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅವರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕೈಚಳಕದಿಂದ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸುವ ಡಾರ್ಕ್ ಪ್ಯಾಟರ್ನ್ ಗಳಿಂದ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು ತಮ್ಮ ನಡತೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಡಾರ್ಕ್ ಪ್ಯಾಟರ್ನ್ ಗಳನ್ನು ಬಳಸದಂತೆ ನಿಯಂತ್ರಕರು ಅಗತ್ಯ ಮಾರ್ಗ ಸೂಚಿಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಬಹುದು.

(ಸಿ) ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ನಾವೀನ್ಯತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ತಡೆಪಟ್ಟಿ (guard rail)

ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ನಾವೀನ್ಯತೆಗಳು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪ್ರವೇಶ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯನ್ನು ಸುಲಭಗೊಳಿಸುವ ಜೊತೆಗೆ ಡಾಟಾ ಉಲ್ಲಂಘನೆ, ಕೈಚಳಕ, ವಂಚನೆ, ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಯುತವಲ್ಲದ ಆಚರಣೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಅನುದ್ವೇಶಿತ ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮುಂಚೂಣಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಇವುಗಳಿಗೆ ತಡೆಪಟ್ಟಿ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ನಿಯಂತ್ರಕರು ಹಣಕಾಸು ವಲಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಹಕರ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ಗ್ರಾಹಕರ ಕಡೆಗೆ ನ್ಯಾಯಯುತ ವರ್ತನೆ ಖಚಿತ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ, ವಿಕಸನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹಣಕಾಸು ಪರಿಸರದ ಜೊತೆಗೆ ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಪಾಲನೆ ಮಾಡದೆ ಇರುವ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

(ಡಿ) ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದ ಅಧಿಕೃತ ಫೋನ್ ನಂಬರ್ ಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು

ವಂಚಕರು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಧಾನವೆಂದರೆ ಫೋನ್ ಕರೆಗಳ/ಇಮೇಲ್ ಗಳ /ಎಸ್ಎಮ್ಎಸ್ ಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಶಯಪಡದ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಸಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಉದ್ಯೋಗಿ ಎಂದು ನಂಬಿಸಿ ಸೋಗು ಹಾಕುವುದು. ಒಂದು ನಿಜವಾದ ಫೋನ್ ಕರೆ/sms ಬ್ಯಾಂಕ್ ನಿಂದ ಬಂದಿದೆಯೋ ಅಥವಾ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಉದ್ಯೋಗಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ವಂಚಕನಿಂದ ಬಂದಿದೆಯೋ ಎಂಬುದರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಗುರುತಿಸಲಾರದ ಗ್ರಾಹಕರ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಒಂದು ಗಂಭೀರ ಅಪಾಯವನ್ನು ತಂದು ಒಡ್ಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ ಫೋನ್ ಸಂಖ್ಯೆ/ಇ-ಮೇಲ್ ಗುರುತು (ಐಡಿ)ಗಳಿಂದ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು/ಸಂಭಾವ್ಯ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅವರ ಎಲ್ಲ ವಾಣಿಜ್ಯ ಚಾನೆಲ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ

ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು. ಇತರ ಯಾವುದೇ ಪೋನ್/ ಮೊಬೈಲ್ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು/ಇ-ಮೇಲ್ ಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಬೇಕು.

(ಈ) ನಿಯಮಿತ ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿ ಪ್ರಚಾರ ನಡೆಸುವುದು

ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು ಸೂಕ್ತ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕರಿಗಾಗಿ ಜಾಗೃತಿ ಪ್ರಚಾರಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಹಣಕಾಸು ವಲಯ ನಿಯಂತ್ರಕರು ಸೂಚನೆ ಕೊಡಬಹುದು.

ಪಂಚ- ಜ್ಯೋತಿಯ ಕೆಳಗಿನ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಅಡೆತಡೆಗಳು ಮತ್ತು ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಮಾಡಿರುವ ಶಿಫಾರಸುಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಮತ್ತು ಸಮನ್ವಯದ ವಿಧಾನವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಟೇಬಲ್ IV.1 ಸವಾಲುಗಳ/ಅಡೆತಡೆಗಳ ಒಂದು ಚಿತ್ರವನ್ನು, ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಶಿಫಾರಸುಗಳು/ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು ಮತ್ತು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವಿಕೆಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರರಾದ ಭಾಗೀದಾರರನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ.

ಟೇಬಲ್ IV.1: ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಸವಾಲುಗಳು/ಅಡೆತಡೆಗಳು , ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಉದ್ದೇಶಗಳು/ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು, ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಭಾಗೀದಾರರು

ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಗುರುತಿಸಲಾದ ಸವಾಲುಗಳು/ಅಡೆತಡೆಗಳು (ಉಲ್ಲೇಖ:ಅಧ್ಯಾಯ - II)	ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಮೂಲಕ ಸವಾಲುಗಳು/ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು (ಅಧ್ಯಾಯ -IV)		ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಮಗಳು	ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ವ ಭಾಗೀದಾರರು (ಅವರ ಆಯಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ FSP ಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು)								
	ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಉದ್ದೇಶಗಳು (ಪಂಚ ಜ್ಯೋತಿ)	ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು		R	I	P	S	N	N	N		
				B	R	F	E	A	S	C		
ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಇರುವ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರತೆಯ ಕೊರತೆಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪೂರ್ಣ ಶ್ರೇಣಿಯ ಲಭ್ಯತೆಯ ಆಗತ್ಯತೆ	ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸುರಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿ ಸಮನಾದ	ಗುಣಮಟ್ಟ, ತಲುಪುವಿಕೆ, ಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ಕೊನೆ ಮೈಲಿನ ಪ್ರವೇಶದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಿಸುವುದು	ಪ್ರವೇಶ	✓								
		ಗುಡ್ಡುಗಾಡು ಪ್ರದೇಶದ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ	ಪ್ರವೇಶ									

	ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ, ಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ಕೈಗೆಟುಕುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಗುಚ್ಛವನ್ನು ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಬಳಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು	ಪ್ರದೇಶದ ಬಿಸಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆ	ಶ	✓					✓		
ಬಿಸಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಂಭಾವನೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು		ಬಿಸಿ ಗಳ ಸಂಭಾವನೆ ಯ ರಚನೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು	ಪ್ರ ವೇ	✓							
ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ವಹಿವಾಟಿನ ಗಾತ್ರದಿಂದ ಬಿಸಿ ಔಟ್ಲೆಟ್ ಗಳು ವಾಣಿಜ್ಯ ವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯ ಅಲ್ಲದಿರುವುದು		ಬಿಸಿಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಸೇವೆಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಿಸುವುದು	ಪ್ರ ವೇ	✓	✓	✓	✓				
ಬಿಸಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಕಷ್ಟು ನಿಗಾ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು		ಬಿಸಿ ರೆಜಿಸ್ಟ್ರಿಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು	ಪ್ರ ವೇ	✓							
ಡಿಜಿಟಲ್ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಸ್ತರಣೆ ಮತ್ತು ಅಳಗೊಳಿಸುವ ಅಗತ್ಯ		ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿಲಿಯನ್ ಬಳಕೆದಾರರನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು	ಬ ಳ ಕೆ	✓							
		ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅಳಗೊಳಿಸುವುದು (EDDPE)	ಬ ಳ ಕೆ	✓							
ಡಿಜಿಟಲ್ ಚಾನೆಲ್ ಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಗುರಿ ಹೊಂದಿದ ಉದರಿ ಹರಿವಿನ ಅಗತ್ಯ		ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಿಸಬ ಹುದಾದ cbdc ಬಳಸಿ ಗುರಿ ಹೊಂದಿದ ಉದರಿ ಹರಿವು ಸುಲಭ ಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರವೇಶ ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು	ಬ ಳ ಕೆ	✓							
=		ಏಕೀಕೃತ ಸಾಲ ಕೊಡುವ ಇಂಟರ್ಫೇಸ್ ಅನ್ನು dpi ಆಗಿ ಬಳಸುವುದು	ಬ ಳ ಕೆ	✓							
ಕುಟುಂಬದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು		ಎಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಿಮಾ	ಬ ಳ	✓	✓	✓			✓		

ಸುಧಾರಿಸುವ ಅಗತ್ಯ		ಕಂಪನಿಗಳನ್ನು ಜನಸುರಕ್ಷಾ ಪೋರ್ಟಲ್ ಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು apy ಕವರೇಜ್ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು	ಕೆ								
ಸಂಕೀರ್ಣ ಇಂಟರ್ ಫೇಸ್ ಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ತಡೆಯಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಕಡಿಮೆ ಬಳಕೆ		ಸರಳ ಡಿಜಿಟಲ್ ಇಂಟರ್ ಫೇಸ್ ಗಳ ಬಳಕೆ	ಬ ಳ ಕೆ	✓	✓	✓	✓	✓			
ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಉದರಿ ಕೊರತೆಗಳು		ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರಿತ ಗಮನ	ಬಳಕೆ	✓							
ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನುಪ್ರೋ ತ್ಸಾಹಿಸುವುದು		ಸ್ವ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಾವೀನ್ಯತೆ ಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು	ಗುಣ ಮಟ್ಟ	✓	✓	✓	✓				

ಬಿಸಿ ಗಳಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ	ಹಣಕಾಸು ಸೇ ವೆಗಳಿಗೆ ಮಹಿಳೆಯರ ನಾಯಕತ್ವದ ಲಿಂಗ ಸಂವೇದಿ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬಗಳ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಸೇವೆ ಪಡೆಯುವ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು.	ಬಿಸಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾಲನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು	ಪ್ರ ವೇ ಶ	✓							
ದುರ್ಬಲ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಸೇವೆ ಪಡೆಯುವ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರಿತ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ಸೇವೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು		ದುರ್ಬಲ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಸೇವೆ ಪಡೆಯುವ ಭಾಗಗಳ ನ್ನು ಕೇಂದ್ರಿತ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಗಾಗಿ ಗುರುತಿ ಸುವುದು	ಬಳಕೆ	✓	✓	✓	✓				
		ದುರ್ಬಲ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಸೇವೆ ಪಡೆಯುವ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಗಾಗಿ ಳವಿಭಿನ್ನ ಸೂಕ್ತ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಿತರಣೆ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು	ಬಳಕೆ	✓	✓	✓	✓				

ಕುಟುಂಬಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಕಾರಿಯಲ್ಲದ ಹಣಕಾಸು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ	ಹೂಡಿಕೆ, ಪಿಂಚಣಿ ಮತ್ತು ವಿಮೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಕಂತೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸು ವುದು.	ಬಳಕೆ		✓	✓	✓			
	ಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಯುತ ಉದರಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಸರಳ ದಾಖಲೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರ ವಿತರಣೆ	ಬಳಕೆ	✓						
	ತುರ್ತು ಉದರಿ- bsbda ಗಳಲ್ಲಿ ಓವರ್ ಡ್ರಾಫ್ಟ್	ಬಳಕೆ	✓						

ಇತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು									
----------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ನಿಯಮಿತ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಆದಾಯ/ಜೀವನಾಧಾ ರ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕ ಸಂಪರ್ಕಗಳು ಜೊತೆಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಅಸಮತೆ	ಜೀವನಾಧಾರ, ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹಣಕಾಸು ಸೇ ರ್ಪಡೆಯ ಒಂದಿಗೆ ಸಮನ್ವಯ ಗೊಳಿಸುವುದು (7 ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು)	ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿಗಾಗಿ ವಿಷಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ವಿತರಣೆ	ಬಳಕೆ						✓	✓	
		ಎಲ್ಲ ಕೌಶಲ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ nsqf ಅಳವಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಲಭ್ಯತೆ	ಬಳಕೆ							✓	
		ಲಿಂಗ ಸಂವೇದಿ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕೌಶಲ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕ್ರೋಢಿಕರಣ	ಬಳಕೆ							✓	
		ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿದ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ವಿಧದ ಡಾಟಾ ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ವರದಿ	ಬಳಕೆ							✓	
		Nsdc , goi ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಕೌಶಲ್ಯ ಸಾಲ ಯೋಜನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯ ಪ್ರಸರಣ	ಬಳಕೆ	✓						✓	
		ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಉದರಿ ಸಂಪರ್ಕದ ಕೊರತೆ		ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಂಭಾವ್ಯತೆ ಜೋಡಿಸಿದ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲಕ ಕೌಶಲ್ಯ ಆ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ನಿಧಿ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಬೆಂಬಲ	ಬಳಕೆ	✓				✓	
ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ		ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು	ಬಳಕೆ	✓				✓			

ಸಮುದಾಯದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಕೊರತೆ											
ಮಾಹಿತಿ ಅಸಮತೆ, ಭಾಷೆ ಮತ್ತು/ ಅಥವಾ ಸಾಕ್ಷರತೆ ತಡೆಗಳು, ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಮಟ್ಟದ ಹಣಕಾಸು ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಜಾಗೃತಿ	ಹಣಕಾಸು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒಂದು ಸಾಧನವಾಗಿ ಬಳಸುವುದು (10 ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು)	ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರ ಮತ್ತು ಆಳಗೊಳಿಸುವುದು	ಗುಣ ಮಟ್ಟ	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
		ವಿಭಿನ್ನ ವಿಷಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವಿತರಣೆ ಚಾನೆಲಗಳು	ಗುಣ ಮಟ್ಟ							✓	
		ಗುರಿ ಹೊಂದಿದ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು	ಗುಣ ಮಟ್ಟ	✓							
		ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು	ಗುಣ ಮಟ್ಟ								✓
		ಸುಸ್ಥಿರ ಋಣಭಾರ -ವಿಷಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಸರಣ	ಗುಣ ಮಟ್ಟ								✓
ಹಣಕಾಸು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಪಾಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ		ವಿಷಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಸರಣ - ವಾಸ್ತವಿಕ ಗುರಿ ಹೊಂದುವುದು, ಹಣಕಾಸು ಯೋಜನೆ ಇತ್ಯಾದಿ	ಗುಣ ಮಟ್ಟ							✓	
ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಚಾರಗಳ ನಿರ್ಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಗಮನ		ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿರ್ಧಾರಣೆ	ಗುಣ ಮಟ್ಟ							✓	
		ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶ/ಗುಂಪುಗಳ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಜಾಗೃತಿ ಬಗ್ಗೆ ಉಪಕ್ರಮಗಳು	ಗುಣ ಮಟ್ಟ							✓	
ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ದೂರು ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧಿಕೃತ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಜಾಗೃತಿ ಪ್ರಚಾರಗಳ ಸುಲಭ ಲಭ್ಯತೆ		ಸಾಮಾನ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸಂಬಂಧಿತ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ AI ಮತ್ತು ML ಆಧಾರಿತ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು	ಗುಣ ಮಟ್ಟ	✓	✓	✓	✓				
		ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ದೂರು ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ	ಗುಣ ಮಟ್ಟ	✓	✓	✓	✓				

		ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರಚಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು								
ಸರಳ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ದೂರು ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆಗತ್ಯ	ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ದೂರು ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆ ಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು	ಸರಳ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಭಾರದ ಪರಿಹಾರಗಳು	ಗುಣ ಮಟ್ಟ	✓	✓	✓	✓			
	(8 ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು)	ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದ ಅಧಿಕೃತ ಫೋನ್ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಬಳಕೆ	ಗುಣ ಮಟ್ಟ	✓	✓	✓	✓			
ಸೈಬರ್ ಮತ್ತು ಪಾವತಿ ವಂಚನೆಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕ್ರಮಗಳು		ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ನಾಗರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸೈಬರ್ ವಂಚನೆ ವರದಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು	ಗುಣ ಮಟ್ಟ	✓						
		ಮಂಡಳಿ ಅನುಮೋದಿತ ಗ್ರಾಹಕ ದೂರು ಪರಿಹಾರ ನೀತಿ	ಗುಣ ಮಟ್ಟ	✓	✓	✓	✓			
		ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿಗಳ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ವೇದಿಕೆ	ಗುಣ ಮಟ್ಟ	✓						
ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುವವರಿಂದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಡವಳಿಕೆಯ ಆಗತ್ಯತೆ		ಡಾರ್ಕ್ ಪ್ಯಾಟರ್ನ್ ಗಳ ವಿರುದ್ಧ ರಕ್ಷಣೆ	ಗುಣ ಮಟ್ಟ	✓	✓	✓	✓			
Tantrajana ನವೀನತೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವಾಗ ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕೇಂದ್ರಿತ ಗಮನದ ಆಗತ್ಯತೆ		Tantrajana ನವೀನತೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ತಡೆ ಕಂಬಿಗಳು	ಗುಣ ಮಟ್ಟ	✓	✓	✓	✓			
ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿ ನಿರ್ಮಾಣದ ಆಗತ್ಯತೆ		ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿ ಪ್ರಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು	ಗುಣ ಮಟ್ಟ	✓	✓	✓	✓			
ಅಳತೆ ಮತ್ತು ನಿಗಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪರಿಮಾರಿತನವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು	ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆದ ಪ್ರಗತಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಮತ್ತು ಅಳತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (3 ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು)	ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರಿಂದ ಡಾಟಾ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಸರಣ			✓	✓	✓			
		ವಿಶಾಲ ಮತ್ತು ವಿಂಗಡಿಸಿದ fi ಸೂಚ್ಯಂಕದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ		✓	✓	✓	✓			
		ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು		✓	✓	✓	✓			

ಟೇಬಲ್ iv .2 ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳ ಭಾಗೀದಾರ ವಾರು ವಿತರಣೆಯ ಪಟ್ಟಿ (matrix)

ಕ್ರ. ಸಂ.	ಅಧ್ಯಾಯಗಳು/ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಉದ್ದೇಶಗಳು	ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	R B I	I R D A I	P F R D A	S E B I	N A B A R D	N S D C	N C F E
1	IV .1	13	13	4	4	3	2		
2	IV .2	6	5	3	3	3			
3	IV .3	7	3				2	5	1
4	IV .4	10	4	3	3	3	1		7
5	IV .5	8	8	6	6	6			
6	V	3	3	3	3	3			
	ಒಟ್ಟು	47	36 (77%)	19 (40%)	19 (40%)	18 (38%)	5 (11%)	5 (11%)	8 (17%)

**ಟೇಬಲ್ IV. 3 ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳ ಆಯಾಮವಾರು ವಿತರಣೆ ಪಟ್ಟಿ
(matrix)**

ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ- ಆಯಾಮಗಳು	ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
ಪ್ರವೇಶ	6 (13%)
ಬಳಕೆ	19 (40%)
ಗುಣಮಟ್ಟ	19 (40%)
ನಿಗಾ ಮತ್ತು ಅಳತೆ	3 (7%)
ಒಟ್ಟು	47 (100 %)

ಅಧ್ಯಾಯ - V

ನಿಗಾ ಮತ್ತು ಅಳತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

NSFI ಯು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಒಂದು ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಭಾಗೀದಾರರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕ್ರಮಗಳು ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೋ ಆ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳ ಒಂದು ಜೋಡಿಯನ್ನು ಕೂಡ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ. ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಅಳೆಯಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರಿಂದ ಕಾಲಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ಅಳತೆ ಕೂಡ ಅವಿಭಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ- 'ನೀವು ಅದನ್ನು ಅಳೆಯಬಹುದಾದರೆ ಅದನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬಹುದು' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯಂತೆ, ಸೂಕ್ತ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಮೂಲಕ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಆದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ನೀತಿ ಸೂತ್ರೀಕರಣಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಗಮನದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

2. ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ "ಪ್ರವೇಶ" 'ಬಳಕೆ' ಮತ್ತು 'ಗುಣಮಟ್ಟ' ಎಂದು ಭೂಗೋಳ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ (ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು, ಆದಾಯ ಇತ್ಯಾದಿ) ಆಧರಿಸಿದ ವಿವರವಾದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಸಂಬಂಧಿತ ವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂರೈಕೆ ಭಾಗದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಲ್ಲಿಕೆಗಳು (ರಿಟರ್ನ್ಸ್) ಮತ್ತು ಇತರ ಅದೇ ರೀತಿ ಕೂಡಲೇ ಸಿಗುವ ಡಾಟಾ ಬಿಂದುಗಳಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದಾದರೂ, ಬೇಡಿಕೆ ವಿಭಾಗದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವು ಅಧ್ಯಯನ/ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ತಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕುರಿತು ಒಳನೋಟ ಪಡೆಯಲು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯಗೊಳಿಸುವವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

3. ಆದ್ದರಿಂದ, ಪೂರೈಕೆ ಭಾಗದ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ (ಹಣಕಾಸು ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ರೀತಿ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು, ವಿತರಣೆ ಮಾರ್ಗಗಳು) ಮತ್ತು ಬೇಡಿಕೆ ವಿಭಾಗದ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ (ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಬಳಕೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಅಂಶಗಳು) ಇವು ಎರಡನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಳೆದು ಮತ್ತು ಅದರ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಇಡಲು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಪೂರೈಕೆ ಭಾಗದ ಅಳತೆ

4. ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಔಟ್ಲೆಟ್ ಗಳು, ಏಟಿಎಮ್ ಗಳು, ಮೂಲಭೂತ ಉಳಿತಾಯ ಬ್ಯಾಂಕ್ ರೇವಣಿ ಖಾತೆಗಳು, ಉದರಿ (ಕ್ರೆಡಿಟ್), ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿಗಳು, ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆಗಳು, ವಿಮೆ ಮತ್ತು ಪಿಂಚಣಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು, ಜಾಗೃತಿ ಉಪಕ್ರಮಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರವಾದ ಮತ್ತು ಬಿಡಿಯಾದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಡಾಟಾ ಸೆಟ್ ಗಳ ಅಗತ್ಯ ಯಾವಾಗಲೂ ಇದ್ದೇ ಇರುವುದಾದರೂ ಭೂಗೋಳ, ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವಿಂಗಡಿಸಿದ ಡಾಟಾ ಕೂಡ ಅಗತ್ಯ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ, ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಇರುವ ತಡೆಗಳು, ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಉದರಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವವರು, ಕೊನೆ ಮೈಲಿನಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಆಗುವ ವೆಚ್ಚ, ನಿಷ್ಪ್ರಿಯ ಖಾತೆಗಳು, ನಿಷ್ಪ್ರಿಯ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಡಾಟಾ ಮಹತ್ವ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.

5. ಮೇಲಿನ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ, ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರು ಡಾಟಾ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಸರಣದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳಕಂಡ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಎ) ಡಾಟಾ ಸಂಗ್ರಹ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಬಿ) ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಡಾಟಾ ವು ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಭೌಗೋಳಿಕ, ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸು ಸಂಬಂಧಿ ಹಣಕಾಸು ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಪ್ರವೇಶ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಮತ್ತು ಅಡ್ಡ ವಿಭಾಗದ (cross sectional) ಒಳ ನೋಟಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಡಾಟಾ ಪಾಯಿಂಟ್ ಗಳ ಸೂಚಕ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯದ ಕೊನೆಗೆ ಅನುಬಂಧವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಸಿ) ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುವ ಗ್ರಾಹಕ ಡಾಟಾ ವು ನೀತಿ ಕ್ರಮಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಇಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಆದಾಯ ಮಟ್ಟ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಉದ್ಯೋಗ, ಉದ್ದೇಶ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಶಾಲ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಡಿ) ದುರ್ಬಲ ಗ್ರಾಹಕರು, ವಲಸಿಗರು ಇತ್ಯಾದಿ ಆಯ್ದ ಪರಿಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಬಳಸಬಹುದಾದ ಸೂಕ್ತ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪಕ್ಕಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕು.

ಈ) ಈಗಿನ FI ಸೂಚ್ಯಂಕವು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಒಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿದ FI ಸೂಚ್ಯಂಕವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ರಾಜ್ಯ/ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ, NSFI 2025-30 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಒಂದು ಹೊಸ FI ಸೂಚ್ಯಂಕದ ಸರಣಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ/ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ರಚಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಿಸಬಹುದು.

ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದ ಅಳತೆ- ಅಧ್ಯಯನ/ಸಮೀಕ್ಷೆ ನಡೆಸುವಿಕೆ

6. ಪೂರೈಕೆ ಭಾಗದ ಡಾಟಾ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಪ್ರವೇಶ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಗೆ ಇರುವ ತಡೆಗಳು ಮತ್ತು ಸೇರ್ಪಡೆಯ, ಅದರಲ್ಲೂ ಕೊನೆ ಮೈಲಿನಲ್ಲಿ, ಗುಣಮಟ್ಟ, ವಿವರ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದ ಅಳತೆ ಅಗತ್ಯ. ಇದನ್ನು ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳು/ ಕೇಂದ್ರಿತ ಗುಂಪು ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿದಾಗ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಚಾಲಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬಹುದು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಅಂಶಗಳು, ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಸೂಕ್ತತೆ, ಕುಟುಂಬ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಋಣ ದುರ್ಬಲತೆ, ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳ ಪರಿಹಾರದ ಸ್ಥಿತಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ಇರುವ ತಡೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಬಹುದು.

7. ವಾದದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಅಂತಿಮ ಬಳಕೆದಾರನ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ, ಮಾಡುವ ಬೇಡಿಕೆ ಭಾಗದ ಅಳತೆಯು ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ಬೇಡಿಕೆಯ ಜೋಡಣೆ, ಕೊನೆ ಮೈಲಿನಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ವಿತರಣೆಗೆ ಇರುವ ಅಡಚಣೆಗಳು, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮರ್ಪಕಗಳು, ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರುವ ಆದ್ಯತೆಗಳು ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀರುವ ಸಂಭವ ಇರುತ್ತದೆ.

8. ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಯನ/ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಮುಂದಿನ ದಾರಿ

9. ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣ, ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ, ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಜೀವನಾಧಾರ ಬೆಂಬಲ, ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಂಪರ್ಕಗಳು ಇವುಗಳು ಸಂಯೋಜನೆಗೊಂಡ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ನೀತಿಗಳು ಬಹು ಭಾಗೀದಾರರ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಸುರಕ್ಷತೆ, ಹಣಕಾಸು ಭದ್ರತೆ, ಹಣಕಾಸು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಶಿಸ್ತು ಇವುಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿತವಾಗುವ ಬಯಸಿದ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸಿ ಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಮತ್ತು ಸಹಜೀವನದ ವಿಧಾನವು ಮುಂದಿನ ದಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಅನುಬಂಧ: ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ಡಾಟಾ ಬಿಂದುಗಳು

ಕ್ರ. ಸಂ	ಸೂಚಕಗಳು/ಡಾಟಾ ಬಿಂದುಗಳು	ವಿಂಗಡಣೆ
ಪ್ರವೇಶ		
1	ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ನಡೆಸುವ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಔಟ್ಲೆಟ್ ಗಳು	ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
2	ಬಿಸಿಗಳು ನಡೆಸುವ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಔಟ್ಲೆಟ್ ಗಳು ನಿಶ್ಚಿತ ಪಾಯಿಂಟ್ ಬಿಸಿ ಔಟ್ಲೆಟ್ ಗಳು (FBC)	ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
3	ಡಿಜಿಟಲ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಘಟಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ (DBUs)	ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
4	Fbc ಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಬಿಸಿ ಔಟ್ಲೆಟ್ ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
5	ಏಟಿಎಮ್ ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
6	ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ FBC ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
7	FBC ಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಬಿಸಿ ಔಟ್ಲೆಟ್ ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
ಬಳಕೆ-ಉಳಿತಾಯ		
8	ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
9	ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಿಲ್ಕು	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
10	BSBD ಖಾತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
11	BSBD ಖಾತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಿಲ್ಕು	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
12	BSBD ಖಾತೆಗಳ ಪೈಕಿ PMJDY ಖಾತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
13	BSBD ಖಾತೆಗಳ ಪೈಕಿ PMJDY ಖಾತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಿಲ್ಕು	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
14	BSBD ಖಾತೆಗಳ ಪೈಕಿ, BSBD ಸಣ್ಣ ಖಾತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
15	BSBD ಖಾತೆಗಳ ಪೈಕಿ, BSBD ಸಣ್ಣ ಖಾತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಿಲ್ಕು	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
16	ಸುಪ್ರ/ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ BSBD ಖಾತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು

17	ಸುಪ್ತ/ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ BSBID ಖಾತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಿಲ್ಕು	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
18	ಸುಪ್ತ/ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ PMJDY ಖಾತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
19	ಸುಪ್ತ/ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ PMJDY ಖಾತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಿಲ್ಕು	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
20	ಓವರ್ ಡ್ರಾಫ್ಟ್ (OD) ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆದ BSBID ಖಾತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
21	ಓವರ್ ಡ್ರಾಫ್ಟ್(OD) ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆದ BSBID ಖಾತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಿಲ್ಕು	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
22	ಓವರ್ ಡ್ರಾಫ್ಟ್ (OD) ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆದ PMJDY ಖಾತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
23	ಓವರ್ ಡ್ರಾಫ್ಟ್ (OD) ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆದ PMJDY ಖಾತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಿಲ್ಕು	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
24	ಮೌಲ್ಯ ವರ್ಧಿತ ಸೇವೆಗಳನ್ನು(ಚೆಕ್ ಪುಸ್ತಕ, ಮೊಬೈಲ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಎಸ್‌ಎಮ್‌ಎಸ್, ಇಂಟರ್ನೆಟ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಇತ್ಯಾದಿ) ನೀಡುವ BSBID ಖಾತೆಗಳು	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
ಬಳಕೆ- ಉದ್ಯಮ ಉದರಿ (ಕ್ರೆಡಿಟ್)		
25	ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಸಾಲ ಖಾತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
26	ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಸಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಕಿ ಇರುವ ಮೊತ್ತ	ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
27	ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಸಾಲ -ತ್ಯಾಮಾಸಿಕದಲ್ಲಿ ವಿತರಣೆ	ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
28	ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಾಲ ಖಾತೆಗಳು (ಉದ್ಯಮಿಗಳನ್ನು MSME ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿಲ್ಲ)	ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
29	ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ ಖಾತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಕಿ ಇರುವ ಮೊತ್ತ (ಉದ್ಯಮಿಗಳನ್ನು MSME ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿಲ್ಲ)	ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
30	ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ (ಉದ್ಯಮಿಗಳನ್ನು MSME ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿಲ್ಲ)-ತ್ಯಾಮಾಸಿಕದಲ್ಲಿ ವಿತರಣೆ	ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
ಬಳಕೆ- ಕೃಷಿ ಉದರಿ (ಕ್ರೆಡಿಟ್)		

31	SF /MF ಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
32	SF /MF ಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲಗಳ ಇರುವ ಬಾಕಿ ಮೊತ್ತ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
33	SF /MF ಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲಗಳು -ತ್ಯಾಮಾಸಿಕದಲ್ಲಿ ವಿತರಣೆ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
34	KCC ಖಾತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
35	KCC ಖಾತೆಗಳಬಾಕಿ ಇರುವ ಮೊತ್ತ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
36	KCC ಸಾಲಗಳು - ತ್ಯಾಮಾಸಿಕದಲ್ಲಿ ವಿತರಣೆ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
ಬಳಕೆ- ಸಾಲಕ್ಕೆ ಹೊಸಬರು		
37	ಉದರಿ ಖಾತೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸಬರ ಸಂಖ್ಯೆ (ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು)	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
38	ಉದರಿ ಖಾತೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸಬರ ಸಂಖ್ಯೆ (ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು) ಮಂಜೂರಾದ ಮೊತ್ತ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
39	ಉದರಿ ಖಾತೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸಬರ ಸಂಖ್ಯೆ-ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳು	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
40	ಉದರಿ ಖಾತೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸಬರು -ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳು-(MSME- ಮಂಜೂರಾದ ಮೊತ್ತ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
41	ಉದರಿ ಖಾತೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸಬರ ಸಂಖ್ಯೆ-ಸಣ್ಣ ಉದ್ಯಮಗಳು (MSME)	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
42	ಉದರಿ ಖಾತೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸಬರು-ಸಣ್ಣ ಉದ್ಯಮಗಳು (MSME)- ಮಂಜೂರಾದ ಮೊತ್ತ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
43	ಉದರಿ ಖಾತೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸಬರ ಸಂಖ್ಯೆ-(MSME)	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
44	ಉದರಿ ಖಾತೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸಬರು- (MSME)- ಮಂಜೂರಾದ ಮೊತ್ತ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
ಬಳಕೆ -ಕಿರು ಉದರಿ (ಕ್ರೆಡಿಟ್)		

45	ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪು(SHG)ಗಳ ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
46	SHG ಗಳ ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಿಲ್ಕು ಮೊತ್ತ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
47	ಉದರಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿದ SHG ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ- ಬಾಕಿ ಇರುವ ಉದರಿ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
48	ಉದರಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿದ SHG ಗಳ ಖಾತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಕಿ ಇರುವ ಮೊತ್ತ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
49	SHG ಗಳಿಗೆ ಸಾಲಗಳು- ತ್ರೈಮಾಸಿಕದಲ್ಲಿ ವಿತರಣೆ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
50	JLG ಗಳಿಗೆ ಖಾತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
51	JLG ಗಳಿಗೆ ಬಾಕಿ ಇರುವ ಮೊತ್ತ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
52	JLG ಗಳಿಗೆ ಸಾಲಗಳು - ತ್ರೈಮಾಸಿಕದಲ್ಲಿ ವಿತರಣೆ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು

ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ/ಕೊನೆ ಮೈಲು ವಿತರಣೆ ಮೇಲೆ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳು

53	ಬಿಸಿ ಏಜೆಂಟ್ ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
54	ಬಿಸಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ನಗದು ಒಳಗೆ, ನಗದು ಹೊರಗೆ, ಹಣ ರವಾನೆ ಮತ್ತು ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆ ತೆರೆಯುವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಬಿಸಿಗಳು (ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು)	ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
55	ಬಿಸಿ ಏಜೆಂಟ್ ಗಳಿಗೆ ಪಾವತಿಸಿದ ಕಮಿಷನ್	ಮೊತ್ತ (ಶೂನ್ಯ, 10 ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ, 10 ಸಾವಿರದಿಂದ 20 ಸಾವಿರ, ಮತ್ತು 20 ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು) ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು

ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೇವೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸೂಚ್ಯಂಕ

56	ಹಿರಿಯ ನಾಗರಿಕರ ಖಾತೆ ಹೊಂದಿರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
57	ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೇವೆ ಕೊಟ್ಟ ಹಿರಿಯ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು

	ನಾಗರೀಕರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
58	ಖಾತೆ ಹೊಂದಿರುವ ಅಶಕ್ತರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
59	ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೇವೆ ಕೊಟ್ಟ ಖಾತೆ ಹೊಂದಿರುವ ಅಶಕ್ತರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ/ಕೊನೆ ಮೈಲು ವಿತರಣೆ ಮೂಲಕ ವಹಿವಾಟುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ		
60	ICT-BC ವಹಿವಾಟುಗಳ ಮೂಲಕ ರವಾನೆ (ಸಂಖ್ಯೆ)	ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
61	ICT-BC ವಹಿವಾಟುಗಳ ಮೂಲಕ ರವಾನೆ (ಮೊತ್ತ)	ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
62	ICT-BC ವಹಿವಾಟುಗಳ ಮೂಲಕ ಠೇವಣಿ (ಸಂಖ್ಯೆ)	ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
63	ICT-BC ವಹಿವಾಟುಗಳ ಮೂಲಕ ಠೇವಣಿ (ಮೊತ್ತ)	ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
64	ICT-BC ವಹಿವಾಟುಗಳ ಮೂಲಕ ಹಿಂಪಡೆತ (ಸಂಖ್ಯೆ)	ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
65	ICT-BC ವಹಿವಾಟುಗಳ ಮೂಲಕ ಹಿಂಪಡೆತ (ಮೊತ್ತ)	ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
66	ಹಣಕಾಸೇತರ ವಹಿವಾಟುಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆ)	ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
67	ಇತರ FI ಉತ್ಪನ್ನಗಳು (ಕಿರು ವಿಮೆ, ಪಿಂಚಣಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಿಸಿಗಳ ಮೂಲಕ (ಸಂಖ್ಯೆ)	ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
68	ಬಿಸಿಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಸಿದ ವಹಿವಾಟುಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಹಕರಿಂದ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿದ ಶುಲ್ಕಗಳು	ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು
ಡಿಜಿಟಲ್ ಪ್ರವೇಶದ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಳಕೆ		
69	ವರದಿ ತ್ರೈಮಾಸಿಕದಲ್ಲಿ RTGS/NEFT /IMPS/UPI/ಇತರ ಡಿಜಿಟಲ್ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ ಖಾತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗುಂಪುವಾರು

ಅನುಬಂಧ I -NSFI:2019-24 ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಗಳು

NSFI (2019-24)-ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಸ್ತಂಭಗಳು, ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಗಳು

ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಸ್ತಂಭ-I : ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಪ್ರವೇಶ

ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿಗೂ ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು ಸುಮಾರಾಗಿ 5 ಕಿ ಮೀ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ ಇರಬೇಕು. ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಸುಲಭವಾದ ಮತ್ತು ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲದ ಡಿಜಿಟಲ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮೂಲಕ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಕಡಿಮೆ ಕಾಗದ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಡೆಗೆ ಇರಬೇಕು.

ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳು -

- ಷೆಡ್ಯೂಲ್ಡ್ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ/ಪಾವತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ/ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಔಟ್ಲೆಟ್ ಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿಗೂ 5 ಕಿ ಮೀ ಸುತ್ತಳತೆಯಲ್ಲಿ /ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ 500 ಕುಟುಂಬಗಳಿರುವ ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಗೂ ಮಾರ್ಚ್ 2020 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವುದು.
- ಶ್ರೇಣಿ -II ರಿಂದ ಶ್ರೇಣಿ VI ರ ವರೆಗಿನ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಚ್ 2022 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ನಗದು ಬಳಸುವ ಸಮಾಜದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು, ಡಿಜಿಟಲ್ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ವಿವಿಧ ವಿಧಾನಗಳ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು.
- ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಯಸ್ಕನೂ ಮಾರ್ಚ್ 2024 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೊಬೈಲ್ ಉಪಕರಣದ ಮೂಲಕ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುವವರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯಲು ಫಿನ್ ಟೆಕ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುವವರು ಮೊಬೈಲ್ ಅಪ್ ಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡು ವರ್ಚುಯಲ್ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಭಾವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ನವೀನ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು.
- ಮಾರ್ಚ್ 2024 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಾದ ಡಿಜಿಟಲ್ ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಆಧಾರಿತ ಸಂರಚನೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಚಲಿಸುವುದು.

ಸಾಧನೆಗಳು:

1. ಮೈಲಿಗಲ್ಲಿನ ಪ್ರಕಾರ 5 ಕಿ. ಮೀ ಸುತ್ತಳತೆಯ ಒಳಗೆ/500 ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಪ್ರವೇಶ ಕೊಡಲು 1.21 ಲಕ್ಷ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ, ಶೇಕಡಾ 99.9 ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಪ್ರವೇಶ ದೊರಕಿಸಲಾಗಿದೆ.
2. ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಇತ್ತೀಚಿನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಬಳಸಿ ಡಿಜಿಟಲ್ ಮೂಲಕ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು

ಸುಲಭವಾಗುವಂತೆ ಆರ್ ಬಿ ಐ ಯು ಕೆ ವೈ ಸಿ ಕುರಿತ ದಿನಾಂಕ ಫೆಬ್ರವರಿ 25, 2016 ರ ಮಾಸ್ಟರ್ ಸುತ್ತೋಲೆ ಯನ್ನು ಜನವರಿ 9, 2020 ರಂದು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿಡಿಯೋ ಆಧಾರಿತ ಗ್ರಾಹಕ ಗುರುತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು (V-CIP) ಪರಿಚಯಿಸಿತು. ಇದೊಂದು ಪರ್ಯಾಯ, ಒಪ್ಪಿಗೆ ಆಧಾರಿತ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲವು ಅಪಾಯ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆಗಿದ್ದು ಮೊಬೈಲ್ ಫೋನ್ ಮೊದಲಾದ ಡಿಜಿಟಲ್ ಉಪಕರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಹಣ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ನಿರೋಧ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಆಗಸ್ಟ್ 19, 2020 ರ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ 'ಡಿಜಿಟಲ್ ಕೆ ವೈ ಸಿ' ಮತ್ತು ' ಸಮಾನ ಈ -ದಾಖಲೆಗಳು' ಇವುಗಳನ್ನು ಕೆ ವೈ ಸಿ ಮೇಲಿನ ಮಾಸ್ಟರ್ ಸುತ್ತೋಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪರಿಚಾಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

3. ಗ್ರಾಹಕ ಸೂಕ್ತ ಎಚ್ಚರಿಕೆ (CDD) ಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆರ್ ಬಿ ಐ ದಿನಾಂಕ ಮೇ 10, 2021 ರ ಕೆ ವೈ ಸಿ ಮೇಲಿನ ಮಾಸ್ಟರ್ ನಿರ್ದೇಶನಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿ ವಿಡಿಯೋ ಆಧಾರಿತ ಗ್ರಾಹಕ ಗುರುತು ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಗಳು (V-CIP) ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಅಧಿಕೃತ ಸಹಿದಾರರು ಮತ್ತು ಕಾನೂನು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಲಾಭದ ಮಾಲೀಕರೂ ಸೇರಿ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು UADAI ಯ ಆಧಾರ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಕೆ ವೈ ಸಿ ರೆಜಿಸ್ಟ್ರಿಯ ಕೆ ವೈ ಸಿ ಗುರುತಿನ ಮೂಲಕ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, V-CIP ಬಳಸಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ updation ನ್ನು ಕೂಡ ಸಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದೆ.
4. ನವೀನ ಪರಿಹಾರಗಳಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡಲು ನಿಯಂತ್ರಣ ಪರಿಷತ್ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಾಂಸ್ಥಿಕರಣಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಐದು ಸಮೂಹಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಸಿಗುವ ಅಪ್ಲಿಕೇಷನ್ಗಳಿಂದ ವಿವಿಧ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧಿತ ಪ್ರದೇಶ ಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಹಣಕಾಸು ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ನಾವೀನ್ಯತೆಯನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸಲು/ ಯಾವ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುವವರ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾದರಿಗಳು/ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು/ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೋ, ಅಂತಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯ ನಿಯಂತ್ರಕ ಪರಿಶೀಲನೆ ಪರಿಸರಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ (SOP) ಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ.
5. ಏಕೀಕೃತ ಪಾವತಿಗಳ ಇಂಟರ್ ಫೇಸ್ (UPI): ಆರ್ ಬಿ ಐ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಕಾರ್ಡ್ ಗಳನ್ನು UPI ಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲು ಸುಲಭವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ, ಇದರಿಂದ QR ಕೋಡ್ ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಣ್ಣ ವರ್ತಕರೂ ಕೂಡ ಸಾಲದ ಮೇಲೆ ಆಗುವ ಖರ್ಚುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲು

ಪಡೆಯಬಹುದು. UPI LITE ಎಂಬ ಉಪಕರಣದ ಮೇಲೆ ಇರುವ ರೂ. 5000 ದ ಮಿತಿ ಹೊಂದಿರುವ ವಾಲೆಟ್ UPI ಪಿನ್ ಆಗತ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ರೂ. 1000 ದವರೆಗೆ ಪಾವತಿ ಮಾಡಲು ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ UPI LITEನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾವತಿಗಳು ನೀಡಿಕೆ ಬ್ಯಾಂಕರನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ CBS ಮೇಲಿನ ಭಾರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವಹಿವಾಟುಗಳ ಯಶಸ್ಸಿನ ದರ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮುಂದುವರೆದ ಭಾಗವಾಗಿ, UPI LITE X (ಆಫ್ ಲೈನ್ ಪಾವತಿಗಳು) ಅನ್ನು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2023 ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದೆ. ರೂ. 500 ವರೆಗಿನ UPI ಪಾವತಿಗಳನ್ನು (P2P ಮತ್ತು P2M) ಮೊಬೈಲ್ ನೆಟ್ ವರ್ಕ್ ಆಗತ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಬಹುದು.

6. ಆಫ್ ಲೈನ್ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಮೌಲ್ಯದ ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಆರ್ ಬಿ ಐ ಯು DPSS ಜನವರಿ 2022 ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿತು.

7. ಒಂದು ಸುರಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಸುಭದ್ರ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ವಹಿವಾಟುಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಮುಗಿಸಲು ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯ (AI) ಜೊತೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ನಡೆಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಳಕೆದಾರರಿಗಾಗಿ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2023 ರಲ್ಲಿ ಮಾತುಕತೆಯ ಪಾವತಿಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬಳಸುವ ಇಂಟರ್ ಫೇಸ್ ಗಳ ಬದಲು ಧ್ವನಿಯ ಮೂಲಕ ಬಳಕೆದಾರರು ನಡೆಸುವ ಪಾವತಿ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಗಳ ಕಡೆ ಸ್ಥಳಾಂತರ ಮಾಡುವ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇದೆ. ಪಾವತಿಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಸೌಲಭ್ಯ ಇರುವುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ ಜನರಿಗೆ ಪಾವತಿ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಇದು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ವರಿಷ್ಠ ನಾಗರಿಕರು, ದಿವ್ಯಾಂಗರು ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿಗಳಿಗೆ ಹೊಸಬರಾದವರ ಸೇರ್ಪಡೆಗೆ ಕೂಡ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

8. ಹಣಕಾಸು ವಲಯದಲ್ಲಿ ನಾವೀನ್ಯತೆಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡಲು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸಿ ಮತ್ತು ನಾವೀನ್ಯತೆ ಪೋಷಣೆ ನೀಡುವ ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲ ಕಲ್ಪಿಸುವ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ನವೀನತೆ ಕೇಂದ್ರ (RBIH)ವನ್ನು ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ.

9. ಫಿನ್ ಟೆಕ್ ಅಳವಡಿಕೆ ಮತ್ತು ನಾವೀನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು IRDAI ಯು ಒಂದು ಪರಿಣಾಮ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಅದರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ 300 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ಅನುಮೋದನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಪಾಲಿಸಿ ಸೇವೆಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ಲೈಂ ಇತ್ಯರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಫಿನ್ ಟೆಕ್

ನಿಯೋಜನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳೂ ಇದ್ದವು.

10. IRDAIಯು ಎಲ್ಲ ಭಾಗೀದಾರರಿಗೆ ಡಿಜಿಟಲ್ ಆಧಾರಿತ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಪಾಲಿಸಿ ಸೇವೆ, ಮತ್ತು ಪಾಲಿಸಿದಾರಕರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಂತ ಹಂತದ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವಿಕೆಗೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ವಿಮಾದಾರರು ಗ್ರಾಹಕರೊಂದಿಗೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಗ್ರಾಹಕ ಪೋರ್ಟಲ್ ಗಳು, ಮೊಬೈಲ್ ಅಪ್ ಗಳು, WhatsApp, ವೆಬ್ ಆಧಾರಿತ ಉಪಕರಣಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ನವೀನ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸುಮಾರು 60% ವಿಮಾದಾರರು ವಿಮಾ ಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಮೊಬೈಲ್ ಅಪ್ ಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. IRDAI ಯು ಉಳಿದವರೊಂದಿಗೆ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದೆ (follow up) ಮತ್ತು ಸಮಯ ರೇಖೆಗಳ ಒಳಗೆ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಯಸ್ಕರಿಗೂ ಮೊಬೈಲ್ ಉಪಕರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರವೇಶ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಭರವಸೆ ಹೊಂದಿದೆ.
11. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ಅಪಾಯ ಉತ್ಪನ್ನ, ಗುಂಪು ಅವಧಿ, ಗುಂಪು ಉದರಿ ಜೀವ ಮತ್ತು ಕಿರು ವಿಮಾ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮಾದಾರರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು, ಪಾಲಿಸಿಯ ಅವಧಿ ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿರುವಂತೆ, ಒಂದು ಶ್ರೇಣಿಯ ವಿಮಾ ಷರತ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ, ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲು ಅನುಮತಿಸಲಾಗಿದೆ .
12. IRDAI ಯು ವಿಮಾದಾರರಿಗೆ ಅವರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಲಯದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ ಕುರಿತಾದ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದೆ. ಪರಿಷ್ಕೃತ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು ವಿಮಾ ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು ಅಳೆಯುವಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಮೆಯಲ್ಲಿ, ಗಮನವು ಒಟ್ಟು ನೇರ ಪ್ರೀಮಿಯಂ ನಿಂದ ಮೋಟಾರ್ ವಾಹನಗಳು, ವಾಸದ ಕಟ್ಟಡಗಳು, ಮತ್ತು ಅಂಗಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾದ ಪಾಲಿಸಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಜೀವವಿಮೆ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ವಿಮೆಯಲ್ಲಿ, ನೀಡಲಾದ ಪಾಲಿಸಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜೀವ ವಿಮೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲಾದ ಜೀವಗಳ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಪಘಾತ ವಿಮೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
13. ಸಾಮಾಜಿಕ ವಲಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಮಾ ಯೋಜನೆಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಡ್ ಧಾರಕರಿಗೆ (ಬಡತನದ ರೇಖೆ ಕೆಳಗೆ ಇರುವ ಕಾರ್ಡ್ ಧಾರಕರು, ಈ-ಶ್ರಮ ಕಾರ್ಡ್ ಧಾರಕರು, MGNREGA ಕಾರ್ಡ್ ಧಾರಕರು, ನೇರ ಲಾಭ ವರ್ಗಾವಣೆ ಕಾರ್ಡ್ ಧಾರಕರು, ಜನ ಧನ ಖಾತೆಧಾರಕರು ಇತ್ಯಾದಿ) ಮತ್ತು ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೀವಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಕ್ಷಣೆ ದೊರೆಯುವುದನ್ನು ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡುವಂತೆ

ಸಾಮಾಜಿಕ ವಲಯದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಎಂದು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ್ದು ಜೀವಗಳ ಅನುಪಾತವನ್ನು ಜೀವವಿಮೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಆರೋಗ್ಯ ವಿಮಾದಾರರು ರಕ್ಷಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ವಿಮೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇಕಡಾ 0.5- 5ರಿಂದ ಶೇಕಡಾ 10 ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಲಯದ ವಿಮೆಯ ಜಾಲವನ್ನು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ, ಹೆಚ್ಚು ಜೀವಗಳನ್ನು ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯ ಕೆಳಗೆ ತರುತ್ತದೆ.

14. ಪಾಲಿಸಿಧಾರಕರು/ ಸಂಭವನೀಯರುಗಳಿಗೆ ವಿಮೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತ ಆಯ್ಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರವೇಶವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿತರಣಾ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಕೊನೆ ಮೈಲಿನವರೆಗೂ ವಿಮೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಸುಲಭಗೊಳಿಸಲು ಕಂಪನಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೊಂದಿಗೆ (CA) ಮತ್ತು ವಿಮೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ (IMF) ಹೊಂದಬಹುದಾದ ಗರಿಷ್ಠ ಸಹಯೋಗಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ಜೀವ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ವಿಮೆಯ ಪ್ರತಿ ಚಟುವಟಿಕೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೂ ತಮ್ಮ ವಿಮಾ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ವಿತರಣೆಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ CA ಯು 9 ವಿಮಾದಾರರೊಂದಿಗೆ ಸಹಯೋಗ ಹೊಂದಬಹುದು (ಹಿಂದೆ 3 ವಿಮಾದಾರರು) ಮತ್ತು ಒಂದು IMF 6 ವಿಮಾದಾರರೊಂದಿಗೆ ಸಹಯೋಗ ಹೊಂದಬಹುದು (ಹಿಂದೆ 2 ವಿಮಾದಾರರು). IMF ಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅವು ನೋಂದಣಿಯಾಗಿರುವ ಇಡೀ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ.
15. PFRDA ಯು ಚಂದಾದಾರರನ್ನು ಎರಡು ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣದ ಮತ್ತು ವಿಡಿಯೋ ಕೆವೈಸಿ ಮೂಲಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಿಂಚಣಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ (NPS) ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಜರಿಯ ಬಿಂದು (POP) ಗಳನ್ನು ಸಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, PFRDA ಯು ಡಿಜಿಟಲ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಆಧಾರಿತ ಸಂರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸೇವೆ ನೀಡಲು ಮತ್ತು ನಿರ್ಗಮಿಸಲು ಕೂಡ ಆಫ್ ಲೈನ್/ ಒನ್ ಲೈನ್ ಆಧಾರ ಬಳಕೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ದಾಪುಗಾಲು ಹಾಕಿದೆ.
16. NPS, NPS -Lite, ಸ್ವಾವಲಂಬನ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಅಟಲ್ ಪಿಂಚಣಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಸೇವೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೊಬೈಲ್ ಅಪ್ಲಿಕೇಷನ್ ಗಳನ್ನು PFRDA ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದೆ.
17. ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಪ್ರವೇಶ ಸುಲಭಗೊಳಿಸಲು ಮತ್ತು ಫಿನ್ ಟೆಕ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು SEBI ಯು ಕೆಳಗಿನ ಹಲವಾರು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದೆ:
18. SEBI ಯು ವಿವಿಧ ಹಣಕಾಸು ಸಾಧನಗಳ ವಹಿವಾಟುಗಳನ್ನು ಆದಿಯಿಂದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತಗೊಳಿಸಲು ನೇರ ಸಂಸ್ಕರಣೆ (STP) ಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದೆ. ಸ್ಟಾಕ್ ಬ್ರೋಕರ್ ಗಳಂತಹ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವವರು ಕೂಡ ಹೂಡಿಕೆದಾರರ

ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಮೊಬೈಲ್ ಅಪ್ ಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ.

19. ಹೂಡಿಕೆದಾರರಿಗೆ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಡಿಮಾಂಡ್ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಫೋಲಿಯೋ ಗಳನ್ನು ಈ -ಕೆವೈಸಿ ಬಳಸಿ ತೆರೆಯಲು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಈ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಸೆಬಿ ಯು 10 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿವರೆಗೆ ಧಾರಣಾ ಮೌಲ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಹೂಡಿಕೆದಾರರು ಶುಲ್ಕರಹಿತವಾಗಿ/ಕನಿಷ್ಠ ವಾರ್ಷಿಕ ನಿರ್ವಹಣಾ ವೆಚ್ಚ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಮೂಲಭೂತ ಸೇವೆಗಳ ಡಿಮಾಂಡ್ ಖಾತೆಯ (BSDA) ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಚಿಲ್ಲರೆ ಹೂಡಿಕೆದಾರರಿಗೆ ಒದಗಿಸಿದೆ.

20. ವಿಸ್ತೃತ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಗಳ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಹೂಡಿಕೆಯ ಮೊತ್ತವನ್ನು ರೂ. 500 ಎಂದು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, SEBI ಯು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ರೂ. 100 ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯು SIP ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡಲು ಕಿರು SIP ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದೆ. ಮಾರ್ಚ್ 2024 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ 17.78 ಕೋಟಿ ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಫೋಲಿಯೋ ಗಳು ಇದ್ದವು.

21. ಹೂಡಿಕೆದಾರರಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಪ್ರವೇಶ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು IPO ಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಡಿಜಿಟಲೀಕರಣ ಮಾಡಿದೆ. ಹೂಡಿಕೆದಾರರು ತಮ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ASBA ಮತ್ತು UPI ಮೂಲಕ IPO ಗಳಿಗೆ ಬಿಡ್ ಮಾಡಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ, ನೀಡಿಕೆ ದಾಖಲೆಗಳು ಕೂಡ ಐಪಿಟಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಂಪನಿಗಳ ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ಗಳಂತಹ ಆನ್ ಲೈನ್ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ, ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಪರಾಮರ್ಶೆಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

22. ಭದ್ರತೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಹೂಡಿಕೆದಾರರು/ ಹೊಂದಿರುವವರು ತಮ್ಮ ಕೆವೈಸಿ ದಾಖಲು ಮಾಡಲು, ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಗಳ ಯೂನಿಟ್ ಗಳನ್ನು ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡಲು /ಪಡೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಇಮೇಲ್ ID, ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆ/ಸಂಪರ್ಕ ಸಂಖ್ಯೆ ಬದಲಾವಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಹಣಕಾಸೇತರ ವಹಿವಾಟುಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಆನ್ ಲೈನ್ ವೇದಿಕೆಗಳು ಲಭ್ಯವಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಯೂನಿಟ್ ಧಾರಕರ ಹಿತವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಸೆಬಿ ಯು ಎರಡು ಅಂಶ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣ (2FA) ವನ್ನು ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಗಳ ಯೂನಿಟ್ ಗಳ ಖರೀದಿ/ಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶನದ ಆನ್ ಲೈನ್ ವಹಿವಾಟುಗಳಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದೆ.

23. ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಗಳ ಧಾರಕರಿಗೆ ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ಅಪಾಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವನ್ನು ಒಂದು ಫಂಡ್ ಹೊಂದಿರುವ ಅಪಾಯದ ಜೊತೆಗೆ ಹೊಂದಿಸಲು ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ "Risk -o -meter " ಅನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯಿತು.

ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಸ್ತಂಭ-II: ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಮೂಲಭೂತ ಗುಚ್ಛವನ್ನು ನೀಡುವುದು
 ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಿದ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಹ ವಯಸ್ಕನಿಗೂ ಒಂದು ಮೂಲಭೂತ ಉಳಿತಾಯ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಠೇವಣಿ ಖಾತೆ, ಉದರಿ(ಕ್ರೆಡಿಟ್), ಒಂದು ಕಿರು ಜೀವ ಮತ್ತು ಜೀವೇತರ ವಿಮಾ ಉತ್ಪನ್ನ, ಒಂದು ಪಿಂಚಣಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮತ್ತು ಒಂದು ಸೂಕ್ತ ಹೂಡಿಕೆ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಮೂಲಭೂತ ಗುಚ್ಛವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳು -

- PMJDY ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಿದ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಹ ವಯಸ್ಕನಿಗೂ (ಈಗಷ್ಟೇ ಉದ್ಯೋಗ ಪಡೆದಿರುವ ಯುವ ವಯಸ್ಕರೂ ಸೇರಿ) ಒಂದು ವಿಮಾ ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ (PMJJBY, PMSBY ಇತ್ಯಾದಿ) ಪಿಂಚಣಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ (NPS, APY ಇತ್ಯಾದಿ) ಮಾರ್ಚ್ 2020 ರೊಳಗೆ ನೋಂದಾಯಿಸಬೇಕು.
- ಎಲ್ಲ ಬಿ ಸಿ ಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪೋಷಕ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾರ್ಚ್ 2020 ರ ಒಳಗೆ ಮಾಡಬೇಕು.
- ಅಧಿಕೃತ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಎಲ್ಲ ನಾಗರಿಕರಿಂದ ಬರುವ ಉದರಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದರಿ ರೆಜಿಸ್ಟ್ರಿ ಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾರ್ಚ್ 2020 ರ ಒಳಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದರಿ ರೆಜಿಸ್ಟ್ರಿ ಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ಸಾಧನೆಗಳು:

1. ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಜೀವನ ಜ್ಯೋತಿ ಬೀಮಾ ಯೋಜನೆ (PMJJBY): ಮಾರ್ಚ್ 2024 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ 16 ಕೋಟಿ ಫಲಾನುಭವಿಗಳನ್ನು PMJJBY ಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಲಾಗಿದೆ.
2. ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಸುರಕ್ಷಾ ಬೀಮ ಯೋಜನೆ (PMSBY): ಮಾರ್ಚ್ 2024 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ 33.78 ಕೋಟಿ ಫಲಾನುಭವಿಗಳನ್ನು PMSBY ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಿದೆ.
3. ಅಟಲ್ ಪಿಂಚಣಿ ಯೋಜನೆ (APY): ಮಾರ್ಚ್ 2024 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ 5.55 ಚಂದಾ ದಾರರನ್ನು APY ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಿದೆ.
4. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು 2023-24 ರ ತನ್ನ ಕೇಂದ್ರ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಮತ್ತು

ಪೂರಕ ಮಾಹಿತಿಯ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಭಂಡಾರ (ರಿಪೋಸಿಟರಿ) ಆಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಣಕಾಸು ಮಾಹಿತಿ ರೆಜಿಸ್ಟ್ರಿ (NFIR) ಅನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಾಗಿ ಘೋಷಿಸಿದೆ.

5. ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಶಾಖಾ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರ ಮೂಲಕ ಸಂವೇದನಾಶೀಲರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ 'ತರಬೇತುದಾರರಿಗೆ ತರಬೇತಿ' ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಬಿಸಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿತ್ತು. 51000 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅವರು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ 27 ಲಕ್ಷ ಬಿಸಿ ಗಳಿಗೆ ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಬಿಸಿ ಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿತ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಕೈಹಿಡಿಯಲು ದಾರಿಯಾಯಿತು.

ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ ಸ್ತಂಭ -III: ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ

ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಹೊಸಬರು, ಅವರು ಅರ್ಹರಿದ್ದು ಮತ್ತು ಯಾವುದಾದರೂ ಜೀವನಾಧಾರ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಬಯಸಿದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಸಧ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸರ್ಕಾರಿ ಜೀವನಾಧಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಬಂಧಿತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ಅವರ ಕೌಶಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಆದಾಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಲು ನೆರವಾಗಬಹುದು.

ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳು -

- ಖಾತೆ ತೆರೆಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದವರಿಗೆ ಸಧ್ಯ RSETIs , NRLM, NULM, PMKVY ಮೂಲಕ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಧಾರ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಿತ ವಿವರಗಳು ಲಭ್ಯ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನಿರುದ್ಯೋಗಿ ಯುವಕರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು ಸೇರಿದಂತೆ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಮತ್ತು ಜೀವನಾಧಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುವ ಖಾತೆದಾರರ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧಿತ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು/ಜೀವನಾಧಾರ ಮಿಷನ್ ಗಳ ಜೊತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ರಮದಲ್ಲಿ (vice versa) ಮಾರ್ಚ್ 2020 ರ ಒಳಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
- ಹೊಸದಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡ ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳು/ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಕೈ ಹಿಡಿಯುವಿಕೆ ಆಗತ್ಯವಾದುದರಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಯೋಗವು ಮಾರ್ಚ್ 2022 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ, ನಿರ್ವಹಣಾ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು, ಉದರಿ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಂಪರ್ಕಗಳು ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜ/ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು/ಸರ್ಕಾರೇತರ

ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವಿಧಾನದ ಸಮ್ಮಿಲನಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಾಧನೆಗಳು -

1. ವಿವಿಧ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಧಾರ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು SLBC/UTLBC ಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
2. ಆರ್ಥಿಕ ವರ್ಷ 2023-24 ರಲ್ಲಿ, 18.42 ಲಕ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಫಲಾನುಭವಿಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಪೈಕಿ ಸುಮಾರು 49.02% (9.03 ಲಕ್ಷ) ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಂಪರ್ಕ ಅಥವಾ ಉದರಿ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಒಟ್ಟು ಫಲಾನುಭವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 90% ಜನರು ಮಹಿಳೆಯರಾಗಿದ್ದರು.
3. ಅಲ್ಲದೆ, ಸಂಬಂಧಿತ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು SLBC /UTLBC ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ನಿಂದ ಸಂಬಂಧಿತ ಮಾಹಿತಿ/ವಿವರಗಳನ್ನು ಪಡೆದು 'ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಹೊಸಬರು' ಆದ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ನೀಡಲು ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಾಂಸ್ಥಿಕರಣಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.
4. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳೊಂದಿಗೆ ಉದರಿ ಸಂಪರ್ಕ, ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ ಹೊಂದಲು ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ NABARD ಅನುದಾನದ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, NABARD ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜೀವನಾಧಾರ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶಗಳನ್ನು ಕಿರು ಉದ್ಯಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (MEDP) ಮತ್ತು ಜೀವನಾಧಾರ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (LEDP) ಮೂಲಕ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
5. NRLM ಮೂಲಕ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಸಮರ್ಪಿತ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಟ್ಟದ ಸಂರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆ.
6. SIDBI ಯು ತನಗಿರುವ ಆದೇಶದಂತೆ ಒಟ್ಟಾರೆ MSME ವಲಯದ ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಕಾರ್ಯ ತಂತ್ರ ಸ್ತಂಭ IV: ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ

ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮಾಡ್ಯುಲ್ ಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ದೃಷ್ಟಿ ಯೊಂದಿಗೆ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಕ್ಕಳು, ಯುವ ವಯಸ್ಕರು , ಮಹಿಳೆಯರು, ಹೊಸ ಕಾರ್ಮಿಕರು/ಉದ್ಯಮಿಗಳು, ಕುಟುಂಬಸ್ತರು, ನಿವೃತ್ತರಾಗಲಿರುವವರು, ನಿವೃತ್ತರಾದವರು ಇತ್ಯಾದಿ

) ಆಡಿಯೋ -ವಿಡಿಯೋ /ಕಿರು ಪುಸ್ತಕಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಒಳಗೊಂಡ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಮಾಡ್ಯುಲ್ ಗಳು ಹೊಸದಾಗಿ ಬರುವವರಿಗೂ ಕೂಡ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳು-

- ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೇಂದ್ರ (NCFE)ವು ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮಾಡ್ಯುಲ್ ಗಳನ್ನು ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಕುರಿತಾದ ಆಡಿಯೋ /ವಿಡಿಯೋ ವಿಷಯ/ಪುಸ್ತಕ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಮಾರ್ಚ್ 2021 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಾಡ್ಯುಲ್ ಗಳು (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಕ್ಕಳು, ಯುವ ವಯಸ್ಕರು, ಮಹಿಳೆಯರು, ಹೊಸ ಕಾರ್ಮಿಕರು/ಉದ್ಯಮಿಗಳು, ವರಿಷ್ಠ ನಾಗರಿಕರು ಇತ್ಯಾದಿ) ಇರಬೇಕು.
- ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಉತ್ಪನ್ನ ಯಾವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಜೊತೆಗೆ ಡಿಜಿಟಲ್ ಕಿಯೋಸ್ಕ್ ಗಳು, ಮೊಬೈಲ್ ಅಪ್ ಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಬಳಸಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಪೂರ್ಣ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ (2019-2024) ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕು.
- ಮಾರ್ಚ್ 2024 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಕೇಂದ್ರ(CFL)ಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಬ್ಲಾಕ್ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೂ ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕು.

ಸಾಧನೆಗಳು:

1. ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೇಂದ್ರವು (NCFE) ಎಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ವಲಯ ನಿಯಂತ್ರಕರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಆಡಿಯೋ-ವಿಡಿಯೋ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿ NCFE ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದೆ ಮತ್ತು ಅದು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ವಿಷಯ ವಸ್ತು ಪರಾಮರ್ಶೆ ಮಾದರಿಗೆ (SCORM) ಅನುಗುಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದು (ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಭದ್ರತೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು, ವಿಮೆ ಮತ್ತು ಪಿಂಚಣಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು) ಅವುಗಳನ್ನು OECD /INFE ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮೇಲಿನ ಮೂಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಂರಚನೆಯ 15-20 ನಿಮಿಷಗಳ 20 ಮಾಡ್ಯುಲ್ ಗಳಾಗಿ ಮರು ವಿಭಜನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ (ಹಣ ಮತ್ತು ವಹಿವಾಟುಗಳು, ಹಣಕಾಸು ದಾಖಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಂದಗಳು, ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಖರ್ಚು ನಿರ್ವಹಣೆ, ದೀರ್ಘ ಅವಧಿಯ ಯೋಜನೆ, ಹಣಕಾಸು ಸುರಕ್ಷತೆ ಬಲೆಗಳು ಮತ್ತು ವಿಮೆ, ಹಗರಣಗಳು ಮತ್ತು ವಂಚನೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ). ವಿವಿಧ ಮಾಡ್ಯುಲ್ ಗಳು ವಿವಿಧ ಗುರಿ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಸೇವೆ

ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ - ಅಂದರೆ ಉದ್ಯಮಿಗಳು/MSME ಗಳು, ವರಿಷ್ಠ ನಾಗರಿಕರು, ಮಹಿಳೆಯರು, ಯುವ ವಯಸ್ಕರು., ಮಕ್ಕಳು ಇತ್ಯಾದಿ.

2. ಪರಿಷ್ಕೃತ ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವು (2020-2025), ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ನಡುವೆ, ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಪಂಚ ವಾರ್ಷಿಕ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಂದಿತು.
3. ಆರ್ ಬಿ ಐ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವ ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದ ಭಾಗವಾಗಿ ತನ್ನ ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ನಲ್ಲಿ "ಆರ್ ಬಿ ಐ ಹೇಳುತ್ತದೆ" ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮ ವಾಹಿನಿಗಳು, ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣದ ವೆಬ್ ಪುಟವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ ಡೇಟ್ ಮಾಡಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಇಪ್ಪತ್ತು ತಟಸ್ಥ ಸಂಸ್ಥೆ/ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಹಣಕಾಸು ಜಾಗೃತಿ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ FAME (ಹಣಕಾಸು ಜಾಗೃತಿ ಸಂದೇಶಗಳು) ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಮೂಲಭೂತ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಡಿಜಿಟಲ್ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆಯ ನಾಲ್ಕು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಸಂಬಂಧಿತ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ನಲ್ಲಿ ಹಾಕಲಾಗಿದೆ.
4. NCFE ಯು ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಎಂದರೆ ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (FETP), ಹಣಕಾಸು ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕ ತರಬೇತಿ (FACT) ಮತ್ತು ವ್ಯಯಿಸ್ಕರಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ(FEPA) ಗಳನ್ನು ಆಫ್ ಲೈನ್ ಮತ್ತು ಒನ್ ಲೈನ್ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, NCFE ಯ ಮನೀ ಸ್ಟಾರ್ಟ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (MSSP)ತರಗತಿ VI-X ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹಣಕಾಸು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ. OECD ಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ NCFE ನಡೆಸುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ನಿರ್ಧಾರಣೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯು (NFLAT) ಶಾಲಾ ತರಗತಿ VI ರಿಂದ XII ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಹಣಕಾಸು ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಮೂಲಭೂತ ಹಣಕಾಸು ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ.
5. ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಮೇಲೆ ಸಂವಾದಾತ್ಮಕ ಆಡಿಯೋ -ದೃಶ್ಯ ಮಾಡ್ಯುಲ್ ಗಳು ಲಭ್ಯವಿರುವ ಈ-ಕಲಿಕೆ ವೇದಿಕೆಗಳನ್ನು (E-LMS) NCFE ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದೆ. NCFE ಯು ತನ್ನ ಅಧಿಕೃತ ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ನಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ಗ್ರಾಹಕರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ಒಂದು ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಆಧರಿಸಿದ ಚಾಟ್ ಬಾಟ್ ಅನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ, NCFE ಕಿರು, ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ಉದ್ಯಮಿಗಳಿಗಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣ ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ 15 ಚಿತ್ರ ಸಮೇತ

ಕಾದಂಬರಿಗಳು/ಕಾಮಿಕ್ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದೆ.

6. NCFE ತನ್ನ ಸ್ವಾಪನೆಯಾದಾಗಿನಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದೆ ಮತ್ತು 21 ಮಿಲಿಯನ್ ಗೂ ಅಧಿಕ ಜನರನ್ನು ತಲುಪಿದೆ. NCFE ಯು 71 ವಿಶಾಲ ಸ್ವರೂಪದ ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಂಕೇತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಜಾಲವನ್ನು (DSS) ಮತ್ತು ಭಾರತದ 5 ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 102 ವಿವಿಧ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ 31 ಸಂವಾದಾತ್ಮಕ ಸ್ಪರ್ಶ ಪರದೆ ಕಿಯೋಸ್ಕ್ ಗಳನ್ನು ಹಣಕಾಸು ಜಾಗೃತಿಯ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಲು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ.
7. ಭಾರತೀಯ ಶಾಲಾ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪರೀಕ್ಷಾ ಪರಿಷತ್ತು (CISCE) ಮಂಡಳಿಯು ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ತನ್ನ ಶಾಲಾ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ VI ರಿಂದ X ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದೆ.
8. ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ವಿವಿಧ ಗುರಿ ಗುಂಪುಗಳಿಗಾಗಿ ಸೆಬಿಯು ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದೆ. ಈ ಕೈಪಿಡಿಯು ವಿವಿಧ ಮೂಲ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು -ಭದ್ರತೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ವಿಮೆ ಮತ್ತು ಪಿಂಚಣಿ ವಲಯ, ಸರ್ಕಾರಿ ಯೋಜನೆಗಳು, ಹೂಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮತ್ತು ಮಾಡಬಾರದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಸೆಬಿಯ ಹೂಡಿಕೆ ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ನಲ್ಲಿ ಡಿಜಿಟಲ್ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ ಇದೆ. ಸೆಬಿಯು ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಇತರ 11 ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭದ್ರತಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದೆ. ಈ ಕೈಪಿಡಿಯು ಮೂಲಭೂತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಾದ ಹೂಡಿಕೆಯ ಮೂಲಭೂತಗಳು , ಖಾತೆ ತೆರೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಗಳು, ಈಟಿಎಫ್ (ETF) ಗಳು, ಭದ್ರತಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂದುಕೊರತೆ ಪರಿಹಾರ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಮೇಲೆ ಗಮನ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಸೆಬಿಯ ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ನಲ್ಲಿ ಡಿಜಿಟಲ್ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದೆ.
9. ಹೂಡಿಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ ತರಬೇತುದಾರರನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿ ಭದ್ರತೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ತರಬೇತುದಾರರ (SMARTS) ಒಂದು ಕಾರ್ಯ ಜಾಲವನ್ನು ಸೆಬಿಯು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. SMART ಗಳು ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ಜಾಗೃತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಈಗಿರುವ ಮತ್ತು ಭಾವೀ ಹೂಡಿಕೆದಾರರಿಗೆ ಭದ್ರತೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಪರಿಚಯ, ಕೆವೈಸಿ, ಆರಂಭಿಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೀಡಿಕೆ (IPO), ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಗಳು, ದೂರು ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ.
10. ಒಂದು ಸಮರ್ಪಿತ ಸೆಬಿ ಹೂಡಿಕೆ ವೆಬ್ ಸೈಟ್ -[www. Sebi. Investor. Gov. in](http://www.Sebi.Investor.Gov.in)

ಅಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಜಾಗೃತಿ ಕುರಿತು ಸ್ವಾಕ್ ವಿನಿಮಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಡಿಪೋಸಿಟರಿ ಗಳು, ಮತ್ತು AMFI ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಡಿಜಿಟಲ್ ವಿಷಯಗಳ ಭಂಡಾರ (ರಿಪೋಸಿಟರಿ) ಯನ್ನು ಹಾಕಿದೆ. ಅದರಂತೆ, ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿಕೆ ಮಾಡ್ಯುಲ್ ಗಳನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಿ ಸೆಬಿಯ ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದೆ.

11. ಸೆಬಿಯ ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ಹಣಕಾಸು ಕಾಲ್ಕುಲೇಟರ್ ಗಳು, ಹಣಕಾಸು ಆರೋಗ್ಯ ಪರಿಶೀಲನೆಯಂತಹ ಸಾಧನಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಹೂಡಿಕೆದಾರರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಸಂಭಾವ್ಯ ಹೂಡಿಕೆ ಹಗರಣಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು 'ಹಗರಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ' ಯನ್ನು ಕೂಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದೆ.

12. iOS ಮತ್ತು android ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ಜಾಗೃತಿಗಾಗಿ ಭದ್ರತೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮೂಲ ಅಂಶಗಳಾದ ಕೆವೈಸಿ, ಹೂಡಿಕೆದಾರ ದೂರು ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಮೊಬೈಲ್ ಅಪ್ ಅನ್ನು (Saaṯhi) ಸೆಬಿಯು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದೆ. ಈ ಅಪ್ ನಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆದಾರರಿಗೆ ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಣಕಾಸು ಯೋಜನೆ ಮಾಡಲು ನೆರವಾಗುವ ಒಂದು ಶ್ರೇಣಿಯ ವಿಡಿಯೋಗಳು ಕೂಡ ಇವೆ.

13. ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ನಡುವೆ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಮತ್ತು ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸೆಬಿಯು ಒಂದು ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ಸನ್ನದು (charter) ಜಾರಿ ಮಾಡಿದೆ. ಇದು ಅವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುವ ವಿವಿಧ ಸೇವೆಗಳು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ, ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ದೂರು ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಂತಹವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಯರೇಖೆಗಳು, ಅವರ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಭದ್ರತಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡುವಾಗ 'ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಮತ್ತು ಮಾಡಬಾರದು' ಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

14. ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಭಾಗವಾಗಿ ಸೆಬಿಯು, ಭದ್ರತಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಭಾಗೀದಾರರಾದ ವಿನಿಮಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಡಿಪೋಸಿಟರಿ ಗಳು ಮತ್ತು AMFI ಗಳ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಡಿಜಿಟಲ್ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳು ಸೆಬಿಯ ಮುಖ್ಯವಾದ ಹೂಡಿಕೆ ಸ್ನೇಹಿ ಉಪಕ್ರಮಗಳು, ಹೂಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಮತ್ತು ಮಾಡಬಾರದ್ದು ಮತ್ತು ಭದ್ರತಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬಗೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜಾಗೃತಿ ಕುರಿತ ವಿಡಿಯೋಗಳು , ಷಾರ್ಟ್ ಗಳು, ರೀಲ್ ಗಳು, ಇನ್ಫೋಗ್ರಾಫಿಕ್ ಗಳು, ರಸಪುಶ್ಪೆಗಳು, ಪೋಡ್ ಕಾಸ್ಟ್ ಗಳು, ಪದಬಂಧಗಳು, ವಾರ್ತಾಪತ್ರಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು(MIIs) whatsapp ಅನ್ನು

ಕೂಡ ಹೂಡಿಕೆದಾರ ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಕುರಿತ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಲು ಬಳಸುತ್ತವೆ.

15. ಸೆಬಿಯು ಭದ್ರತಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆ (NISM) ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆದಾರರಿಗೆ ಅವರ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಭದ್ರತಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆ ಕುರಿತು ಸಮಗ್ರ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆಯಲು ನೆರವಾಗಲು ಒಂದು ಉಚಿತ, ಸ್ವಯಂ ಆನ್ ಲೈನ್ ಸೆಬಿ -ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣ ಪರೀಕ್ಷೆ ಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದೆ.

16. PFRDA ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ನಲ್ಲಿ 'ಪೆನ್ನನ್ ಸಂಚಯ' ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು ಪಿಂಚಣಿ ಮತ್ತು ಉಳಿತಾಯ ಮತ್ತು ಹೂಡಿಕೆಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಲು ಮಾಧ್ಯಮ ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಮುದ್ರಣ ಜಾಹೀರಾತುಗಳನ್ನು ಕೂಡ PFRDA ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ.

17. IRDAI ವಿಮೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಗ್ರಾಹಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವೆಬ್ ಸೈಟ್ www.policyholder.Gov.in ಅನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

18. ವಿಮೆಯ ಮೂಲಕ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು IRDAI ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಗಳಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಮಾ ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಹರಡಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದೆ. ನೀತಿ (NITI) ಆಯೋಗದಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾದ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರವು ಗುರಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

19. IRDAI ಬಹು ಮುಖದ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್, ಮುದ್ರಣ, ಡಿಜಿಟಲ್ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮ ವೇದಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವಿವಿಧ ವಿಮಾ ಜಾಗೃತಿ ಪ್ರಚಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತದೆ.

20. ಗ್ರಾಹಕ ವೆಬ್ ಸೈಟ್ (IRDAI) ಕೆಳಕಂಡ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜೀವ, ಸಾಮಾನ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ ವಿಮೆಯ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಹೊಂದಿದೆ-ಎ) ನೀವು ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ವಿಮಾ ಪಾಲಿಸಿ ಬಿ) ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಮತ್ತು ಮಾಡಬಾರದ್ದು ಮತ್ತು ಸಿ) ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಲಹೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲ ವಿಮಾದಾರರು ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೊರ ತಂದಿರುವ ಮಾರಾಟ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಉತ್ಪನ್ನ ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ.

21. ಮಾರ್ಚ್ 31, 2024 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ, 7225 ಬ್ಲಾಕ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 2414 ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷಾರತಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು (CFLs) ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಸ್ತಂಭ -V : ದೂರು ಪರಿಹಾರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ

ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಅವರ ದೂರುಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಹಾಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಗ್ರಾಹಕರ ಬಯೋ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಡಾಟಾ ಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಮತ್ತು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ, ಗ್ರಾಹಕರ ಖಾಸಗಿತನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳು -

- ಮಾರ್ಚ್ 2020 ರ ಒಳಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಯಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರ ಆಂತರಿಕ ದೂರು ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಬೇಕು.
- ಮಾರ್ಚ್ 2021 ರ ಒಳಗೆ, ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗೀದಾರರು ದೂರು ದಾಖಲಿಸುವ, ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತು ತೋರಿಸುವ (tracking) ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರದ ಸ್ಥಿತಿ ತಿಳಿಸುವ ಒಂದು ಸದೃಢ ಗ್ರಾಹಕ ದೂರು ಪೋರ್ಟಲ್/ಮೊಬೈಲ್ ಅಪ್ ಅನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕು.
- ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಭದ್ರತೆಗಳು, ವಿಮೆ ಮತ್ತು ಪಿಂಚಣಿ ವಲಯಗಳ ಗ್ರಾಹಕರ ದೂರುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡಬಲ್ಲ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಶುಲ್ಕ ರಹಿತ ಸಹಾಯವಾಣಿಯನ್ನು ಮಾರ್ಚ್ 2022ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೊಳಿಸಬೇಕು.
- ಮಾರ್ಚ್ 2022ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಗ್ರಾಹಕರ ದೂರುಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಅಂತರ ನಿಯಂತ್ರಕರ ಸಮನ್ವಯ ಸುಲಭಗೊಳಿಸುವ ಒಂದು ಪೋರ್ಟಲ್ ಅನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬೇಕು.

ಸಾಧನೆಗಳು-

1. ದಿನಾಂಕ ಡಿಸೆಂಬರ್ 29, 2023 ರ ಮಾಸ್ಟರ್ ನಿರ್ದೇಶನಗಳು -ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ (ನಿಯಂತ್ರಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗಾಗಿ ಆಂತರಿಕ ಲೋಕಪಾಲರು) ನಿರ್ದೇಶನಗಳು,2023 ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿರುವಂತೆ ಆರ್ ಬಿ ಐ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಅಂದರೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಬ್ಯಾಂಕೇತರ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಪಾವತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಂಚಾಲಕರು(PSOs), ಮತ್ತು ಉದರಿ ಮಾಹಿತಿ ಕಂಪನಿಗಳು (CICs) ಗಳಿಗೆ ಆಂತರಿಕ ಲೋಕಪಾಲ (IO) ಯೋಜನೆಯು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ.
2. ಈಗ ಇರುವ ಮೂರು ಲೋಕಪಾಲ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ (i) ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಲೋಕಪಾಲ ಯೋಜನೆ 2006; (ii) ಬ್ಯಾಂಕೇತರ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಲೋಕಪಾಲ ಯೋಜನೆ, 2018; ಮತ್ತು (iii) ಡಿಜಿಟಲ್ ವಹಿವಾಟುಗಳಿಗೆ ಲೋಕಪಾಲ ಯೋಜನೆ,

2019 ಇವುಗಳನ್ನು ಏಕೀಕೃತಗೊಳಿಸಿ ಏಕೀಕೃತ ಲೋಕಪಾಲ ಯೋಜನೆ ಯನ್ನು ನವೆಂಬರ್ 2021 ರಲ್ಲಿ ಆರ್ ಬಿ ಐ ಆರಂಭಿಸಿದೆ.

3. ಸಮಯರೇಖೆಗಳ ಒಳಗೆ ದೂರು ಪರಿಹಾರವಾಗದಿದ್ದರೆ ದೂರನ್ನು ಮೇಲೆ ಕಳಿಸುವ matrix ಸೌಲಭ್ಯ ಇರುವ PFRDA ಯ ಕೇಂದ್ರೀಯ ದೂರು ನಿರ್ವಹಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು (CGMS) ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ.
4. ದೂರನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಒಂದು ವೆಬ್ ಮತ್ತು ಮೊಬೈಲ್ ಆಧಾರಿತ ಪೋರ್ಟಲ್/ಅಪ್ ಸೆಬಿ ದೂರು ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (scores -www. scores. sebi .gov. in) ಲಭ್ಯವಿದೆ.
5. ಭಾರತೀಯ ಭದ್ರತಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳುವವರೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಭದ್ರತೆಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಆನ್ ಲೈನ್ ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರ ಪೋರ್ಟಲ್ ಅನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದೆ, ಇದು ಆನ್ ಲೈನ್ ಸಂಧಾನದ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತಿಯ ಮೂಲಕ ಭಾರತೀಯ ಭದ್ರತಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿವಾದಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತದೆ.
6. IRDAI ಯು 2010 ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಸಿಧಾರಕರು ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ದೂರು ದಾಖಲಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಏಕೀಕೃತ ದೂರು ನಿರ್ವಹಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (IGMS) ಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದೆ.
7. ಎಲ್ಲ ವಲಯ ನಿಯಂತ್ರಕರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು ದೂರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸಲು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶುಲ್ಕ ರಹಿತ ಸಹಾಯವಾಣಿಯನ್ನು- ಅಂದರೆ, ಆರ್ ಬಿ ಐ (14448), ಸೆಬಿ (1800-266-7575/1800-22-7575) IRDAI (155255) ಮತ್ತು PFRDA (1800-110-708/069) ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ವಿವರಗಳನ್ನು NCFE ಯ ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಲು ಕೊಟ್ಟ chatbot ಸೌಲಭ್ಯದಲ್ಲೂ ಲಭ್ಯವಿದೆ.
8. ಎಲ್ಲ ವಲಯ ನಿಯಂತ್ರಕರ ದೂರು ಪೋರ್ಟಲ್ ಗಳಿಗೆ ಸಚೇತ ಪೋರ್ಟಲ್ ಕೊಂಡಿ (ಲಿಂಕ್) ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಪೋರ್ಟಲ್ ನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಸಚೇತ ಪೋರ್ಟಲ್ 13 ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದೆ ಮತ್ತು ಅಂತರ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಮನ್ವಯಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ. ವಿವರಗಳನ್ನು NCFE ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹಾಕಿದೆ.

ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಸ್ತಂಭ -VI: ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಸಮನ್ವಯ

ಗ್ರಾಹಕರು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ಯರಾಗುವುದನ್ನು ಖಚಿತ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಖ್ಯ ಭಾಗೀದಾರರ ಮಧ್ಯೆ, ಅಂದರೆ ಸರ್ಕಾರ, ನಿಯಂತ್ರಕರು, ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು, ದೂರಸಂಪರ್ಕ ಸೇವೆ ನಿಯಂತ್ರಕರು, ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ನಡುವೆ ಕೇಂದ್ರಿತ ಮತ್ತು ಸತತ ಸಮನ್ವಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಗಮನವು ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಮೂಲಕ ಗಳಿಸಿದ ಲಾಭವನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಕೊನೆಯ ಮೈಲು ವಿತರಣೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಅಂದರೆ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಾವತಿ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಡಿಜಿಟಲ್ ಹಣಕಾಸಿನ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ವಿತರಣೆಯನ್ನು ಸುಲಭಗೊಳಿಸುವುದು.

ಮೈಲುಗಲ್ಲುಗಳು:

ಸರ್ಕಾರ/ನಿಯಂತ್ರಕರು/ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುವವರು/ ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜಗಳ ನಡುವೆ ಕ್ರಮಗಳ ಒಮ್ಮತ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತೃಣಮೂಲ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಭಾಗೀದಾರರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ/ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದು. ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಯೋಜನೆಯು 2019 ರಲ್ಲಿ 50 ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿರುವುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಮಿತಿಗಳು NSFI (2019-24)ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ vision, ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಮೈಲುಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ಭೌಗೋಳಿಕ-ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಗತಿಯಿಂದ, ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಗತಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಇಡಲು, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ, ಈಶಾನ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಎಡ ಪಂಥದ ಉಗ್ರಗಾಮಿತ್ವದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟು ಈ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಸದೃಢ ನಿಗಾ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ನಿಗಾ ಚೌಕಟ್ಟು ಮತ್ತು GIS ಫಲಕವನ್ನು (dash board) ಮಾರ್ಚ್ 2022 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕು.

ಸಾಧನೆಗಳು:

1. SLBC /UTLBC ಗಳು ಆರ್ ಬಿ ಐ ಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಛೇರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮನ್ವಯದಲ್ಲಿ ಜೀವನಾಧಾರ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ (PMJJBY, PMSBY, APY) ಪ್ರವೇಶದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ನಿಗಾ ಇಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು.
2. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಭೌಗೋಳಿಕ ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (GIS) ಆಧಾರಿತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೇಂದ್ರ (NIC) ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿರುವ ಜನ ಧನ ದರ್ಶಕ (JDD)ಹೆಸರಿನ ಅಪ್ ಅನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದೆ. ಜನರು ನೆಲೆಸಿರುವ ಗ್ರಾಮಗಳ 5 ಕಿ ಮೀ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಔಟ್ ಲೆಟ್ ಗಳನ್ನು ಈ ಅಪ್ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ಯಾಂಕು ಇಲ್ಲದ ಗ್ರಾಮಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು JDD ಅಪ್ ನಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಅಪ್ ಡೇಟ್ ಮಾಡುವ ಮಾಹಿತಿ ಆಧರಿಸಿ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ನಿಗಾ ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ, ಬ್ಯಾಂಕ್ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗುರುತು ಹಚ್ಚುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೂ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಇರುವಂತೆ ಖಚಿತ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ SLBC ಗಳು ಒಂದು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

3. ಅಲ್ಲದೆ, ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಗತಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಇಡಲು ಆರ್ ಬಿ ಐ ಒಂದು ಸಂಯುಕ್ತ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ (FI) ಸೂಚ್ಯಂಕವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದೆ, ಇದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಅಳೆಯುತ್ತದೆ. FI ಸೂಚ್ಯಂಕವು ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಸೂಚ್ಯಂಕವಾಗಿದ್ದು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಮೂರು ಆಯಾಮಗಳ ಉಪ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳನ್ನು, (ಪ್ರವೇಶ, ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟ) ಹೊಂದಿದೆ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ವಿಮೆ, ಪಿಂಚಣಿ, ಹೂಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಂಚೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
4. FI ಸೂಚ್ಯಂಕವನ್ನು 2021 ರಿಂದ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಆಗಿರುವ ಪ್ರಗತಿಯ ಒಳನೋಟ ಕೊಟ್ಟು ಮತ್ತು FI ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೊರತೆಗಳ ಗುರುತು ಹಚ್ಚಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಭಾಗೀದಾರರು ಪರಿಹರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಣಕಾಸು ಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಉಪಸಮಿತಿ (FSDC-SC) ಅಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ಗುಂಪು (TGFIFL) ನ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ FI ಸೂಚ್ಯಂಕದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಗತಿಯ ಪರಿಶೀಲನೆಯು ಕಾರ್ಯಸೂಚಿಯ ಒಂದು ನಿಯಮಿತ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

ಅನುಬಂಧ II -NSFI 2025-30- ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು, ಭಾಗೀದಾರರು

ಮತ್ತು ಸಮಯ ರೇಖೆಗಳು

ಕ್ರ ಸಂ	ಉಲ್ಲೇಖ	ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು	Anchor ಭಾಗೀದಾರ*	ಸಮಯರೇಖೆ
ಕ್ರ ಸಂ 1-44 ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು ಅಧ್ಯಾಯ VI ರಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ				
ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ ಉದ್ದೇಶ -I ಕುಟುಂಬಗಳಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳಿಗಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ಸುರಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಮನಾದ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ, ಮತ್ತು ಕೈಗೆಟುಕುವ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳ ಗುಚ್ಚದ ಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು (13 ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು)				
1	1.1	ಕೊನೆಯ ಮೈಲು ಪ್ರವೇಶದ ಸಮಾನತೆ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ , ಸ್ಥಿರತೆ, ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಸುಧಾರಣೆ	SLBC ಗಳು/UTLBC ಗಳು	ಡಿಸೆಂಬರ್ 2030
2	1.2	ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶದ ಬಿಸಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆ	ಆರ್ ಬಿ ಐ, ನಬಾರ್ಡ್	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
3	1.3	ಬಿಸಿಗಳ ಸಂಭಾವನೆ ರಚನೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು	IBA	ಡಿಸೆಂಬರ್ 2026
4	1.4	ಸೇವೆಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಸಿಗಳ ಕಾರ್ಯಚರಣೆಯ ಪ್ರೋಷಣೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು	ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು (FSPs)	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
5	1.5	ಬಿಸಿ ರೆಜಿಸ್ಟ್ರಿಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು	IBA	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
6	1.6(a)	ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿಲಿಯನ್ ಬಳಕೆದಾರರನ್ನು ತಲುಪುವುದು	ಆರ್ ಬಿ ಐ	ಡಿಸೆಂಬರ್ 2029
7	1.6(b)	ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆಳಗೊಳಿಸುವುದು	SLBC ಗಳು/UTLBC ಗಳು	ಮಾರ್ಚ್ 2027
8	1.6(c)	ಗುರಿಯಿಟ್ಟ ಉದರಿ ಹರಿವು ಮತ್ತು ಪ್ರವೇಶ ವಿಸ್ತರಣೆಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಿಸಬಹುದಾದ (programmable) CBDC	ಆರ್ ಬಿ ಐ	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
9	1.6(d)	ಒಂದು DPI ಆಗಿ ಏಕೀಕೃತ ಸಾಲ ಕೊಡುವ ಇಂಟರ್ ಫೇಸ್	ಆರ್ ಬಿ ಐ	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ

10	I.6(e)	ಜನಸುರಕ್ಷಾ ಪ್ರೋಟೆಕ್ಟ್ ಗೆ ಎಲ್ಲ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮತ್ತು ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು APY ಯ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು	ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು (FSPs) ಮತ್ತು ನಬಾರ್ಡ್	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
11	I.6 (f)	ಸರಳ ಡಿಜಿಟಲ್ ಇಂಟರ್‌ಫೇಸ್ ಗಳು	ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು (FSPs)	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
12	I.7	ಕಿರು ಉದ್ಯಮಗಳ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರಿತ ಗಮನ	ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು (FSPs)	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
13	I.8	ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನವೀನತೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು	ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (SROs)	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ

ಕಾರ್ಯ ತಂತ್ರದ ಉದ್ದೇಶಗಳು II - ಮಹಿಳೆಯರ ನಾಯಕತ್ವದ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳಿಗಾಗಿ ಲಿಂಗ ಸಂವೇದಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬಗಳ, ಅದರಲ್ಲೂ ಕಡಿಮೆ ಸೇವೆ ಪಡೆಯುವ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ವಿಭಾಗಗಳಿಗೆ, ಹಣಕಾಸು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ವಿಭಿನ್ನ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು (6 ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು).

14	II .1	ಮಹಿಳಾ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು	SLBC ಗಳು/UTLBC ಗಳು	ಡಿಸೆಂಬರ್ 2028
15	II .2	ಕೇಂದ್ರಿತ ಸೇವೆಗಳಿಗಾಗಿ ದುರ್ಬಲ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಸೇವೆ ಪಡೆಯುವ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು	ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರು	ಡಿಸೆಂಬರ್ 2026
16	II .3 (ಎ)	ದುರ್ಬಲ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಸೇವೆ ಪಡೆಯುವ ವಿಭಾಗಗಳಿಗಾಗಿ ವಿಭಿನ್ನ ಸೂಕ್ತ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ವಿತರಣೆ ಮಾರ್ಗಗಳು	ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರು	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
17	II .3 (ಬಿ)	ಹೂಡಿಕೆ, ಪಿಂಚಣಿ ಮತ್ತು ವಿಮೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಗಂಟುಕಟ್ಟಿದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ	ಸೆಬಿ, IRDAI, PFRDA	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
18	II .3 (ಸಿ)	ಸುಲಭ ದಾಖಲಾತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರ ವಿತರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ	ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ

		ಉತ್ಪನ್ನಗಳು	ಗಿಸುವವರು	
19	II.3(ಡಿ)	ತುರ್ತು ಉದರಿ-BSBDA ಗಳಲ್ಲಿ ಓವರ್ ಡ್ರಾಫ್ಟ್	ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವವರು	ಡಿಸೆಂಬರ್ 2028
ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಉದ್ದೇಶಗಳು III- ಜೀವನಾಧಾರ, ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸೇರ್ಪಡೆ ಜೊತೆಗೆ ಅದರ ಸಂಪರ್ಕಗಳು (7 ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು)				
20	III.1 (ಎ)	ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿಗಾಗಿ ವಿಷಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ	NSDC, NCFE	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
21	III.1 (ಬಿ)	ಎಲ್ಲ ಕೌಶಲ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ nsqf ಅಳವಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಲಭ್ಯತೆ	NSDC	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
22	III.1 (ಸಿ)	ಲಿಂಗ ಸಂವೇದಿ ವಿಧಾನದ ಮೇಲೆ ಗಮನವಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲ ಕೌಶಲ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವುದು	NSDC	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
23	III.2	ನಡೆಸಿದ ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ವಿಧಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಡಾಟಾ ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ವರದಿ ಮಾಡುವುದು	NSDC	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
24	III.3 (ಎ)	Nsdc, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಕೌಶಲ್ಯ ಸಾಲ ಯೋಜನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಸಾರಣ	NSDC, FSP ಗಳು	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
25	III.3 (ಬಿ)	ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಂಭಾವ್ಯ ಸಂಯೋಜಿತ ಯೋಜನೆ ಮೂಲಕ ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಒದಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಬೆಂಬಲ ನೀಡುವುದು	SLBC/UTLBC ಗಳು, ನಬಾರ್ಡ್ FSP ಗಳು	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
26	III.4	ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬಳಸುವುದು	ಆರ್ ಬಿ ಐ, ನಬಾರ್ಡ್	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಉದ್ದೇಶ IV - ಹಣಕಾಸು ಶಿಸ್ತು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಹಣಕಾಸು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒಂದು ಸಾಧನವಾಗಿ ಬಳಸುವುದು (10 ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು)				
27	IV.1	ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆಳಗೊಳಿಸುವುದು	NCFE, NABARD, FSP ಗಳು	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
28	IV.2 (ಎ)	ವಿಭಿನ್ನ ವಿಷಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಿತ ವಿತರಣೆ ಮಾರ್ಗಗಳು	NCFE	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ

29	IV.2(ಬಿ)	ಗುರಿ ಹೊಂದಿದ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು	ಆರ್ ಬಿ ಐ	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
30	IV.3	ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು	NCFE	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
31	IV.4 (ಎ)	ಸುಸ್ಥಿರ ಋಣಭಾರ -ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳ ಪ್ರಸರಣ	NCFE	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
32	IV.4 (ಬಿ)	ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳ ಪ್ರಸರಣ-ವಾಸ್ತವಿಕ ಗುರಿ ನಿರ್ಧಾರ, ಹಣಕಾಸು ಯೋಜನೆ ಇತ್ಯಾದಿ	NCFE	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
33	IV.5 (ಎ)	ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿರ್ಧಾರಣೆ	NCFE	ಡಿಸೆಂಬರ್ 2027
34	IV.5(ಬಿ)	ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳು/ಗುಂಪುಗಳ ಕೇಂದ್ರಿತ ಜಾಗೃತಿ ಉಪಕ್ರಮಗಳು	NCFE	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
35	IV.6 (ಎ)	ಸಾಮಾನ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಸಂಬಂಧಿತ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಮತ್ತು ಯಂತ್ರ ಕಲಿಕೆ (ai & ml) ಆಧಾರಿತ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು	FSP ಗಳು	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
36	IV.6 (ಬಿ)	ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ದೂರು ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು	FSP ಗಳು	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಉದ್ದೇಶ V- ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ದೂರು ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು (8 ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು)				
37	V.1 (ಎ)	ಸರಳ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಭಾರದ ಪರಿಹಾರಗಳು	FSP ಗಳು	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
38	V.1 (ಬಿ)	ನಾಗರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸೈಬರ್ ವಂಚನೆ ವರದಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸರಳೀಕರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.	FSP ಗಳು	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
39	V.1 (ಸಿ)	ಮಂಡಳಿ ಅನುಮೋದಿತ ಗ್ರಾಹಕ ದೂರು ಪರಿಹಾರ ನೀತಿ	FSP ಗಳು	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ

40	V.2 (ಎ)	ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ವೇದಿಕೆ	ಆರ್ ಬಿ ಐ	ಡಿಸೆಂಬರ್ 2026
41	V.2 (ಬಿ)	ಡಾರ್ಕ್ ಪ್ಯಾಟರ್ನ್ ಗಳ ವಿರುದ್ಧ ರಕ್ಷಣೆ	ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರು	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
42	V.2 (ಸಿ)	ತಾಂತ್ರಿಕ ನಾವೀನ್ಯತೆ ವಿರುದ್ಧ ತಡೆಕಂಬಿಗಳು	ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರು	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
43	V.2 (ಡಿ)	ಮೊದಲೇ ಸೂಚಿಸಿದ ಅಧಿಕೃತ ದೂರವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಬಳಸುವುದು	FSP ಗಳು	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
44	V.2 (ಈ)	ನಿಯಮಿತ ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿ ಪ್ರಚಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು	ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರು FSP ಗಳು	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ

**FI ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ನಿರ್ಧಾರಣೆಗೆ ನಿಗಾ ಇಡುವ ಮತ್ತು ಅಳೆಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
(3 ಕ್ರಿಯಾ ಬಿಂದುಗಳು)**

45	ಅಧ್ಯಾಯ -5	ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರಿಂದ ಡಾಟಾ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾರಣ	ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರು	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ
46	ಅಧ್ಯಾಯ -5	ವಿಶಾಲ ಮತ್ತು ವಿಂಗಡಿಸಿದ FI ಸೂಚ್ಯಂಕದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ	ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರು	ಜೂನ್ 2026
47	ಅಧ್ಯಾಯ -5	ಅಧ್ಯಯನಗಳು/ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು	ಹಣಕಾಸು ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಕರು	ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ

ಟಿಪ್ಪಣಿ -

*ಮೇಲೆ ತೋರಿಸಿದ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ (FSPಗಳನ್ನು) anchor ಭಾಗೀದಾರರು ಗಳನ್ನು ಟೀಬಲ್ IV.1 ರಂತೆ ಅವರವರ ನಿಯಂತ್ರಕರಿಗೆ map ಮಾಡಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶೆ /References:

1. www.uidai.gov.in
2. www.npci.org.in
3. www.sebi.gov.in
4. <https://investor.sebi.gov.in/>
5. <https://jansuraksha.gov.in>
6. [RBI guidelines on 'Rationalisation of Branch Authorisation Policy- Revision of Guidelines' dated May 18, 2017](#)
7. [RBI guidelines on 'Financial Inclusion- Access to Banking Services – Basic Savings Bank Deposit Account \(BSBDA\)' dated June 10, 2019](#)
8. [IRDAI discussion Paper on Tying/Bundling in Insurance - https://intranet.irdai.gov.in/web/guest/document-detail?documentId=369570](#)
9. https://www.rbi.org.in/FinancialEducation/FLCs_CFLs_Details.aspx
10. <https://www.cersai.org.in/>
11. <https://i4c.mha.gov.in/ncrp.aspx>
12. <https://doca.gov.in/DarkPatternsBusterHackathon/about-us.php>
13. [Master Direction - Know Your Customer \(KYC\) Direction, 2016](#)
14. https://www.rbi.org.in/scripts/FS_PressRelease.aspx?prid=50901&fn=9
15. [Report of India's G20 Task Force on Digital Public Infrastructure - https://dea.gov.in/sites/default/files/Report%20of%20Indias%20G20%20Task%20Force%20On%20Digital%20Public%20Infrastructure.pdf](#)
16. <https://www.nabard.org/demo/auth/writereaddata/File/FARMER%20PRODUCER%20ORGANISATIONS.pdf>
17. https://www.rbi.org.in/scripts/BS_PressReleaseDisplay.aspx?prid=52068
18. https://www.rbi.org.in/FinancialEducation/FLCs_CFLs_Details.aspx
19. https://www.rbi.org.in/FinancialEducation/content/1%20Can%20Do_RBI.pdf
20. <https://fintech.rbi.org.in/>
21. <https://www.npci.org.in/what-we-do/imps/faqs>
22. [IBA instructions No. IBA/PSBT/L/2024/110 dated December 5, 2024](#)
23. <https://www.iba.org.in/>
24. [RBI guidelines - DOR.SOG \(LEG\).REC/64/09.08.024/2023-24 dated January 1, 2024, on Inoperative Accounts /Unclaimed Deposits in Banks- Revised Instructions](#)
25. <https://www.rbi.org.in/commonman/english/scripts/FAQs.aspx?Id=2812>
26. <https://jss.gov.in/>
27. [RBI Master Direction FIDD. MSME & NFS. 12 / 06.02.31 / 2017-18 dated July 24, 2017 \(last updated on July 23, 2025\) on Lending to Micro, Small & Medium Enterprises \(MSME\) Sector](#)
28. [RBI Master Direction DoR. FIN. REC. 95 / 03.10.038 / 2021-22 dated March 14, 2022 \(last updated on October 10, 2024\) on Regulatory Framework for Microfinance Loans](#)
29. <https://www.nabard.org/>
30. <https://ncfe.org.in/>

31. <https://cybercrime.gov.in/>
32. <https://www.pfrda.org.in/>
33. *Gazette Notification dated December 27, 2013 - <https://egazette.gov.in/>*
34. <https://www.rbi.org.in/commonman/English/scripts/FAQs.aspx?Id=274>
35. <https://www.niesbud.nic.in/>
36. <https://npscra.nsdl.co.in/>
37. <https://nrlm.gov.in/>
38. <https://nsdcindia.org/>
39. <https://www.msde.gov.in/>
40. <https://www.nabard.org/>
41. <https://jansuraksha.in/pmijbyScheme>
42. https://fintech.rbi.org.in/FT_RegSandbox
43. <https://nirdpr.org.in/rseti/aboutus.aspx>
44. *Omnibus Framework for recognising Self-Regulatory Organisations (SROs) for Regulated Entities (REs) of the Reserve Bank of India – dated March 21, 2024*
45. <https://www.sidbi.in/>
46. <https://www.skillindiadigital.gov.in/>
47. *RBI Master Circular on lead Bank Scheme - FIDD.CO.LBS.BC. No.03/02.01.001/2025-26 dated April 1, 2025*
48. <https://www.undp.org/sustainable-development-goals>
49. *RBI Master Direction DoR. FIN. REC. 95 / 03.10.038 / 2021-22 dated March 14, 2022 (last updated on October 10, 2024) on Regulatory Framework for Microfinance Loans*
50. *RBI guidelines on Section 23 of the Banking Regulation Act, 1949 - Master Circular on Branch Authorisation - Census data 2011- DBR.No. BAPD.BC.12/22.01.001/2016-17 dated September 1, 2016*
51. <https://udyamassist.gov.in/>